

**Verhandeling oer de voortreffelijkheid van de operatie der cataract,
volgens de manier der Ouden ... / verbeterd door ... P. Pott.**

Contributors

Buchner, Fredrik.
Pott, Percivall, 1714-1788.

Publication/Creation

Amsterdam : H. Keijzer, 1790.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bwkcu2g>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

epit

F. XI. C
18

1. 1. 1. Titel

R 4653

p. 35

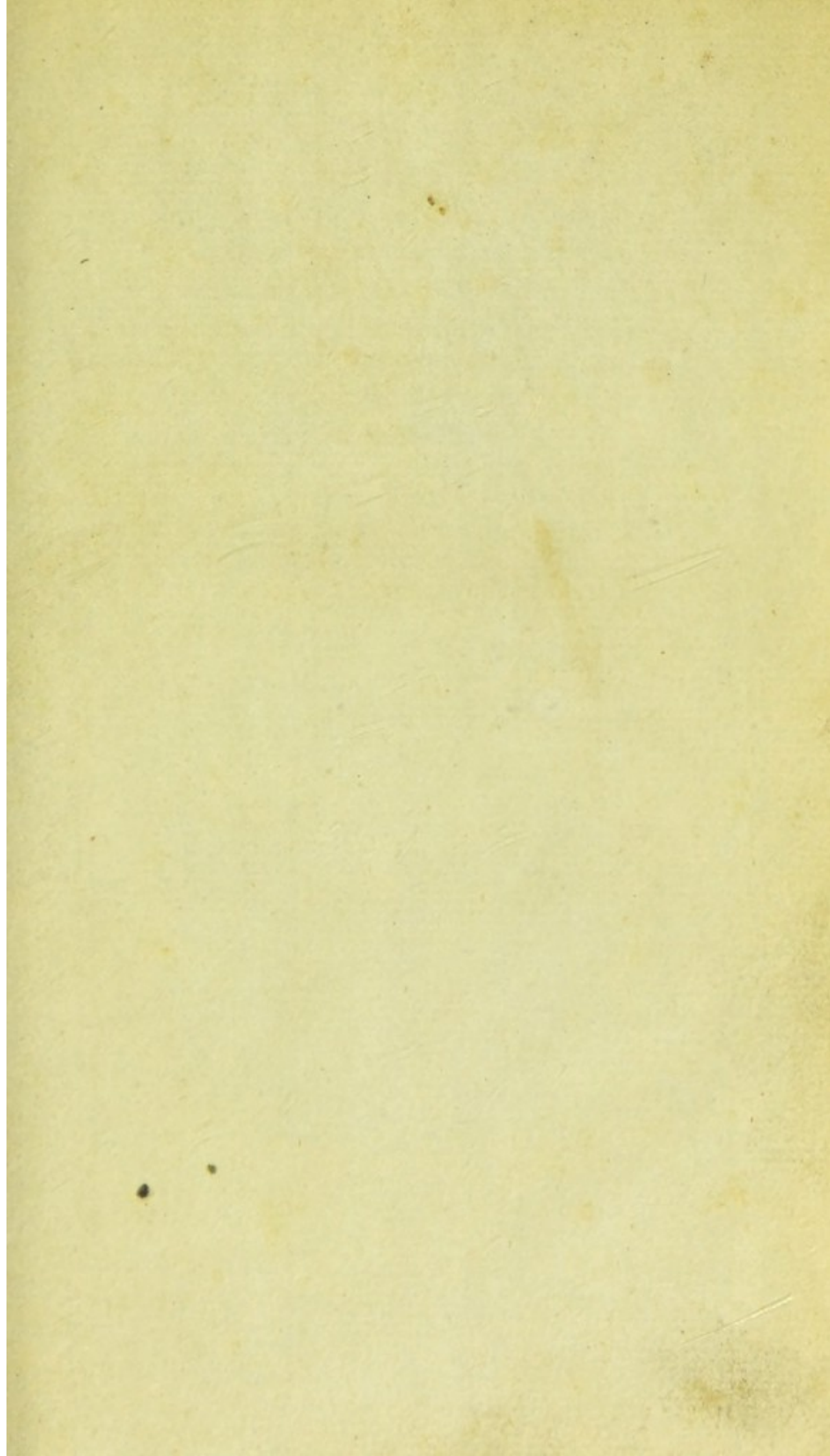
2642

Ab. Rathlauw

1039
7553

- 1) RATHLAUW, J.B.
- 2) BUCHNER, F.

AG
VII

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b28780309>

VERHANDELING
OVER DE
CATARACTA,

Waar in derzelve Oorzaaken, Kentekenen
en Gevolgen, en wel inzonderheid,
De MANIER der OPERATIE,
*Op eene duidelyke wyze verklaard, door de Onder-
vindinge bevestigd, en met naar 't leeven Ge-
koleurde Afbeeldingen opgehelderd worden;*

Benevens eene

VOORREDEN

Over 't Samenstel van 't Oog, de Eigenschap-
pen van 't Gezigt, en derzelve Gebreken;

DOOR

JAN PIETER RATHLAUW

CHIRURGYN EN VROEDMEESTER
van AMSTELDAM en AMSELAND.

Te A M S T E L D A M,
By **JACOBUS WILHELMUS PRUYS,**
Boekverkooper op de Leidsche-Straat. 1751.

V. B. R. A. D. O. L. I. N. G.
O. V. E. R. H. E.
CATARACTA.

Waar in dezelve overzaken, konnen
on Gevoelen, en wel inzonderheit,
De MATIER der OPERATIE,
Op een heilzame wijze verward, door de Gevoelen
te vermindern, en niet meer te gevoelen
te maken, en zachtzamer afgeheldt worden;

hooftzaken eens

VOORREDEN

Over 't Spitaal van 't Oog, en 't Verhaal
van van 't Geheel, en dezelve overzaken

JAN PIETER RATHJANUS

CHRISTEN DEY PROEOMEDICUS
en NEDERLANDSEH CHIRURGUS

TOE A. M. S. T. E. R. D. A. M.
BY JACOBUS WILHELMUS BLOK
Rechtsgeleerde, en

OPDRAGT

Aanden Wel Edelen Gestrengen en Hoog
Geleerden Heere

D E N H E E R E

THOMAS SCHWENCKE.

's Lands eerste gewoone Geneesheer.
Hoogleeraar in de Ontleed- en Heel-
kunde. Raad in de Vroedschap van 's
Graavenhaage, enz. enz. enz.

Wel Edele Gestrenge en Hoog Geleerde
Heer.

't **Z**yn niet alleen de uitmuntende Gaa-
ven van Geleerdheid in Ontleed-
2 * en

en Heelkundige Weetenschappen, welke luister Uw Hoogleeraarschap met eenen onverwelkelyken Glans verciert; noch de voortreffelyke Talenten van Kundigheid en Ervaarenheid in de Geneeskunde; dewelken Uwe Hoog-Geëerde Persoon van zo veel dienst doen zyn voor den Lande; die my hebben aangespoord om Uw Wel Ed. Gestrenge in de diepste eerbiedigheid een blyk te geeven van myne hoogagtinge.

't Is eene byzondere verpligtinge voor de groote Weldaaden van Uw Wel Ed. genooten, en nog onlangs zo duidelyk ondervonden, die my de Vryheid doet nemen, van dit kleine Traktaatje, over de Cataracta, aan Uw Wel Ed. Gestr. met alle onderdaanigheid opte draagen. Een Traktaatje, waarlyk, als men deszelfs Onderwerp beschouwt ten hoogsten gewigtig, doch anderszins uit zig zelve geenszins de gunste waardig, om van Uw Wel Ed. te worden aangenomen. Het eenige, dat my in deezen op een goeden uitslag doet hopen, is de genegenheid die Uw Wel Ed. Gestr. altoos ten duidelyksten betoond heeft toe te draagen aan de genen, die zig bevytigen om de daadelyke oeffening der Heelkunde te bevorderen.

Mag ik my, Hoog Geleerde Heer, ook tellen onder de zulken, ik zal my in deez-

zen zin kunnen toeigenen het gunstig be-
 rigt, 't welk Uw Wel Ed. voor vyf jaa-
 ren, wegens myne Persoon en Bekwaam-
 heden, geliefde te geeven aan hunne ED.
 GR. AGTB. DE HEEREN REGEERDERS dee-
 zer Stad. Hier door, en door 't behulp
 van den Ervaaren Heer, Doctor Velsen,
 werdt toen ter tyd myne Verdrukkinge
 in het stuk der Vroedkunde geeindigd,
 zulks ik niet kan nalaaten Uw Wel Ed.
 daar voor de aanbiedinge te doen van
 een ten hoogsten dankbaar harte. Thans
 heb ik my op nieuws zo diep in de gun-
 ste van hunne EDELMOGENDEN bevonden,
 van door dezelve tot Chirurgyn der
 Admiraliteit, in deeze Stad, aangesteld
 te zyn.

Gelyk het nu voor de grootste onagtzaam-
 heid zou moeten gerekend worden, wan-
 neer ik myne erkentenis over deeze Gunst-
 bewyzingen niet tragtte te betoonen, met
 eene onvermoeide bevlytiging in het waar-
 neemen der Zaaken van myn Beroep;
 niet meer verschoonelyk zou het zyn als
 ik de Heelkunde, in 't algemeen, niet zo
 veel my mogelyk was poogde te bevorde-
 ren. Met dit oogmerk, Hooggeleerde
 Heer, geef ik dit Traktaatje uit, om
 naamelyk zo wel de nieuwste Ontdekkin-
 gen omtrent dit soort der Gebreken van
 't Gezigt, als de nieuwe Manier om de-
 zel-

zelve volgens myne Ondervindinge met een goeden uitslag te behandelen, weereldkundig te maaken. Behalven dat, doen my de Afbeeldingen naar 't leeven gemaakt, en zodanig als zy in geene Werken van dit soort gevonden worden, hope hebben dat de Geleerde Weereld deezen mynen arbeid niet ten kwaadsten duiden zal.

't Is nu reeds drie jaaren geleeden, dat ik het Algemeen met de Ontdekkinge van het Geheim der Vroedkunde, 't welk van de Roonhuifiaanen zo lang bedekt gehouden was, getragt heb te verpligten. Dat myne pooging in deezen niet onvrugtbaar is geweest, bewyft niet alleen het groot getal der Elendigen die alhier door hetzelfde nu dagelyks geholpen worden, maar 't blykt ook uit het gebruik 't welk thans by kundige Lieden in andere Provintien gemaakt wordt, van dit zo nuttig Werktuig voor het Menschelyk Geslagte.

Ik kan by deeze gelegenheid niet na-laan Uwe pryswaardige voorzigtigheid, Heer Meza, beroemd Doctor in deeze Stad te gedenken. 't Was U Ed. die my in den eersten opslag, nog van myne ervaarenheid onbewust zynde, Uwe aanbeveeling weigerde. Maar 't was ook U Ed. die gezien hebbende, hoe ik my

in staat bevondt, om Kinderen welker Hoofd geklemd was, uit de Geboorte te verlossen, my aanstonds gelegenheid verschafte om de Konst te oeffenen aan een groot getal Elendigen, dewelken een dreeven hand uit het onvermydelyke gevaar des Doods verlost. UEd. is niet alleen in zodanige, maar ook in menigvuldige andere Gevallen, en voornaamelyk by myne Operatien op de Gebreken van het Gezigt tegenwoordig geweest: zo dat ik UEd. met regt erkennende als een Man van bekwaamheid om Getuige te zyn van de Waarheid der Gevallen in dit Traktaatje voorgesteld, het Uwer Gunste aanbeveele: hopende hier door ook een blyk te geeven van myne Hoogagtinge, en van de dankbaarheid die ik UEd. verschuldigd ben.

Ik zal niet meer Geleerde Heeren noch Ervaarene Praktizyns, gelyk den schranderen Heere David de Meza Junior, of de Beroemde Doctoren van Embden, C.E: Muller of anderen, die my menigmaal in de Operatien met raad en daad hebben bygestaan, te hoop haalen om myn gezegde te bevestigen. Ik ben reeds verre genoeg van den weg afgedwaald om U, Wel Ed. Gestr. Hoog Geleerde Heer, te betuigen, met hoe veel Eerbiedigheit en

*schuldige Onderdaanigheid ik ben en bly-
ve*

*Van U, Wel Edele Gestrenge Heer en
Zeer Geleerde Hoogleeraar.*

*De zeer genegen en
verpligte Dienaar.*

J. P. RATHLAUW.

VOOR.

VOORREDEN

OVER 'T SAMENSTEL VAN 'T OOG, DE
EIGENSCHAPPEN VAN 'T GEZIGT, EN
DERZELVER GEBREKEN.

DE menigvuldige Kwaalen, aan welken 't Oog is bloot gesteld, hebben aan sommigen gelegenheid gegeven, om zig in 't byzonder op derzelver Kennisse en Geneezinge toe te leggen. Hier om zyn 'er van den aanvang der Geneeskunde, tot nu toe, Oogmeesters geweest; om de zelfde reden naamelyk, om welke 'er byzondere Classen van Tandmeesters, Ledezetters, enz. waren. Maar de weinige geregeldheid die men tot nog toe onder dezelve vindt, en de onvolkomenheid nog hedendaags in dit gedeelte der Geneeskunde plaats hebbende, vorderen dat men dezelve op eene meer geregelde wyze, en die meer naar de Ondervindinge en de Praktyk geschikt is, behandele.

Dat dit gedeelte der Praktyk nog zo onvolmaakt is, komt hier uit voort. 1. Dat dezelve, van de alleroudste tyden af,

af, geweest is in de handen van Kwakzalvers, die zonder eenigen Regel en zonder eenige Kundigheid, niets gebruikten dan zekere specifieke Middelen, dewelken zy in byna alle de Gebreken der Oogen voor onfeilbaar opgaven; gelyk in 't byzonder die kostbaare Oogwatertjes, daar zy zo veel gelds van maakten. 2. Dat zy hunne Kundigheden niet uit de algemeene Beginzelen der Geneeskunde haalden. 3. En eindelijk; dat het eenige oogmerk van hunne Praktyk niet de Geneezing was maar de Geldwinnige.

Men kan zelfs zeggen, dat de Geneeskundigen, die zig een weinig op de Geneezinge der Ooggebreken hebben toegelegd, zeer weinig toegebracht hebben tot de Volmaakinge der Kennisse, die wy 'er tegenwoordig van moesten hebben. Sommigen heeft het aan Kundigheid in de Gezigtkunde en Natuurkunde ontbroken, ten minsten aan zo veel Kundigheid, als 'er noodig was, om te begrypen waarin eigenlyk het Gezicht bestondt, en welke deszelfs Gebreken waren. Anderen hebben zo veele duisterheden over de Beschryvinge van derzelve Uitwerkingen en Toevallen verspreid, dat zy dus de Kwaalen, die zeer wel tot eenige Classen gebragt konden

wor-

worden, in 't oneindige vermenigvuldigd hebben. Dit werdt veroorzaakt, doordien sommigen zig zeer nauwkeurig bepaalden aan de schikkinge der Deelen, die door de Ontleedkunde bekend is geworden, zonder te onderscheiden, of de zelfde Kwaal, in byzondere Deelen van 't Oog, niet gevoeglyk op eene zelfde wyze behandeld kon worden. Anderen, eindelyk, die al te bygeloovig waren omtrent zeker soort van specifieke Middelen, hebben zo wel de Kentekenen als de bekwaame Behandeling dezer Gebreken verwaarlooft.

Om derhalven deeze stoffe met meerder klaarheid te verhandelen, zullen wy niet alleen de Uitwerkingen voorstellen, welken het Licht op onze Oogen heeft, maar ook derzelve samenstelling volgens de Ontdekkingen der Ontleedkundigen, en eene algemeene schets geeven van de Kwaalen, die zo uit als inwendig in het Oog kunnen plaats hebben.

En dewyl tot dit laatste meer Ondervinge vereischt wordt, dan men mogelyk van myne Jaaren zou verwagten, meen ik vryheid te hebben, om (behoudens de Regelen van Betaamelykheid en zonder my zelve t'onregte te beroemen) den Leezer te verzekeren, dat ik in eene dertien-Jaarige Praktyk,
bin-

binnen deeze Stad Amfteldam en elders, zo veel Lieden van aanzien, zo wel als Gemeenen, en van allerlei foort, tot Getuigen kan bybrengen, dat ik niet twyfel of de redelykheid zal hen allen, de gelukkige Gevolgen van myne Behandeling doen bevestigen.

En wat de Gebreken der Oogen betreft, daar omtrent heb ik geduurende dien tyd eene naauwkeurige Aantekening gehouden van alle die ik dagelyks behandelde, en dikwils in 't byzyn van voornaame Doctoren, waarvan de meesten met my, als braave Lieden hebben omgegaan; doch anderen, door afgunft gedreeven, my ook wel eens met veragtinge hebben bejegend, my noemende een Vreemdeling, die op kosten van anderen, en wel van een' der Doorlugtigste VORSTEN, te Parys gestudeerd hadde. 't Is waar, ik schaame my in deezen geenszins de Milddaadigheid te erkennen van onzen Dierbaaren PRINS den Doorlugtigen ERFSTADHOUDER deezer Vereenigde Provincien, nog die van haar KONINGLYKE HOOGHEID, deszelfs Doorlugtige Gemaalinne; van wien ik zo veele weldaaden ontvangen heb, en welker gunstige bescherminge het my leed is om eene beuzeling te hebben verlaaten, hoewel anderen

ren

ren hebben voorgegeven, dat het om kwaade stukken of bedryven ware; maar dat zy ongelyk hebben kan ik de geheele Weereld aantoonen; en tevens dat ik niet ondankbaar ben, om myne verplichtinge aan hunne Doorlugtige Hoogheden te betuigen.

Wat Rampen en Verdrukkingen heeft my eene diergelyke afgunstigheid niet doorgaans, en wel inzonderheid in het stuk der Vroedkunde toegebracht, voor en al eer ik het geluk hadde van aan de geheele Weereld te doen blyken, dat ik een Geheim gelyk aan dat van *Roonhuizen* tot Verloffinge der Baarenden bezat en wel wist te gebruiken. Heeft het Algemeen het aan my te danken, dat hetzelfde thans niet langer een Woekeraars Instrument, maar voor alle kundigen op alle plaatfen tot een bekwaam middel om zo veele elendigen van de Dood te bevryden, geworden is (a). Ik dank den
Gee-

(a) Het komt 'er juist niet op aan, of dit Instrument in alle zyne deelen van de zelfde gedaante zy als 't geene men zo geheim gehouden heeft, en voor welks dienst men de Liederen zo veel gelds asperste. Doch dat het van even zo veel gebruik en dienst, zo niet gemakkelyker en zekerder is dan dat van *Roonhuizen*, leert de Ondervinding, en het is nu ook door den Geleerden Heere Doctor *de Wind*, in zyne Verhandeling *over de Reddinge van 't Geklemde Hoofd*, bevestigd.

Geever van alles, dat Hy my deeze ongestuime Zee zo gelukkig heeft doen passeeren, zonder schipbreuk te lyden, en doen aanlanden in een behouden en geruste Haven, alwaar ik hope myn leven verder in meer genoeg tot dienst der Noodlydenden te mogen verslyten.

Ik zal my dan niet ophouden met haatlyke Voorvallen en onbeleefde Bejegeningen op te haalen; maar my keeren tot myn tegenwoordig oogmerk om de Gebreken der Oogen, en derzelve Geneezing, te beschryven. Ik heb te vooren gezegd, dat ik, geduurende myne dertienjarige Praktyk, aantekening gehouden heb van alle Oogkwaalen die my voorgekomen zyn: naamelyk zodanigen die eenigszins aanmerkelyk of van belang waren. Dit niet alleen, ik heb ook geduurende den tyd van dertien Maanden, dien ik by den Heer *Saint Yves* te *Parys* heb doorgebracht, dagelijks aanmerkelyke Gevallen bygewoond, van de behandeling van Menschē, die Gebreken aan hunne Oogen hadden. Van alle deeze Kwaalen heb ik nauwkeurige Aantekeningen gehouden, en by myn vertrek heeft zyn Ed. my de Voorschriften van alle zyne Geneesmiddelen vereerd. Verder heb ik binnen *Londen*, en in een groot gedeelte van

van *Duitschland*, ook veele merkwaardige Voorvallen gezien, en van alle dezelve aangetekend, wat my voorkwam van eenige nuttigheid te kunnen zyn.

Na dat ik hier ter plaatse, en in deeze Stad, den Vroedkundigen twist geëindigd hadde, zyn myne gedagten hier op gevallen, om naamelyk de duisterheid der Behandeling van de Oogkwaa- len, was 't mogelyk, op te helderen. Eenigen tyd werd ik 'er in opgehouden, door het herdenken aan de heevige Verbitteringen en Tweespaltigheden, welken myne Ontdekkinge van het Geheim der Verloffinge, waar mede ik het Algemeen zo veel dienst meende te doen, in deeze Stad heeft veroorzaakt onder de Bezitters van het zo genaamde Geheim van *Roonbuizen*: die eindelyk, ziende dat men zonder in hun Complot te zyn, de Elendigen immer zo wel, indien niet veiliger kon verlossen, dan met hun zo dierbaar Geheim, uit schaamte hebben moeten stille zwygen.

Ik derhalven, dit ziende, en bespeurende dat hunne Nydigheid voor alle Ervaarene Praktizyns ten toon was gesteld, besloot eindelyk dit Werk zonder schroom uit te geeven. Ik was
reeds,

reeds, in 't Jaar 1748, met een Boekverkooper daar over in Onderhandeling, wanneer ik uit de Engelsche Nieuws-Papieren vernam, dat 'er herwaards zeker Oculist op weg was, dien men den naam gaf van den Heer Hofraad *Hilmer*. Niet lang daar na kwam ook het gerugt van de bekwaamheid van den Heer *Taylor* tot ons over, en dat men denzelven alhier stondt te verwagten. Ik besloot derhalven de Uitgaave van dit Werk zo lang uit te stellen, tot dat ik de ervaarenheid dier Mannen nagegaan, hunne Kuuren bygewoond, en my hier door in de Geneezinge der Gebreken van het Oog nog meer zou geoeffend hebben.

De eerstgenoemde dan alhier gekomen zynde, begaf ik my by denzelven, om van zyne handigheid overtuigd te worden, doch bevond welhaast, dat hy niets verstondt dan met de *Cataracten* te speelen, 't zy dezelve wel of kwaalyk gesteld waren; als ook dat hy gantsch niet behendig in de Operatie was; en dat zyne kennis in de verdere Ongemakken, zo van 't Oog als de andere Deelen niet wyd strekte; gelijk alhier in 't stuk der Doofheid en der Vallende Ziekte ook ten duidelyksten gebleeken is. Hy hadt nogthans
al-

alhier dagelyks een grooten toeloop van Oog-Patienten; en zo verre 'er iets in zyne Behandeling was, dat ik goedkeurde, heb ik 'er my zo in 't algemeen als in 't byzonder van bediend.

Belangende den Heer *Taylor*, wiens roem in alle de Nieuws-Papieren met geweld werdt uitgebazuind, en die in deeze Provintien in den eersten opslag hemelhoog verheeven werdt; verwierp ik ook alle vooroordeel; en na zyne Voortgangen in den Haag vernomen te hebben, dewelken zeer breed werden opgegeven, zag ik hem eindelyk alhier aankomen. Hy hadt hier niet lang geweest, of ik werd door verscheidene voornaame Doctoren aangefpoord, om by hem te gaan en zyne Bekwaamheid te onderzoeken. Ik deed zulks, en na my niet zonder merkelyke Kosten by hem bekend gemaakt te hebben, kreeg ik gelegenheid om alles wat hy uitvoerde van naby te beschouwen. Op den eersten dag, dien ik by hem doorbragt, heb ik een getal van 170 Menschen, die altemaal verschillende Oogkwaalen hadden, aangetekend; 't welk een getal is zo groot, als sommige Oog-Meesters geduurende hunnen geheelen Leeftyd niet gebeuren mag te zien.

**

Ver-

Verder geraakte ik, door de aanbeveeling van een Goed Vrind, den Heer *Corrovond*, Chirurgyn-Major onder het Regiment van Villattes (*), nader en op eene vertrouwelyke wyze met den Heer *Taylor* bekend, zo dat ik hem niet alleen alle openbaare maar ook particuliere Operatien zag verrigten. Zelfs maakte deeze Heer geene zwaarigheid, om my, voor zyn vertrek, de Voorſchriften van alle zyne Geneesmiddelen te doen magtig worden. Hy heeft naauwlyks eene Operatie in deeze Stad gedaan, welke ik niet bygewoond hebbe; en behalven dat heb ik 21 Dagen en Nagten agter malkander doorgebracht, en veele Onkosten gemaakt, om alles wat aanmerkelyk was van hem te bekomen. Ik bragt geduurende dien tyd den dag ſteeds door, met het Waarneemen en Beſchryven der Gebreken, en de Nagt met het laaten Aftekenen van 't gene my nog verſch

(*) Ik kan alhier niet nalaaten deezen Heer *Corrovond* aan het Algemeen te recommandeeren, als een Man die niet alleen eene uitmuntende kenniſſe in zyne Konſt bezit, maar ook een groot Kenner der Oogkwaalen is. Om deeze reden had ik te meer vertrouwen om my met den Heer *Taylor* in te laaten, dewyl zyn Ed. by hem was met een Heer die een Gebrek aan zyn Oog hadt.

versch in geheugen lag, en van de Tekeningen zyner Verzameling, in zo verre dezelve niet klaar genoeg beschreeven konden worden.

Doch niettegenstaande 'er zeer ervaarene Chirurgyns, als de Heeren *Corrovond* en *Perotet*, met my, gedurende dien tyd, by den Heer *Taylor* verkeerd hebben, en alle Operatien mede bygewoond; en dat 'er ook andere braave Mannen zig met hem hebben ingelaaten; werdt dit nothans een nieuwe bronader van lasteringen tegens my, als of ik een volkomen Aanhangen van *Taylor* geworden ware en niet dan door zyne Oogen meende te zien. Dus dwaalen de menschen, die eens anders doelwit naar den uitwendigen schyn willen afmeetten, en niet begrypen hoe veel ervaarenheid 'er vereischt wordt om een bekwaam Oculist te zyn.

Zelfs durf ik ten dien opzigte den Leezer wel wyzen, tot het gene 'er dien aangaande in de Vertaaling der Heelkunde van den Heer Professor *Heister* door *Ulboorn*, en in den Laatste Druk dezer Heelkunde door den Heer *Heister* zelf is voorgedragen; hoewel het mogelijk niet geheel en al van partydigheid ontbloot is. Men ziet daar dat de Heer *Taylor*, reeds voor twintig Jaaren, door

de Geneesheeren van dien tyd als een Orakel is nageloopt; zo dat ik niets meer gedaan heb dan het voorbeeld dier Heeren te volgen, waar toe ik my verbeelde nog meer reden te hebben, dewyl ik vaststelde, dat iemand die voor twintig jaaren reeds zo vermaard was, gedurende dien tuffchentyd merkelyk toegenomen ten minsten niet minder kundig moest geworden zyn.

Wat nu myn eigen oordeel betreft, moet ik zeggen hem ook bevonden te hebben een Ervaaren Man te zyn, doch die by zyne Kundigheid een gebrek hadt, 't welk de Menschen die van eene Omzwervende Natuur zyn, dikwils aankleeft; waar van ik hier ter plaatse niet meer zal spreken, maar wel in 't vervolg van dit Werk over de Oogkwaalen, en in de Beschryvinge van de Gebreken zelve, daar het te pas zal komen. In 't byzonder zal ik in de Verhandeling van de Zwarte Staar (*Gutta Serena*) tragten aan te toonen, dat schoon *Taylor* wyze Mannen en zelfs beroemde Professoren heeft weeten te blinddoeken; als of hy met de gewaande Zilveren Rasp Stuiptrekkingen in 't Oog maakte, en dus het gemelde Ongemak, de *Gutta Serena*, herstelde; zulks niet alleen onwaar maar ook onmogelyk is. Ik heb dit den Ervaaren

ren

ren Heere Doctor *Lo . . . .* en meer anderen ten mynen huize aangetoond , en zelfs zonder schroom den Heer *Taylor* aangewezen , dat het bedrog was ; het gene ik nog bereid ben te doen aan alle de genen , der Zaaken Kundig , die my zulks zouden willen vergen , of aan de waarheid van 't gezegde twyflen.

Doch gelyk de eene Zwarte Staar zo veel van de andere verschilt als de dag van de nagt , even onwederfprekelyk is het , dat 'er in de Konst Middelen en Manieren van Behandeling bekend zyn , waar door men in staat is het eene dier Gebreken tot herstellinge te brengen , terwyl men het andere voor ongeneeflyk moet verklaaren. Sommige Praktizyns , deeze (Uitwerkingen ziende , hebben ook de reeds gevormde Beginzels van eene weezenlyke *Cataracta* met Kwik-Middelen willen geneezen. Doch dit is ten uitersten verwerpelyk en in 't geheel te verfoeien ; en heeft zyn oorsprong uit geen anderen grond , dan dat onze Voorouders ons dit hebben nagelaaten. 't Is waar wy zyn hun voor veele Uitvindingen verpligt , maar van de *Cataracta* hadden zy geen regt denkbeeld , 't welk genoegzaam blykt uit de moeite die men thans nog heeft , om veelen te overtui-

gen wat de *Cataracta* zy , nu men 'er eene zekere kundigheid van heeft.

Ik heb nu reeds gesproken van een Werk over de Gebreken der Oogen , zo dat het den Leezer misschien vreemd zal voorkomen , alhier niets anders dan eene Beschryvinge der *Cataracta* en de Afbeeldinge van derzelve byzondere foorten , met nog een of twee Afbeeldingen van het *Glaucoma* , en van eene zwaare Oog-Ontfteeking , *Chemosis* genaamd , te vinden. Doch ik verzoek den Geeerden Leezer , dat hy gelieve aan te merken , dat wat myn Oogmerk in deezen belangt , ik voorneemens ben een diergelyk Werk over de Gebreken der Oogen te laten drukken , edoch niet dan stukswyze ; eensdeels om de nieuwsgierigheid der genen , die van myn Oogmerk bewust zyn te kunnen voldoen , en andersdeels , om my niet te verhaasten met het uitgeeven van stukken , die nog door nader Waarneemingen kunnen opgehelderd worden. En dewyl my dagelyks veele Voorbeelden van allerhande foort voorkomen , meen ik gelegenheid te zullen hebben , om den Leezer in 't vervolg veele Zaaken , die zyne opmerkinge waardig zyn , voor te stellen.

Ik heb my in dit Stukje hoofdzaakelyk aan de *Cataracta* bepaald , om dat dezelve

ve eene der voornaamste Gebreken van het Gezigt is, en door welker goede of kwaade Behandeling zeer veel voordeel of nadeel aan den Patient kan toegebracht worden. Ik heb derzelver byzondere voortent tot meer klaarheid, op eene manier, die myns weetens nog in geene Gedrukte Werken over de Heelkunde gebruikt is, naamelyk met leevendige Koleuren, laten aftekenen, en geene moeite nog kosten ontzien, om zulks wel te laten uitvoeren. Dus meen ik ook met de andere Stukken die in 't vervolg zullen uitkomen te werk te gaan, en dezelve zodanig te laten drukken, dat zy zeer bekwaamelyk in eenen Band by den anderen gebonden kunnen worden en te samen een redelyk Deel uitmaaken.

Dat ik hier agter eene Afbeeldinge en Beschryvinge van eene by uititek zwaare en gevaarlyke Oog-ontsteeking gevoegd heb, is geschied om derzelver aanmerkelykheid en het groot belang dat 'er steekt in dezelve wel of kwaalyk te behandelen. Ik heb aldaar iets van myne Manier van Behandeling gemeld, en zal vervolgens in het Stukje dat van de Oog-ontsteekingen zal handelen (zo God my 't leeven gunt) aantoonen, welke de veiligste Manieren zyn om deeze Gebreken met een goed gevolg te behandelen. Men zal

daar onder dingen vinden die vreemd zyn, doch niet en missen, indien iemand maar in staat is om eene Veneriale Ophtalmie van de anderen te onderscheiden. Ik heb in 't Jaar 1749 veertien gevallen gehad van verscheiden zwaare Oog-Ontsteekingen, die door my altemaal met een goeden uitslag behandeld zyn.

Om nu deeze Voorreden van een algemeen gebruik te maaken voor alle de Stukken over de Gebreken der Oogen, zo in als uitwendigen, die ik in 't gevolg meen uit te geeven, zo wel als tot een Inleiding voor dit tegenswoordige Stukje over de *Cataracta*, zal ik volgens myne beloften. 1. Eene Beschryving geeven van het samenstel des Oogs. 2. Zal ik de Verschynzelen van 't Gezigt op eene korte en duidelyke manier tragten te verklaaren. En ten 3. Eene algemeene schets geeven van de Ziekten der Oogen, derzelver Onderscheidinge en Verdeelinge. Ik zal in dit alles de Gevoelens der beste en nieuwste Ontleedkundigen, zo veel 'er tot myne kennis gekomen zyn, benevens 't geen ik uit sommige Geleerden mondeling of by geschrifte verstaan heb, en in 't byzonder de gedagten van den Heer *Ferrein*, vermaard Oculist te Parys, volgen.

OVER 'T SAMENSTEL
VAN 'T OOG.

De uitwendige plaatsing en gedaante van het Oog is al te bekend dan dat ik my zou ophouden met dezelve te beschryven, gelyk men ook, omtrent deszelfs beweginge en besluitinge binnen de Oogleeden, de Ontleedkundige Schryvers kan nazien.

Ik zal voornaamelyk agt geeven op de samenstelling van den Oogbol of het eigenlyke Oog. 't Is een ieder bekend dat hetzelfde in Menschen byna volkomen rond is, ik zegge byna volkomen om dat 'er aan 't voorste gedeelte zekere uitpuiling plaats heeft, die ronder is dan het overige. Anderszins is de Oogbol volkomen rond en glad, als hy ontbloot is van de Spieren die hem beweegen.

De Oogbol wordt omkleed van drie voornaame Vliezen; welker buitenste genoemd wordt de *Sclerotica* of het Harde Vlies; het middelste de *Choroides*; en het binnenste de *Retina* of het Netvlies.

Het eerstgenoemde of buitenste Vlies omvangt het geheele Oog, en beslaat den omtrek van deszelfs Bol geheel en al; maar deszelfs voorlykste gedeelte is door-

fchynende, en omkleedt de gemelde uitpuiling, die een gedeelte is van een kleiner Kloot; en door de doorschynendheid van dit gedeelte van het Vlies, onderscheiden wordt van het overige gedeelte, 't welk van eene gryze koleur is. Dit laatste gedeelte behoudt zynen naam van *Sclerotica*, en het andere doorschynende noemt men *Cornea* of *Hoornvlies*, hoewel het eerste ook somtyds het *Ondoorfchynende Hoornvlies*, en dan het andere, tot onderscheidinge, het *Doorschynende Hoornvlies* genoemd wordt.

Het tweede of middelste Vlies, 't welk *Choroides* genoemd wordt, breidt zig van de Gezicht-Zenuw tot aan den rand van het Doorschynende Hoornvlies uit, alwaar het redelyk vast aangehegt wordt door een Ring van kleine witte Vezeltjes, die den Ooghairigen Band (*Ligamentum Ciliare*) uitmaaken. Vervolgens breidt zig dit Vlies nog verder agter 't Hoornvlies uit, langs eene ronde loodregte Vlake, die in 't middelste eene ronde Opening heeft, en het Druivenvlies, (*Uvea*) of de *Iris* genoemd wordt. Deeze Opening in 't midden van het Druivenvlies is de Oogappel; en de cirkelronde vlake, waar in dezelve plaats heeft, bestaat uit straalswyze Vezelen bekwaam om den Oogappel te verwyden, en uit cirkelrond loopen.

pende Vezelen, die denzelven doen inkrimpen of famentrekken. Behalven dat wordt dit Vlies verdeeld in twee byzondere Vliezen, waar van het buitenste den naam van *Choroides* behoudt, en het binnenste dien van *Ruischiana*, om dat het door den Heer Professor *Ruisch* ontdekt is, verkreegen heeft. Het Druivenvlies of de *Iris* is aan de binnenzyde bedekt met een zeker zwart Kleurzel, 't welk men *Pigmentum Atrum* noemt, en 't welk geplaatst is tusschen de Vezeltjes waar uit hetzelfde bestaat, en die dit Vlies doen uitspreiden of inkrimpen.

Het Netvlies (*Retina*) is dat flymagtige Vlies, 't welk zig van den stam der Gezicht-Zenuwe uitbreidt tot aan den rand van 't Krystallyn. Hier uit blykt, dat hetzelfde een groot gedeelte van den inwendigen Oogbol beslaat; maar de Heer *Ferrein* heeft ontdekt dat dit Vlies de oppervlakte van een volkomen Bol bekleedt, zynde over het Krystallyn van vooren en van agteren uitgespreid, en hetzelfde in zyne verdubbeling omvangende; 't welk ik gedurende deezen Wintertyd in verscheiden gepræpareerde Oogen ook aldus heb bevonden.

De zelfstandigheid van het Netvlies, welke over den omtrek van het *Choroides* flymagtig, week, witagtig en redelyk

lyk dik is, verdeelt zig, aan den rand van 't Kryftallyn komende, in twee dunne, doorschynende en Veeragtige Vliesjes, welker een de voorste en het ander de agterste oppervlakte van 't Kryftallyn bedekt. Deeze twee Vliesjes, of Klootronde Plaatjes, die in den omtrek van 't Kryftallyn aan elkander vast zyn, maaken te samen een soort van Beursje of Huisje (*Capsula Cristallini*) genaamd, waar in het Kryftallyn rondom beslooten legt. Dit wordt klaar beweezen in opgevulde Oogen, die men in eenig Zuur Vogt te weeken heeft gelegd. Dus is dan het Netvlies onderscheiden in twee byzondere deelen, het eene Mergagtig 't welk het binnenste van den Oogbol bedekt, en van overlange is bekend geweest; en het andere Vliesagtig, over 't Kryftallyn uitgespreid, en nu eerst ontdekt. Dit geheele Vliesje wordt doorreegen van zeer kleine Bloedvaatjes, 't welk ons zo wel de inspuitingen met Was, in de Oogen van Kinderen gedaan, als de geweldige inwendige Oog-Ontsteekingen, die dit Vliesje zig rood doen vertoon, aanwyzen.

Behalven deeze uitbreidinge van het Netvlies over het Kryftallyn, zyn 'er nog een soort van Vezelen, die van den omkring van 't *Choroïdes* naar 't Kryftallyn

loopen, en *Processus Ciliares*, of, om dat zy te samen genomen een soort van Ring of Kraag uitmaaken, de Ooghairige Vezelkring genoemd worden. De eene omtrek van dien Ring is vastgehegt aan de inwendige vlakke van het *Choroides* en de andere, die de kleinste is, kleeft aan den rand van de *Capsula Crystallini*. Men kan dit eerste beginzel van deezen Vezelkring, 't welk aan 't *Choroides* vast is, deszelfs Wortel noemen, en het einde, aan den rand van 't Krys-tallyn, de *Franges*. De buitenzyde van deezen Vezelkring wordt, even als de binnenzyde van 't Druivenvlies, met een zwart Kleurzel overdekt; 't welk de Ligtstraalen belet aldaar eenige aandoeninge te maaken.

Uit het geene tot dus verre gezegd is volgt, dat men de drie voornaame Vliezen van het Oog, de *Sclerotica*, *Choroides* en *Retina* kan aanmerken als de oppervlakten van drie eenmiddelpuntige Klooten, aan elkander raakende in het grootste en agterste gedeelte, maar van een gescheiden in het voorste gedeelte, 't welk het kleinste is.

De van een scheidinge deezer Vliezen maakt drie Holligheden in 't Oog, welker eerste, van vooren naar agteren gerekend, het voorste Oog-Kamertje genoemd

noemd wordt. Dit wordt van vooren bepaald door de Klootronde Vlakte van het Doorschynende Hoornvlies, en van agteren door de vlakte der *Iris*, doch niet geheel geflooten, wegens de ronde Oopening in derzelve midden, waar door het de Lichtstraalen doorlaat en gemeenschap heeft met het andere Kamertje.

Dit is de tweede Holligheid, die het agterste Oogkamertje genoemd wordt. Het wordt van vooren bepaald door de gemelde vlakte der *Iris*, en van agteren beslooten door 't Krystallyn, of eigenlijk door het voorste gedeelte van deszelfs Huisje of van de *Capsula*. Dit Kamertje heeft eene Ringswyze driehoekige ruimte, om dat de voorste oppervlakte van 't Krystallyn van eene klootronde gedaante is, en de vlakte der *Iris* plat, en in 't midden, aan den rand van den Oogappel, zeer naby het midden van 't Krystallyn komende en somtyds aan deszelfs Huisje raakende. Verbeeld u, dat deeze Letters IC, byna aan elkander raakende, de rondheid van 't Krystallyn en de vlakte der *Iris* betekenen, en dat zy boven en onder geflooten zyn; en dewyl zulks in den geheelen omtrek plaats heeft, zo blykt dat dit Kamertje van eene Ringswyze driehoekige gedaante is.

De derde Holligheid is de ruimte die
het

het Kryftallyn bevat; zy wordt het Kasje of de *Capsula* genoemd, en maakt een foort van Beursje of Huisje. Behalven deeze blyft 'er nog eene groote ruimte in het agterfte deel des Oogs over, die van alle de drie Vliezen byna omvangen wordt; doch deeze is met het Glasagtige Vogt t' eenemaal opgevuld; gelyk de twee Oogkamertjes door 't Waterige Vogt en het Beursje van 't Kryftallyn door het Vogt van *Morgagni*.

De drie zo genaamde Vogten van het Oog, die deszelfs geheelen Bol opvullen, en oorzaak zyn van de Breeking der Ligftraalen, en van de vorming der Beelteniffen van de Voorwerpen op het Netvlies; zyn het Waterige, het Kryftallyne en het Glasagtige Vogt.

Het Waterige Vogt van het Oog is zeer dun, vloeibaar en doorschynende in Menschen, doch in sommige Beesten, gelyk by voorbeeld in een Karper, heeft het een weinig meer styvigheid. Dit Vogt beslaat en vervult de twee Oogkamertjes.

Het Kryftallyn gelykt zeer veel naar een stukje Glas of Krystal, waar van het zyn naam heeft: deszelfs digtheid wordt naar het middelpunt geduurig grooter. Het fatzoen van dit lighaam is gelyk dat van een Vergrootglas, dewyl het bestaat uit
twee

twee Bolronde oppervlakten, tegen elkander aangevoegd en loodregt in 't Oog geplaatst. De inwendige samenstelling is gelyk aan die van een Uyen, dewyl zy uit verscheidene Schilfertjes of Plaatjes bestaat. Het is geplaatst tusschen de verlangingen van het Netvlies, in het Beursje, dat wy zo even beschreeven hebben; rondom los en byna dryvende in eene zeer fyne Vogtigheid, binnen dat Beursje beslooten, die de Vogtigheid van *Morgagni* geheeten wordt. Men noemt dit Lighaam doorgaans 't Krystallyn, of wel 't Krystallyne Lighaam, om dat het eigenlyk meer de gedaante heeft van een vast Lighaam, dan van een Vogt.

Het Glasagtige Vogt, dus genaamd om dat het de gedaante heeft van buigzaam Glas, en om dat het in Straalbreekend vermogen zeer naby aan het Glas komt, is die Doorschynende Klomp, welke het agterste en voornaamste Deel van den Oogbol vervult. Het is samengesteld uit eene oneindige menigte kleine Celletjes of Blaasjes, die eene zeer vloeibaare en doorschynende Vogtigheid bevatten. Doch dewyl deeze Blaasjes zeer klein, geheel doorschynende, en hier door in een Leevendig Oog onzichtbaar zyn, worden zy door een Wonde, die by toeval of door Konst in de Rokken van 't Oog gemaakt is, me-

mede uitgestort en veroorzaaken, dat het uitloopende zig slymagtig en taai vertoont. Dit geheele Lighaam wordt van een zeer dun Vliesje, 't welk aan 't zelve eigen is omvangen. Het strekt zig van agter het Krystallyn en van rondsomme tot aan den bodem of het agterste des Oogs uit. Het ontfangt het Krystallyn van vooren in een soort van Kas, of ingedrukte Holte, met het gemelde Vliesje overtoogen; welke dus twee Vliesjes heeft het eene van 't Glasagtige Vogt zelf, en het andere van 't Krystallyn, zynde het agterste van deszelfs *Capjula*. Behalven dat wordt het Glasagtige Vogt, rondsomme, daar het buiten den rand van 't Krystallyn uitpuilt, nog bepaald door den Ooghairigen Vezelkring, te vooren beschreeven. Men ziet hier uit den misflag der Ontleedkundigen, die gemeend hebben dat het Krystallyn van agteren alleenlyk bekleed werdt met het Vliesje van 't Glasagtige Vogt.

Wy komen nu tot de beschryvinge der Vliezen, die het voorste en buitenste gedeelte van het Oog bekleeden. Daar heeft men voor eerst de *Conjunctiva*, anders ook *Adnata* of 't Aangewassen Oogvlies genaamd, om dat het van buiten aan den Oogbol wordt gehegt, en niet tot deszelfs eigenlyke Vliezen behoort. Dit is

* * *

een

een los beweeglyk Vlies, 't welk van het inwendige en agterste gedeelte der Oogleden ontspringt, en van daar eerst uitgespreid wordt over het Ondoorschynende, en vervolgens ook over het Doorschynende Hoornvlies, waar aan het vastkleeft, doch door kokend Water kan afscheiden worden.

Hier op volgt de *Tunica Cellularis*, die het Wit van het Oog eigenlyk uitmaakt; en zig over de *Sclerotica* tot aan den rand van 't Hoornvlies uitspreidt. In derzelver Celletjes storten de Bloedvaatjes van de *Conjunctiva*, die in de Oogontsteekingén zichtbaar zyn, somtyds hunne Vogten uit, dewelken aldaar in Eterige en Scherpe stoffen kunnen veranderen.

Eindelyk hebben wy den derden of inwendigen Rok, die naauwlyks den naam van Rok of Vlies verdient, om dat dezelve zeer weinig plaats bedekt, en enkel uit de uitbreidingen van de Peezen der Spieren, die in de *Sclerotica* eindigen, en dienen om het Oog te bewegen, gemaakt wordt. Deeze Peezen worden op eenigen afstand van den rand van 't Hoornvlies in de *Sclerotica* ingeplant, en als volkomen met dezelve vereenigd, breidende zig verder tot aan den gemelden Rand van 't Doorschynende Hoorn-

Hoornvlies uit. Dewyl dit laafte Vlies onder de twee voorigen gelegen is, en om de gezegde reden, komt het weinig inaanmerkinge, doch kan mogelyk door de uitstorting der Scherpe Vogten op hetzelve, de zitplaats zyn van die allergeweldigste Pyn in de Oog-Ontfteekingen plaats hebbende.

Dus de deelen die den Oogbol samenstellen beschreeven hebbende zal ik het overige alleen kortelyk doorloopen. De Oogbol heeft zes Spieren, die hem beweegen, uit en in het Ooghol trekken en naar alle kanten draaien en wenden. Vier deezer Spieren worden Regte genaamd, om dat zy aan vier zyden van den Oogbol uit de Beenige Holte voortkomende, en regt voortgaande, in de *Sclerotica* geplant worden, gelyk ik zo even meldde. Deeze zyn in staat om het Oog naar alle kanten te beweegen, doch tot geweldige zydelingse bewegingen worden zy geholpen van twee andere Spieren, die de Schuinse genoemd zyn, om dat zy, ook uit het Ooghol gesprooten, schuins voortgaan, en bezyden de voorigen, de een om laag en de ander om hoog, in den Bol geplant worden. Deeze laafte loopt over een soort van Schyf of door een Ringetje, 't welk aan den bovenkant van 't Ooghol, naar de Neus toe, vast is,

en dus eene zonderlinge bekwaamheid heeft om het Oog om te wentelen.

Verder komt hier nog in aanmerkinge de zachte Vettigheid, in welke de Oogbol gelegen is, en die voornaamelyk onder denzelven en in het agterste gedeelte naar de Gezigt-Zenuw geplaatst is, en welker gebrek eene Onbeweeglykheid kan veroorzaaken.

Eindelyk zal ik nog een woord zeggen van de Oogleden. Dit zyn twee Vliesagtige dunne zelfstandigheden, bekwaam om in 't ronde over het Oog uitgespannen te worden, en wederom, in een gevouwen zynde, hetzelve geheel bloot te laten. Zy worden van buiten bedekt door de gemeene Bekleedzelen, en van binnen zyn zy met een zeer teer, gevoelig Vlies overtoogen, 't welk vol is van Zenuw-Tepeltjes. Haare zelfstandigheid komt van de Huid des Aangezichts, die verdunt en omgeslagen zynde dezelve uitmaakt. Ieder Ooglid heeft eenen Kraakbeenigen Rand, die 't zelve uitpant en Veeragtig maakt, en met kleine boogswyze Hiertjes voorzien is, die het Oog beschermen. In deezen rand zyn meer dan dertig kleine holligheden, de Smeer-Kliertjes van *Meiboomius* genaamd, die eene zachte, lymige vogtigheid uitgeeven. Behalven dat zyn 'er nog de Traanpun-

punten, of openingen van de Traanbuizen, in ieder Ooglid aan den inwendigen Hoek één, en de Oorsprongen dezer Uitwendige Vogtigheden van het Oog, die wy thans niet zullen beschryven.

OVER DE EIGENSCHAPPEN

V A N ' T G E Z I G T.

Het Gezigt bestaat in die Aandoening, welke het Licht in onze Oogen veroorzaakt, om onze Ziel de Voorwerpen te doen gewaar worden, die ons omringen. Want dat onze Ziel de Voorwerpen niet onmiddelyk en niet dan door behulp van eenige Lighaamelyke Werkingen beschouwt, leert ons de Ondervinding. Wy moeten dan eerst overweegen wat het Licht zy, en verder op welke manier het zelve in staat is ons de Voorwerpen te vertegenwoordigen.

Het Licht is een verzameling van Straalen, die bestaan uit oneindige zeer kleine en Veeragtige deeltjes. Dit leeren wy voor eerst, hier uit; dat veele Lichtstraalen elkander in een oneindig klein punt kunnen snyden zonder zig te verwarren. Ten

2. Dat de Ligtstraalen teruggekaatst worden is een bewys van de Veeragtigheid deezer Deeltjes. En ten 3. Haare Terugkaatzing met gelyke hoeken van Invallinge en Afstootinge, is een eigenschap welke zy gemeen hebben met de Lighaamen die volkomen Veeragtig zyn. Om dat nu het Ligt zig op alle plaatsē verstroot, moeten wy besluiten, dat het in de Stoffe die ons omringt alom verspreid is; en om dat het zig op sommige tyden niet vertoont, zo blykt dat het de beweging der Ligtende Lighaamen noodig heeft om werkzaam te worden. De Koleuren bestaan in zekere mengeling of schiftinge van het Ligt, die onze Ziel gewaar wordt en zy zyn de voornaamste oorzaak van de byzonderheden, waardoor wy de Lighaamen onderscheiden.

Volgens 't Gevoelen van *Des Cartes* worden de Koleuren der Lighaamen veroorzaakt, door het vermogen dat sommige Deeltjes der Lighaamen hebben, om de Ligtstraalen op deeze of gene manier te breeken of aftekaatzen. Maar *Newton* heeft door veele keurige Proeven aangetoond, dat het verschil der Koleuren voortkomt uit den aart der Ligtstraalen, van welken sommigen deeze, en anderen wederom een andere aandoening in ons verwekken die wy Koleur noemen. Dus heeft

heeft hy beweezen dat wanneer het Ligt, by voorbeeld, valt op een rood Lighaam, daar van alleen de Roode Ligtstraalen naar ons Oog teruggekaatst worden. Men onderscheid de Koleuren in tweederlei soorten, naamelyk in Hoofdkoleuren, waar uit een witte Ligtstraal samengesteld wordt, en verder in alle andere Koleuren, uit derzelve samenvoeging bestaande, die gemengelde Koleuren genoemd worden.

Eer wy nu verder overgaan tot het verklaaren van de manier, op welke de Ziel de Voorwerpen door het Ligt gewaar wordt, zal het best zyn te onderzoeken, wat het onmiddelbaare Werktuig zy van het Gezigt.

Daar zyn onlangs twee verschillende Gevoelens over dit stuk geweest. Want de Heer *Mariotte* stelde zig tegen het gemeene Denkbeeld, dat het Netvlies de Indrukfelen van 't Ligt ontfangt, en meende dat dezelve op het *Choroïdes* geschieden. Hy bragt ten bewyze by. 1. Dat wanneer de Tekenning van een Voorwerp op 't middelpunt van de Gezigt-Zenuw valt, op welke plaats geen *Choroïdes* legt, men niets van een Voorwerp gewaar wordt. 2. Dat het Netvlies Doorschynende is en het *Choroïdes* daar en tegen duister, weshalven het eerste geene zo sterke aandoening kan

ontfangen als het laatste. Men kan zelfs door eene Proefneeming de Doorschynendheid van het Netvlies betoogen: want als men een Kat levendig onder Water dompelt, zal op het Oogenblik dat het Water over zyne Oogen heen gaat, dit Dier zyne Oogappels zo sterk verwyden, dat men het *Choroïdes* klaar kan zien en niets van het Netvlies gewaar wordt, dan de Bloedvaten, die 'er zig door heen verspreiden; zo dat het volkomen Doorschynende moet zyn. Wy zullen egter het gemeene Gevoelen niet verlaaten, maar houden 't Netvlies voor het onmiddelyke Werktuig des Gezichts; want als de Gezicht-Zenuw, of iets 't welk van dezelve afhangt eenig leed geschiedt, bespeurt men hier van onmiddelyk de uitwerking in 't Gezicht, daar hetzelve plaats hebbende in het *Choroïdes*, 't welk zyne Zenuwen van het Derde Paar heeft, hier door de Gezicht-Zenuw geenszins moest aangedaan worden.

De Aandoening, die het Ligt op dit onmiddelbaare Werktuig des Gezichts maakt, hangt af van de Eigenschappen der Vogten die het binnenste van den Oogbol vol maaken, en van derzelve vermogen om de Ligtstraalen te breeken, en te doen samenloopen in de Gezigtpunten, en

en op den grond des Oogs de Beeltenissen der Voorwerpen te maaken. Om zulks klaar te verstaan wordt eene Kundigheid van de Beginzelen der Gezigtkunde vereischt, en menigvuldige Afbeeldingen; doch wy zullen 'er zonder dezelven een Schets van tragten te geven.

Alle Zigtbaare Lighaamen werpen Straalen uit, die zig van alle de punten deezes Lighaamen geduurig meer en meer uitspreiden, tot in het oneindige. Want hoe grooter de omtrek is, in welken zy verspreid worden, hoe meer de Straalen van elkander afwyken. Dus is het ook met het Ligt, 't welk van alle punten der zigtbaare Lighaamen of Voorwerpen wordt afgekaatst. Dit noemt men de *Verspreiding* der Straalen. Zodanige Straalen zyn niet in staat om Beeltenissen te maaken, om dat zy dus nooit wederom in punten, gelyk waar uit zy voortgekomen waren, samenloopen. Tot deeze *Samenloopinge* worden zy niet gebragt, dan door de tusschenkomste van een ander Lighaam.

Neem by voorbeeld een Brandglas, dit zal de Straalen van een Kaars, die eerst verspreidende waren, doen samenloopen in haare punten, en op een Papier, dat aldaar gehouden wordt, de beeltenis van

de Kaars maaken; maar omgekeerd, om dat de Straalen, die van boven komen naar om laag schieten door het Glas, en die van onderen komen naar om hoog. Vergelyk hier mede het Krystallyn van 't Menschelyk Oog, en men zal begrypen hoe de Beeltenissen op deszelfs bodem gemaakt worden. En dat dit wezenlyk plaats heeft, is ten allerduidelykste door menigvuldige Proefneemingen op de uitgenomene Oogen van Beesten, die men van agteren van de buitenste Rokken ontbloot hadde, beweezen.

Maar dit is de eenige uitwerking van het Oog niet. Dit zo zynde zou 'er eene te groote afstand vereischt worden, om de Voorwerpen te zien. Het Oog zou te diep hebben moeten zyn. Hierom zyn 'er nog twee andere Vogten in het Oog, die door hunne Eigenschappen de Beeltenissen tot een bekwaamen afstand van 't Hoornvlies brengen.

Alle Verspreidende Straalen, die op eene Bolronde Oppervlakte van een digter Stof dan waar uit zy komen, vallen, worden na elkander geboogen. Dit doet voor eerst de Oppervlakte van 't Waterige Vogt door het Hoornvlies bepaald, om dat het Water veel digter is dan de Lugt buiten 't Oog. Dus loopden de Straalen byna evenwydig door den Oog-
ap

appel naar 't Kryftallyn en dan worden zy aan dezelfs voorfte Oppervlakte omtrent famenloopende gemaakt, dat zy naar een punt ftrekken. Doch dit punt is nog te verafgelegen; weshalven zy, vallende op de Holronde Oppervlakte van 't Glasagtige Vogt, 't welk dunner van zelfftandigheid is dan 't Kryftallyn; even als op Bolronde Oppervlakten van digter zelfftandigheid; nog meer naar elkander geboogen worden; zo dat zy in 't Glasagtige Vogt elkander kruiffen, die van byzondere punten des Voorwerps komen; en die van enkele punten komen, in hunne punten op het Netvlies verzameld worden, en aldaar een Beeltenis van 't Voorwerp maaken.

Deeze Punten op het Netvlies, waar de Straalen van des Voorwerps byzondere Punten zig verzamelen, noemt men de Gezigtpunten van het Oog. Alle de Straalen die door den Oogappel gaan en in één Punt op het Netvlies eindigen, maaken het *Gezigtpenfeel* uit, waar van de middelste Straal, of de lyn welke door het midden van alle de Vogten des Oogs paffeert en in het middelste *Gezigtpunt* eindigt, de *Gezigts-As* genoemd wordt. En de *Gezigtsboek* is die hoek, onder welken een Voorwerp van het Oog gezien

zien wordt; en welken twee lynen, van de uiterste einden des Voorwerps op het Oog getoogen, bepaalen.

Men kan ook het Oog vergelyken met een donkere Kamer, waar in men een kleine ronde Opening maakende, en in dezelve een bekwaam Vergrootglas plaatsende, zo worden de Straalen, die uit de enkele Punten der Voorwerpen komen, ook op zekeren afstand in hunne Punten verzameld, en maaken aldaar de Beeltenissen der Voorwerpen, doch omgekeerd (ten zy men meer Glazen dan één gebruikt) om dat de bovenste Straalen naar om laag loopen, en de onderste naar om hoog. Dit bewyft dan wederom dat het Gezigt aldus in 't Oog geschiedt. Want het Oog is weezenlyk een donkere Kamer, waar van de Oogappel als de Opening kan aangemerkt worden, en het Krystallyn als het Glas, terwyl de Straalbreeking der overige Vogten alleenlyk dient, om den afstand der Gezigtpunten van 't Hoornvlies te verkorten.

Men merkt hier uit, wat 'er vereischt wordt om wel te zien. 1. Moet de Opening des Oogappels niet geflooten zyn; want zy is het die het Ligt in de donkere Kamer, die anderszins van rond-
som-

somme geflooten is, doorlaat, en zonder Licht kunnen wy de Voorwerpen niet gewaar worden.

2. Wordt hier toe eene volkomene doorschynendheid van het Hoornvlies, van het Waterige Vogt, van het Krystallyne en deszelfs Vliezen, en van het Glasagtige vereischt. Indien één derzelven troebel of vlekkig is kunnen wy het Licht wel gewaar worden, maar hebben geen duidelyk Gezigt der Voorwerpen, om dat de Straalen van alle derzelve Punten niet op het Netvlies verzameld worden.

3. Moet de gedaante des Oogs wel gesteld zyn. Wanneer een der Vogten niet bepaald wordt door de vereischte Oppervlakte, zo zullen de Straalen niet naar behooren geboogen, nog in de Gezigt-punten, verzameld worden. Dit gebeurt wanneer het Waterige Vogt door uitdrooging of uitstorting een platter gedaante aan 't Hoornvlies geeft, of wanneer het Glasagtige door het wegneemen van 't Krystallyn, en 't breeken van deszelfs Vliezen, zig met het Waterige vermengt.

4. Moeten 'er alle de Vogten tegenwoordig zyn om een volmaakt Gezigt hebben. Dit is de natuurelyke Gesteldheid,

heid, en deeze weggenomen of veranderd zynde, heeft 'er eene Gebreklykheid plaats. Evenwel is 't een groot verschil, welk een Vogt 'er gemist wordt. Indien het Waterige ontbreekt is het Gezigt geheel benomen, om dat dus de Straalen herwaards en derwaards verstrooid worden door de rimpeligheid van het Hoornvlies. Indien het Krystallyn weg is of nedergedrukt, heeft 'er eene onvolkomenheid in 't Gezigt plaats maar geen gemis van hetzelfde; indien naamelyk het voorste Vliesje geheel gebleeven is, om dat het Glasagtige dan de plaats van 't Krystallyn vervult, en door dit Vliesje eene Bolronde Oppervlakte verkrijgt. Doch het Glasagtige Vogt uitgestort of bedorven zynde ontbreekt het Gezigt t'eenemaal.

5. Moet het Netvlies welgesteld zyn, niet gevoelloos noch al te aandoenelyk voor het Ligt. In het eerste geval ontbreekt het Gezigt t'eenemaal, zonder dat 'er iets van buiten zichtbaar zy; en in het andere geval is men niet in staat om de Voorwerpen duidelyk genoeg te beschouwen. Indien de Oogappel onbeweeglyk was, zouden wy ieder oogenblik dan te veel en dan wederom te weinig Ligts hebben, om de Voorwerpen duidelyk te zien. Doch de Natuur heeft hier

hier in voorzien, door middel van de *Iris*, welke zig naar de meer of minder hoeveelheid van het Ligt intrekt of verwydt. Men bespeurt dit in den duifter, alwaar de Oogappel vreesfelyk uitgespannen wordt om meer Ligts te ontvangen; en in een fterk Ligt, alwaar zy inkrimpt, om 't Netvlies voor de te groote aandoening te befchermen.

Om nu te verftaan, wat de onmiddelyke oorzaak deezer veranderinge van den Oogappel zy, moet men aanmerken, dat dezelve in de Zwarte Staar, in welke 't Netvlies geene de minfte aandoening heeft, het allerwydste is. Zo ook in de Duifternis waar het Netvlies weinig aandoening ontvangt. Hierom is 't waarfchynelyk, dat de Verwyding haar Natuurlyk eigen zy; en dewyl de cirkelrond loopende Vezels van de *Iris* alleen in ftaat zyn om den Oogappel te vernauwen, zo zullen wy befluiten dat dezelve door eene Spieragtige kragt werken, en de Straalswyze Vezels alleenlyk door eene Veeragtigheid, en dat de eerfte hunne aandoening van de Zenuwen ontvangen, om zig famen te trekken, waar van de onmiddelbaare oorzaak mogelyk in 't *Choroïdes* gelegen is.

Deeze famentrekking van den Oogappel

pel door het Licht is een zeer groot hulpmiddel, om ons te doen weeten, of 'er by eene Verduistering van 't Gezigt, die uitwendig zichtbaar is, ook eene Gebreklykheid in het onmiddelbaare Werktuig plaats heeft, gelyk ik in 't vervolg zal aantoonen.

O V E R D E

O O G K W A A L E N

I N 'T A L G E M E E N.

Wy komen dus tot de Gebreken der Oogen; de welken ik verdeelen zal in twee Generaale Classen. I. In de genen die van het Gezigt afhangen, en eigenlyk Gebreken van 't Gezigt genoemd worden: en II. In de genen die plaats hebben in de deelen welken 't Oog samenstellen, op zig zelf genomen. Hier uit komen twee soorten van Oogkwaalen voort, waarvan het 1. bestaat in eene gebreklykheid van 't Gezigt, schoon dezelve veroorzaakt zy door Toevallen op 't onmiddelbaare Werktuig aandoening hebbende. En het 2. plaats heeft in eene gebreklykheid der Deelen in 't byzonder.

De Gebreklykheid van 't Gezigt kan
ge-

gebragt worden tot eene Vermindering, eene Bederving of eene Vernietiging van hetzelfde.

De Vermindering van 't Gezigt is weezenlyk of schynbaar. Weezenlyk, wanneer zy in alle Gevallen en Omstandigheden plaats heeft; en Schynbaar, wanneer zy geen plaats heeft dan in zekere byzondere Gevallen.

Dus mag het eene Schynbaare Vermindering genoemd worden; 1. Die plaats heeft in den afstand op welken de Voorwerpen moeten zyn om gezien te worden, gelyk in het Gebrek der Byzienden en Verzienden. 2. Ten aanzien van den tyd op welken men de Voorwerpen ziet; gelyk 'er by voorbeeld sommigen zyn, die wel by nacht kunnen zien en niet over dag: welk Gebrek Dagblindheid, en het tegenoverstaande Nagtblindheid genoemd wordt. 3. Ten opzigt van den tyd, dien men noodig heeft om de Voorwerpen te beschouwen. Dus kunnen sommigen niet lang op een klein of helder Voorwerp staroogen, zonder dat hun Gezigt beneveld wordt. Dit noemt men eene Zwakheid des Gezigts.

De weezenlyke Vermindering van 't Gezigt heeft plaats, wanneer het Gezigt in alle Gelegenheden minder is dan 't behoorde te zyn. Dit kan veroorzaakt worden

* * *

den door iets, 't welk men gewaar wordt in de Vogten en Vliezen van het Oog, die geheel onzichtbaar en doorschynende moesten zyn; of door eene Verzwakkinge van het onmiddellbaare Werktuig des Gezigts. Zo dat de Zitplaatsen van dit Gebrek of in 't Hoornvlies, de Vliezen van 't Krystallyn, of in de Vogten van 't Oog, of in het Netvlies, te zoeken zyn.

Men noemt het eene Verdervinge van 't Gezicht, wanneer men, 1. Niet alleen de Voorwerpen ziet die 'er zyn, maar ook zodanigen die 'er niet en zyn, en ten 2. De eersten in eene andere gedaante dan waar in zy zig weezenlyk bevinden. Tot het eerste soort van Bedorven Gezicht, kan men brengen dat men de Voorwerpen dubbel ziet of omgekeerd, of met verscheidene Koleuren, met openingen, midden door gebroken, of in eene geduurige beweeging. Tot het tweede soort behooren. 1. Het onnatuurlyke Ligt dat men aan de Voorwerpen gewaar wordt; gelyk daar zyn de gekoleurde boogen, de Glansen, de vonkende stippen, en de Vonken die uit de Oogen schynen te springen. 2. De zwarte schaduwen die zig voor 't Gezicht vertoonen, als of zy iets weezenlyks waren; gelyk Vliegen, Pooten van Spinnenkop-

koppen, enz. 't welk men in den aanvang van een Staar voor 't Oog ziet zweeven, en waardoor de Voorwerpen zig bevlekt vertoonen.

Laatstelyk; daar heeft eene Vernietiging van 't Gezigt plaats, wanneer ons Oog de aandoeningen der Voorwerpen, of die van het Ligt, op een bekwaamen tyd en op een behoorlyken afstand, waar op men anders de Voorwerpen ziet, niet meer ontfangt. Dit kan veroorzaakt worden; of doordien het Ligt belet wordt tot aan het Netvlies door te dringen, gelyk door eene Ondoorschynendheid van 't Krystallyn, eene Uitstorting van 't Waterige Vogt, eene Vliezige *Cataracta*, of iets diergelyks; of door een *Glaucoma*, eene Verdikkinge der Vogten van het Oog, of eene Lammigheid der Gezigt-Zenuwe, en wat dies meer is.

Deeze Vernietiging heeft drie Trappen. In de eerste ziet men de Voorwerpen nog, maar onduidelyk, en zonder eenige onderscheidinge van derzelve deelen. Dus wanneer men by voorbeeld een Mensch op zekeren afstand beschouwt, heeft men wel het Gezigt van zyn Postuur maar niet van zyn gelaat, zyn Aangezigt, Mond, Oogen of andere deelen des Lighaams. De tweede trap der Vernietiging is, wanneer men de Voorwerpen in 't geheel niet en

* * * 2

ziet,

ziet, maar wel een zeker foort van bleek Ligt, als men naar den helderen dag kykt. In de derde Trap ziet men zelfs op 't midden van den dag geen het minste Ligt, even of men zig in de akeligste Duisternis bevondt.

De Gebreken die plaats hebben in de Deelen van het Oog, op zig zelf aangemerkt, worden verdeeld in Algemeene en Byzondere.

De Algemeene Gebreken zyn de zoda-nigen, die het Oog zo wel met alle zyne deelen als met alle de overige Deelen des Lighaams gemeen heeft. Hoedanigen zyn de Zwellingen, de Ontbindinge van Geheelheid, de Lammigheden, de Stuiptrekkingen en de Verrottingen.

De Zwellingen verdeelt men in Vogt-Gezwellen, in Uitwassende Gezwellen, en in Gezwellen door Verplaatzinge. Tot de Vogt-Gezwellen brengen wy, voor- eerst, de Ophoopingten van Bloed; gelyk de Oog-Ontsteekingen, de Roos, de Vuurigheid, de Aderspatten, enz. Ten tweeden, de Verzamelingen van Weiagtige Vogten; als het *Oedema*, de Waterzugtigheid van 't Oog, de *Hydatis* en *Pblyctæna*. Ten derden de Vergaderingen van Etter; als in de *Abscessen*, het *Hypopyon*, enz. Ten vierden, de Verstoppingen van de *Lympha*; als in de *Scirrhus*, *Grando*, *Hor-*
deo-

deolum, de Vetagtige Blaasjes en de Zwel-
letjes die in haar eigen Rok beslooten zyn.
Tot de Uitwassende Gezwellen behoort
het *Pterygium*, de *Encanthis*, de Wrat-
jes, Puistjes, enz. En tot de Gezwellen
door verplaatzing zullen wy brengen, de
Verplaatzing van 't Krystallyn, van het
Druivenvlies, van den Oogbol, enz.

De Ontbindingen der Geheelheid in het
Oog hebben plaats in de Wonden der
Oogen. De Lammigheden in de Scheel-
oogigheid, enz. De Stuiptrekkingen in de
Oogdraaiingen. De Verrottingen in de
Verstervingen. Tot de samengestelde Kwaa-
len brengen wy de Verbrandinge, de Pest-
kool, benevens de Kanker, en wat dies
meer is.

De Byzondere Gebreken der Deelen
van het Oog zyn de zodanigen, die slegts
plaats hebben in zekere byzondere Deelen
en dezelve volkomen en onafscheidelyk
eigen zyn: gelyk in de Oogleden, derzel-
ver Omkeering, Nederzakking of Aaneen-
groeiing; als ook de omkeering van der-
zelve Hairsjes naar het Oog, 't welk men
Ectropium of *Trichiasis* noemt. Op het
Hoornvlies, het Wolkje, Wiekje of Vlek-
je, 't welk men *Nubecula*, *Pterygium* of
Albugo noemt. In het Waterige Vogt,
deszelfs Verdikkinge, enz. In de *Iris*,
deszelfs Toefluiting, Verlamming of Aan-
groei-

groeiing aan 't Kryftallyn. In het Kryftallyn, de Verduiftering van deszelfs Vliesje of Lighaam, en dus eene Vliezige of Lighaamelyke *Cataracta* van 't Kryftallyn. In het Glasagtige Vogt, deszelfs Verdunning, Ondoorschynendheid, en dus het *Glaucoma*. En, eindelyk, in het Netvlies, deszelfs Verlamminge in zyn geheel of in sommige deelen; of eene te groote aandoenlykheid van deszelfs Vezelen.

Dit is de algemeene Schets der Oogkwaalen, die wy met Gods hulpe in het vervolg, ftukswyze, met verklaringe van derzelve byzondere Oorzaaken, Toevalen en Manier van Geneezinge meenen te verhandelen, en zo wel door onze Ondervindingen als door afgetekende en met levendige Verwen gekoleurde Figuren op te helderen. Wy hebben in de eerste plaats de *Cataracta* uitgekoozen, als eene der gewigtigste Oogkwaalen; daar wy nu toe overgaan.

A A N D E N H E E R E

JAN PIETER RATHLAUW

C H I R U R G Y N

V A N H E T

E D E L M O G E N D E K O L L E G I E

D E R

A D M I R A L I T E I T

T E

A M S T E L D A M.

*W*ie Kunst waardeeren wil waardeert als 't Ligt der Kunst
Uw, Schrandren Rathlauw, zo begaaft door 's Hemels gunst,
Die, tot verwondrend nut der Konstryke Amstellaaren,
Door Liefd' en vlyt genoopt, de smertende gevaaren
Van felle Kwellingen der Oogen brengt voor 't Ligt,
Zo klaar als leevendig vertoond voor elks Gezigt;

Van

Waar by de Weetenſchap uw innam om d'Elenden
Der Menſchen blind Gezigt (door Zegen) af te wenden ;
Daar reeds geholpenen uitroepen , „ Rathlauws band
„ Redt d' Amſtellaars 't Gezigt door zyn beroemd Verſtand.
Dit doet de bitze Nyd naar Uwe Glorie dingen ,
En baaten , uit belang , die Prysbaare Oeffeningen ,
Of ſpuuwen 't ſchimpig Gift op Uwe Daaden uit ,
Werdt haare Afgunſt niet door Uwe Kunſt geſtuit.
De Eer eiſcht het vervolg van 't geen gy hebt begonnen ;
Wie zal de Prys dier Kunſt uw ooit ontrooven kunnen ;
De Laſter zal , myn Heer , wilz' onophoudlyk woén ,
Uw Roem vergrooten en haar Lof verkleinen doen.

Hoc flagrans Veritatis Amore quaecunque
Carmen ſcripſit.

N. v. Fr.

VER.

VERHANDELING

OVER DE

CATARACTA.

OMSCHRYVINGE.

De *Cataracta* is een ondoorschynend Lighaam, 't welk de opening des Oogappels schynt te sluiten en te beslaan. Deeze Onddoorschynendheid vertoont zig somtyds witagtig, en in andere gevallen grysagtig, blaauwagtig, enz. In den natuurlyken toestand gelyk de Oogappel eene zwarte diepe holte, zonder dat 'er eenig lighaam in te zien zy, omdat de Ligftraalen tot aan den grond des Oogs doorgaan, zonder teruggekaatst te worden: en het is 'er mede gelegen als met een gat in een Muur, 't welk zig zwart vertoont, wanneer de Ligftraalen niet naar 't Oog teruggebragt worden. Deeze Onddoorschynendheid in den Oogappel wordt veroorzaakt door twee Gebreken, die *Cataracta* en *Glaucoma* genoemd worden. De Ouden gaven, in 't byzonder, den naam van *Glaucoma* aan de ondoorschynendheit des Lighaams van 't Krystallyn, en dien van *Cataracta* aan die van het Vlies, 't welk zig voor het Krystallyn bevindt.

ONDERSCHEIDINGE.

I. De *Cataracta* is eenvoudig of samengesteld. Zy is eenvoudig wanneer zy niet vergezeld wordt

A

van

van eenig inwendig gebrek des Oogs; en famen-
gesteld, wanneer zy gepaard is met een *Glauco-*
ma, *Gutta Serena* of eenige andere Kwaale, gelyk
eene Ontstekinge of Veretteringe in 't Oog, enz.

2. Ook is zy ryp of onryp. Ryp, als 'er ee-
ne volkomene Ondoorschynendheid plaats heeft,
die het geheele Lighaam van 't Krystallyn beslaat,
en wanneer zy bekwaam is om gestreeken te wor-
den; en onryp, wanneer zy te week is, en niet
dan een gedeelte van het Krystallyn beslaat.

3. De onrype *Cataracten* zyn van verscheidene
soorten. Men vindt 'er die zo zagt zyn als Melk
of Kaas, waarom zy ook Melkagtige of Kaasag-
tige genoemd worden.

4. Men heeft 'er ook van verschillende ge-
daanten. Zommigen Staafswyze of met stree-
pen, en anderen op eene andere wyze. Zie de
Figuuren hier agter.

5. Men noemt het eene volkomene *Cataracta*,
wanneer het geheele Lighaam van 't Krystallyn
ondoorschynende is; en eene onvolkomene, wan-
neer 'er eenig gedeelte overblyft, dat niet bezet
is met de *Cataracta*.

6. Zy is aangezet, wanneer men het voorste
Vlies van 't Krystallyn aan de agtervlakte van de
Iris vastgehegt bevindt, en dat het Druivenvlies
hier door onbeweeglyk geworden zy. Het is
een losse *Cataracta* wanneer deze aankleeving geen
plaats heeft, en het Druivenvlies beweeglyk is.

7. Zy wordt Beevende genoemd, wanneer men
een zekere beweging en trilling in de *Cataracta*
bespeurt.

8. Men gebruikt nog eenige andere Onderschei-
dingen, die zo weezenlyk, niet zyn; als van eene
Natuurlyke, Toevallige, uit Ziekten spruitende,
Weezenlyke, Etterige, Zwarte, Gryze, Geele, Ve-
zelagtige, enz.

9. De laatste en weezenlykste Onderscheiding is die, door welke de *Vliezige Cataracta* van die in 't Krystallyn onderscheiden wordt; en wy zullen in 't vervolg zien, dat deeze twee soorten moeten toegelaaten worden.

E I G E N S C H A P P E N.

Daar is geen stuk der Geneeskunde, 't welk onder de Hedendaagschen meer beweginge heeft gemaakt, dan 't gene wy nu verhandelen.

1. De Oude Grieken, en *Hippocrates* zelf, hebben gemeend, dat de *Cataracta* bestondt in de verduistering van 't Krystallyn. Zelfs schynt het dat Hy dezelve niet van het *Glaucoma* onderscheiden hebbe.

2. De latere Grieken en de Romeinen, meenden dat de *Cataracta* niets anders ware dan een Vlies, voor 't Krystallyn geplaatst.

3. Voor omtrent honderd Jaaren waren 'er Schryvers, die zig verbeeldden, dat zy niet dan in eene verduistering van 't Krystallyn bestondt. Dit gevoelen, door *Rolfinkius* hervorgebragt, werdt van *Quarré*, een Geneesheer te Parys, bevestigd, en beweezen door de Ontleeding van een Lighaam, waar in een Oog met de Staar bezet was; en in welk, in der daad, het Krystallyn ondoorschynende bevonden werdt. *Gassendi* en *Rohaut* redeneeren, in hunne Beginzelen der Gezigtkunde, over deeze Ondoorschynendheid, met verwonderinge. *Plempius* houdt zig niet vreemd van dit Gevoelen in eene Memorie, welke van hem, in den jare 1705, aan de Koninglyke Academie der Weetenschappen ingeleverd werdt, en in welke hy de Ondoorschynendheid van 't Krystallyn staande houdt. De Heeren *Mery* en *de Litre* stelden zig tegen dit Gevoelen; en de Heer *Brisseau* gaf hier omtrent, in 't gevolg,

zyne nieuwe Waarneemingen uit. Twee Jaaren na de Memorie van *Brisseau*, in 't Jaar 1707, gaf de Heer *Antoine Maitre Jean* zyn Werk over de Oogkwaalen in 't ligt; alwaar hy de bestaanlykheid der *Cataracta in 't Krystallyn* erkent, zonder eenig gewag te maaken van de Schryvers, die 'er te vooren van gesproken hadden. Eindelyk vindt ook de Heer *Ferrein* het Krystallyn ondoorschynende in een Persoon, die eene Staar hadde. Het blykt dan uit het reeds voorgestelde dat men in de *Cataracta* eene Ondoorschynendheid van 't Krystallyn gevonden hebbe.

Doch 'er blyft na deeze Waarneemingen nog een ander punt over; 't welk eenige opheldering verdient. Men weet dat een groot getal der Hedendaagschen niet dan *Cataracten in 't Krystallyn* erkennen: zyn 'er dan in 't geheel geene *Vliezigen*? De Heer *Ferrein* houdt staande, dat men de *Vliezige Cataracten* moet toelaaten, maar merkt aan, dat die van 't Krystallyn de gemeensten zyn; en het is geenszins op giffingen, dat hy zyne gedagten grondt, om de bestaanlykheid der *Vliezige Cataracten* te betoogen; maar hy bewyft dezelve door Waarneemingen: als 1. Eene Memorie van den Heer *de Litre*, aan de Academie ingeleverd, waar in dezelve bewyft dat 'er *Vliezige Cataracten* zyn. 2. De Heer *Heister* ontkent, wel is waar, de weezenlykheid derzelve, in zyne Verhandeling over de Staar, geheel en al, maar bevestigt dezelve op andere plaatsen door de Ondervindinge en Waarneeminge (a) 3. *Santorini* sloeg geen geloof aan het bestaan deezer *Cataracten*, en vindt egter eene zodanige in de Ontleedinge van een Lighaam. 4. De Heer *Winslow* heeft 'er ook van dit soort gevonden. 5. Ook heeft de Heer
Fer-

(a) Ziet zyne *Institutiones Chirurgicae* Ed. nov. A. 1750.

Ferrein 'er twee voorbeelden van; als één in een Lyk en 't ander in een leevendig Mensch. In deezen zaghy een soort van dik Gordyn, van gedaante als Papier, 't welk drie vierden van des Oogappels opening besloeg. De Heer *Ferrein* streek zelf deeze Staar, en zag klaar dat het een Vlies was.

Deeze tweederlei soort van *Cataracten* zyn in de Operatie gemakkelyk te onderscheiden. Want als 't eene Vliezige Staar is, wordt men na 't stryken de brokken van 't Vlies gewaar, die in het Waterige Vogt zwemmen, en in het voorste Oogkamertje schynen over te gaan.

Uit het gezegde blykt, dat de *Vliezige Cataracten* veel zeldzaamer zyn dan die in 't Krystallyn huisvesten, aangezien men onder honderd Staaren naauwlyks eene Vliezige vindt. De Heer *Mery* zelfs, die het Gevoelen van den Heer *Brisseau* met geweld tegenstreefde, bragt om te bewyzen, dat 'er geene dan *Vliezige Cataracten* waren een Oog voor den dag, in 't welk men het Krystallyn ondoorschynende vondt. Men kon hem dus wel niet het tegendeel bewyzen, om dat sommigen staande hielden, dat het Krystallyn verduisterd zynde geen *Cataracta* maakt, maar een *Glaucoma*: weshalven 't aankwam op de Bepaalinge der *Cataracta*, die genomen moet worden uit de zichtbaare Vertooninge en niet uit derzelve Eigenschappen, 't welk zy niet konden loogenen: want zy stemden toe, dat alle Ondoorschynendheid die den Oogappel fluit, *Cataracta* genoemd wordt, zo dat het weinig verschil maakt of het een Gordyn zy voor 't Krystallyn, of 't verdikte Lighaam zelf; zo lange die bepaaling stand houdt, en men het zelfde Denkbeeld heeft van de *Cataracta*.

't Is wel waar dat de Ouden de Ondoorschynend-

nendheid van 't Kryftallyn *Glaucoma* hebben genoemd, maar zy voegden 'er by, dat deeze Ondoorschynendheid diep gelegen ware: zo dat zy, in de bepaalinge van 't *Glaucoma*, deszelfs Tekenen genomen hebben van het Ongemak, en van het gebreklyke deel; waar tegen zy, in de bepaalinge van de *Cataracta*, van het Ongemak alleen spraken.

Dus is 'er in de Geneeskunde een groot Geschil, of de *Pleuris* ('t Zydewee) uit een Ontsteeking van het uitwendige Vlies der Longen ontstaa, of uit die van het Zydevlies (*Pleura*) zelve; maar het denkbeeld van 't Zydewee wordt genomen uit deszelfs Kenmerken, en uit zekere Tekenen, die men gewaar wordt: welke Kenmerken uit de Toevallen en niet uit de gebreklykheid van dat Deel, gehaald worden. Zo is het ook met de Beroerdheid (*Apoplexia*) gelegen; dewyl derzelve denkbeeld afgeleid wordt van de Toevallen, die dezelve van andere Ongemakken onderscheiden, en niet uit de gebreklykheid van het ontstelde deel zelve.

De Heer *Woolhouse* ontkent, dat de *Cataracta* in eene Ondoorschynendheid van 't Kryftallyn zou bestaan, en, wanneer het Kryftallyn verduisterd is, houdt hy staande, dat het een *Glaucoma* zy: zeggende dat men door 't woord *Cataracta* altoos een Vlies verstaan moet, 't welk den Oogappel toefluit.

A A N M E R K I N G E N,

Over de Weezenlykheid der Vliezige Cataracta.

Daar is dan geen reden om te twyfelen, of, wanneer men by Ervaarene Lieden van eene *Cataracta* spreekt, wordt 'er gemeenlyk eene Ondoorschynendheid van 't Kryftallyn door verstaan. En dat de weezenlykheid van eene *Vliezige*

zige *Cataracta* tot nog toe in twyfel getrokken is, zal ik hier aantoonen uit de Schriften van de Verftandigfte Schryvers in dit foort van Weetenfchap, die voor my gefchreeven hebben, en welker Gevoelens iedereen op de hier onder aangehaalde plaatsfen kan vinden. In de eerfte plaats zal ik de zodanigen opnoemen, die meenen dat 'er weezenlyk *Vliezige Cataracten* zyn, als: *Dan. Hecquet* (a), *Woolhouse* (b), *Saint Yves* (c), *Hovius* (d), *Geiffer* (e), *Gastaldi* (f), *Deidier* (g), *Ginson* (h), *du Bois* (i), *Freitag* (k), en verfcheide ne anderen. Alle deeze zyn van gedagten, dat 'er *Vliezige Cataracten* gevonden worden, doch dat dezelve niet zo dikwils voorkomen, als die, dewelken uit eene verandering of bederving van 't Kryftallyn ontstaan. In tegendeel zyn *Heifter*

(l), *Mai-*

(a) 1. In zyne *Remarques sur l'Utilité de la Saignée, dans les Maladies des Yeux*. 2. In zynen Brief, *sur les Maladies des Yeux, pour expliquer ce qui en a été dit dans les Remarq. &c.*

(b) 1. In zyne *Remarques & Critiques sur la Cataracte & le Glaucome*. 2. In zyne *Observ. sur le Memoire Academ. de Monsr. Morand*. 3. In zyne *Memoires*, die te vinden zyn in het *Journal de Savans pour le Mois de Decembre 1750*.

(c) 1. In zyne *Verhandeling des Maladies des Yeux*. p. 239. 2. In zyne *Réponse a une Lettre Critique sur son Traité des Maladies &c.*

(d) 1. In zyn Werk *de Circulari Humororum motu in Oculis*. p. 86.

(e) In zynen Brief over de *Cataracta*, uit Neurenburg gefchreeven.

(f) In zyne *Quæstio Medico Chirurgica* over het voorstel. *An Cataracta vitio Humoris Aquei vel ChrySTALLINI oriatur, &c.*

(g) In zynen Brief aan den Heer *Woolhouse* gefchreeven, te vinden in het *Journal des Savans pour le Mois de Juillet, 1722*.

(h) In zyne *Observations sur la Cataracte & le Glaucome*.

(i) In zyne *Suite des Maladies Chroniques*.

(k) In zyne *Dissertatio Medica de Cataracta*.

(l), *Maitre Jean* (m), *Briffon* (n), en *Petit* (o), en anderen, van gevoelen geweest, dat 'er geene *Vliezige Cataracten* waren, maar dat het Krystallyn in de *Cataracta* altoos veranderd of bedorven was.

Het is wel ontegenzeggelyk, dat de *Vliezige Cataracten* zeldzaamer voorkomen, dan die, waar eene verandering, bederving, of ondoorfschynendheid in 't Krystallyn plaats heeft, maar het is by my nog zekerer, dat 'er waarlyk *Vliezige Cataracten* gevonden worden. Dit is my, voor een korten tyd, zeer klaar gebleeken, dewyl my daar omtrent alle twyfeling benomen werdt door vyf merkwaardige Gevallen; waar van, het eerste plaats hadde in een Zoontje, zes jaaren oud, van een Heer, in deeze Stad Amsteldam woonagtig, *Hesseling* genaamd. In dit kind verbeeldde ik my, in den eersten opslag, dat eene volkomene *Cataracta* plaats hadde (gelyk alle de genen, die in de Konst ervaaren zyn, en zelfs ook anderen uit het inzien der Figuren, H, H, in welken dit Oog naar 't leven en met de eigenlyke koleuren is afgebeeld, zouden denken). Doch om alle

mo-

(l) 1. In zyn *Traëtatus de Cataracta, Glaucomate & Amaurosi*. 2. In zyne *Apologia & uberior Explicatio Systematis de Cataracta & Glaucomate, contra Woolbousii Ocularii Parisiensis Cavillationes & Objectiones &c.* 3. In zyn Boekje genaamd *Vindiciæ Sententiæ suæ de Cataracta, Glaucomate & Amaurosi*.

(m) In het *Traëtat des Maladies de l'Oeil*.

(n) In zyne *Verhandeling de la Cataracte & du Glaucome*.

(o) 1. In zyne *Lettre dans laquelle on demontre, que le Cristallin est fort près de l'Uvée*. 2. In zyne *Lettre contenant des Reflexions sur ce que Monfr. Hecquet a dit, dans ses Remarques sur l'Utilité de la Saignée*. 3. In zyn *Traité sur les espaces que l'Humeur Aqueuse occupe dans l'Oeil & sur le Cristallin & la Cataracte même*. Behalven dat vindt men daar omtrent eenige stukken in de *Hist. de l'Acad. des Sciences*, van de Jaaren 1722, 1723, 1725, 1728 en 1730.

mogelyke voorzigtigheid in 't werk te stellen, gebruikte ik mynen *Proef-Spiritus*, om te merken, of de beweging van den Oogappel wel zo vaardig ware, als ik die wenschte te bevinden. Hier op beval ik hem, na drie dagen wederom te komen, wanneer ik alles in orde bevindende, hem een uitstel gaf van veertien dagen, ten einde om agt te geeven op de aangroeiing van dit Vlies, en te zien of hetzelfde nog meer van zyne Doorschynendheid zou verliezen. Eenigen tyd daarna, met twee voornaame Chirurgyns, naar dit kind gaande, om henlieden deeze *Cataracta* te toonen, zeide ik (met een oogmerk om hun gevoelen te hooren) zie daar een *Cataracta*, die volkomen ryp is, en wel in staat om gestreeken te worden; 't welk zy toestemden en voor waarheid erkenden. Doch onmiddelyk daar na toonde ik hunlieden aan, dat dit Oog (even zo gesteld als het in die *Figuren* is afgebeeld) een zo goed Gezigt hadde als het andere; dewyl deeze Jongen, wanneer ik zyn ander Oog met mynen Vinger bedekte, ons alle de Voorwerpen, die wy hem vertoonden, wist te noemen, zonder te haperen. Ik besloot dan, dat dit een Vlies ware, en dat de Operatie in dit geval niet moest gedaan worden. En tegenwoordig is 't al een langen poos geleden, dat deeze Jongen zyn Gezigt in eenen goeden staat en in volkomenheid behoudt, niet tegenstaande de Verduistering zo gesteld blyft, als zy in de gemelde *Figuur* is afgetekend. Maar ik twyfel geenszins, of wanneer dit Kind, by toeval kwam onder de handen van zodanigen, die hem door onkunde met Zuure Middelen zouden willen behandelen; of 'er zou in 't kort eene Verdikking by komen, en misschien zou hy 'er volkomen blind door worden: gelyk ik dit met voldoende

Redenen en Bewyzen, by 't uitgeeven van het laatste Stukje, meen aan te toonen.

Belangende nu de vier andere Voorbeelden, om de Weezenlykheid van de *Vliezige Cataracta* te bewyzen, deeze kwamen my voor in Bejaarde Lieden, die alle *Vliezige Cataracten* hadden.

Een derzelven, genaamd *Abraham Affebi Cardoso*, hadt eene Verduistering van 't Krystallyn, welke zig als een Verdikking vertoonde, gelyk zy in de Figuren, C, C, is afgetekend. Terwyl ik bezig was met de Operatie te doen, vernam ik aanstonds dat het verdikte Krystallyn voor de Naalde week, maar, de Naald uit den weg der Ligstraalen houdende, vroeg ik den Patient, of hy iets kon zien, en hy neen geantwoord hebbende, ontdekte ik wel haast wat'er in den weg ware; naamelyk dat het Vlies van 't Krystallyn ook verduisterd was. Ik zeide toen, (vermits ik het geluk had van een groot getal Geneesheeren en Chirurgyns rondom my te hebben, onder welken ook een aanzienlyk Heer was,) tegen dit Gezelschap, dat ik hun verzogt 'er op agt te geeven, dewyl ik zo aanstonds dit verduisterde Vlies zou breeken. Zulks gedaan hebbende, bekende de Patient onmiddelyk, dat hy een Heer voor zig zag staan, en meldde tevens eenige byzonderheden denzelven betreffende, naamelyk hoe zyn Rok opgetooid was, enz. Ik moet by deeze gelegenheid zeggen, dat my niet bekend is, dat 'er iemand voor my zulks ooit aangemerkt hebbe; en daarenboven verklaaren, dat ik geenszins twyfele, of, wanneer men altoos dus te werk ging, men zou niet zo dikwils zien dat de *Cataracta*, onder of na de Operatie weder naar boven steeg. Tegenwoordig bevindt zig deeze Patient zeer wel, en heeft het Gezigt volkomen wel gesteld.

Wat

Wat nu de drie overige Patienten aangaat, dezelve heb ik, onder Gods zegen, ook het Gezicht volkomelyk wedergegeven, niet tegenstaande zy alle drie redelyk ver op hunne dagen waren, zynde de Jongste veertig, de middelste zes en zestig, en de derde tagtig Jaaren oud, en die alle drie by verscheiden Kenners der Gezigtkunde waren geweest, zonder eenige verligting te erlangen.

Dewyl ik nu volkomen overtuigd en verzekerd was, dat 'er *Vliezige Cataracten* zyn, gelyk ik reeds beweezen en aan alle Kenners bekend gemaakt hebbe, heb ik niet dan ten hoogsten verwonderd kunnen staan, dat de Heer *Taylor* ronduit verklaart, nooit *Vliezige Cataracten* gezien te hebben, veel minder 'er ooit eene aangekend te hebben onder eene zo groote menigte Voorbeelden van Ooggebreken, als hy verzameld heeft. Dat meer is, hy geeft voor, dat alles wat men *Cataracta* noemt, niets anders is dan eene Verderving der Vogtigheid van 't Krystallyn; 't welk ik hem gaarne toestaa, en zelfs zyn gevoelen wel wil bevestigen, in zo verre als deeze Verderving bestaat in zekeren trap van Veranderinge en Bederf der Vogten van 't Krystallyn, en in de verwisseling der Kleuren, gelyk in myne Figuren, hier agter gevoegd, klaar zal blyken.

Maar ditzelve, schoon de zuivere waarheid zynde, kan nog niet dienen om te bewyzen dat 'er geene *Vliezige Cataracten* zyn, dewyl dit ons ten duidelyksten is gebleeken; en dat meer is, indien iemand hier nog zyne toestemming niet aan geeven kon, zou ik my in staat bevinden, om hem dit Kind, en deszelfs Gebrek met zyn eigene Oogen te laten beschouwen, gelyk hetzelve in de aangehaalde Figuur is afgebeeld. Want dit

Voor-

Voorwerp moet ons volkomelyk overtuigen en verzekeren van de weezenlykheid der *Vliezige Cataracta*, aangezien deeze Jongen even zo duidelyk en vaardig met dit Oog ziet, als met het andere: daar men, in tegendeel, geene Verandering, dan in het Kryftallyn, moet stellen plaats te hebben, wanneer dit Lighaam van een heldere Kryftal-koleur, veranderd is in een Ondoorschynende gedaante, als van wit Linnen, waar uit noodwendig moet volgen dat het Gezigt aan zodanig een Patient ontbreeke. En om dat alles houden wy ons verzekerd, dat 'er in dit Kind eene *Vliezige Cataracta* zy, en dat zy ook in de andere bovengemelde Perfoonen geweest hebbe om dat zy geenszins zouden hebben kunnen zien, indien hun Kryftallyn ondoorschynende geweest ware.

O O R Z A A K E N,

Van de Cataracta in 't algemeen.

De samengevoegde Oorzaaken der *Cataracta* zyn verschillende, om dat wy twee foorten van *Cataracten* erkennen; maar het is altoos eene Ondoorschynendheid van het Vlies, of van het Lighaam des Kryftallyns, die de *Cataracta* veroorzaakt. Verscheidene Hedendaagschen hebben het Kryftallyn aangemerkt, als een werktuiglyk Lighaam, naardien het samengesteld is uit menigvuldige Plaatjes en Vezeltjes, op eene konstige wyze dooreen geschikt. *Hovius* geeft voor, dat hy het door Ontleedinge gebragt hebbe, tot kleine Vaatjes en Vezeltjes, waar uit hy opmaakt, dat hetzelfde den Omloop des Bloeds en de Voedinge deelagtig zy, met de andere deelen van het geheele Lighaam. Hy heeft zelfs een Werkje uitgegeven, 't welk tot Opschrift draagt: *De motu circulari humorum in Oculis*: doch

't is enkel bedrog: 't welk hy door dit middel geloofbaar heeft willen maaken. Ten anderen bewyft ook de voorgemelde fchikking geenszins, dat het een werktuiglyk deel zy, ten ware men zou willen zeggen, dat de Steenen der Blaaze, die insgelyks uit verfcheidene Schilfers zyn famengesteld, en op de zelfde manier gefchikt, ook den Omloop des Bloeds zouden deelagtig zyn.

Dat meer is, het Kryftallyn heeft geene gemeenfchap met de deelen, in welken 't zelve beflooten legt; 't is rondom los en beweeglyk; weshalven 't zig moet voeden door de intrekkingeder *Lympha*, die 't zelve omringt; zulks het eene Groeiing heeft als de Planten, en niet eene Voeding als de andere deelen des Lighaams. Het is dan de Verdikkinge van deeze *Lympha*, die de Doorschynendheid van 't Kryftallyn wegneemt, en dus het Gezigt verduistert: want men heeft waargenomen dat het Kryftallyn in de *Cataracta* van vaster en ftyver Zelfftandigheid is, dan te vooren; en indien men een Kryftallyn digt aan 't Vuur houdt, zo wordt het digter en vaster, en verliest zyne Doorschynendheid. Men moet derhalven de Oorzaaken der *Cataracta*, die in 't Kryftallyn plaats heeft, brengen tot de verdikkinge der *Lympha*; te meer om dat de genen, in welken een dikkere *Lympha* gevonden wordt, dat Gebrek meest onderheevig zyn: en dus zal alles, 't welk in staat is om de *Lympha* te verdikken, oorzaak van de *Cataracta* kunnen zyn.

Derhalven bestaan de algemeene Oorzaaken in een algemeen Gebrek des Lighaams, en befmettinge van eene Scrophuleufe of Pokkige Natuur, Schurftigheid, Zinkingen, of iets anders bestaande.

Een andere Oorzaak is al het gene, 't welk de dunne Vogten doet wegwaaffemen; gelyk eene

eene Ontsteeking, of sterke Pynen in het Oog. Want ingevalle dus de Weiagtigheid der *Lympha* weggedreven wordt, zal het Krystallyn minder doorschynende worden; gelyk men met heet Water op de Oogen van een Hond te gieten, hem de Oogen duister maakt; ter oorzaake dat het kokende Water de Vezels doet inkrimpen, en de *Lympha* verdikken.

De derde Oorzaak is eene vermenginge van grovere deelen met de dunnere Vogten; want deeze deelen zig in de Vaatjes of in de Poren, door welken de *Lympha* vloeien moet, vastzettende, zullen Verstoppingen maaken, en bygevolg zal de *Lympha*, zig vastzettende, dik worden, aangemerkt het vloeibaarste deel derzelve verdwynt.

A A N M E R K I N G E N.

Men begrypt hier uit. 1. Dat men in 't gebruik der Warme Baden het vallen dier Wateren op het Oog vermyden moet; dewyl zulks *Cataracten* kan veroorzaaken; waar van men Waarneemingen heeft. 2. Ook kunnen de Oogen, die te lang bloot gesteld zyn aan het Vuur of voor de Hitte der Zonne, met de *Cataracta* bezet worden. De Heer *Ferrein* verhaalt ons, van iemand gezien te hebben, die door in de sterke Zonnenschyn aan de kant van een witten Muur te wandelen, onmiddelyk, de bezetting kreeg van eene gedeeltelyke *Cataracta* in het Oog. 3. De sterke Samentrekkende en Zuure middelen, op het Oog gelegd zynde, zyn ook in staat om de Staar te veroorzaaken, door de *Lympha* te verdikken.

O O R Z A A K E N

Der Vliezige Cataracten.

De Ouden verbeeldden zig, dat de Vliezige Staar door eene Samengroeijing van 't Waterige Vogt

Vogt veroorzaakt wordt. Anderen meenden, dat het een Gebrek van Doorschynendheid was, in het voorste Vlies van 't Krystallyn. Doch de Ondervinding heeft aangetoond, dat de Ondoorschynendheid in der daad plaats hadde in het laatstgenoemde Vlies, en geenszins in een byzonder Vlies, 't welk in het Waterige Vogt op nieuws gegroeid zou zyn; en dit heeft de Heer *Ferrein* zeer duidelyk aangetoond.

Deeze Ondoorschynendheid bestaat insgelyks uit eene verdikkinge der *Lympha*, als een algemeen Gebrek; en uit de Oog Ontsteeking, als een plaatselyk Ongemak; als ook uit de grovere deeltjes die zig aan de Vezeltjes van het Vlies zetten, enz.

Men moet egter verstaan, dat deeze Oorzaken verschillender wyze werken op het Krystallyn en op deszelfs Vlies: want indien men Geest van Zout, Azyn, of andere Zuure Vogten op dat Deel giet, wordt hier door het Vlies nog niet duister, maar behoudt zyne helderheid, terwyl het Krystallyn reeds duister geworden is. Dus heeft men ook Scheidmiddelen, die op het Yzer werken, en geenszins op het Goud; en 't is zelfs waarschynelyk, dat het Maakzel van 't Krystallyn hier toe gelegenheid geeven kan; aangezien het zelve samengesteld is uit verscheidene Schilfertjes, om malkanderen fluitende: want de verdikkinge van één zodanig Schilfertje alleen, veroorzaakt geene groote Ondoorschynendheid, maar in veelen, die op malkanderen leggen, plaats hebbende, maakt zy, dat het Ligt veel meer moeite hebbe, om 'er door heen te gaan.

A A N M E R K I N G E N.

Dewyl 'er veele byzondere soorten van *Cataracten* zyn, gelyk de Kaasagtigen, Melkagtigen, Vezelagtigen, Beevenden, Etterigen, enz. zo
moe-

moeten 'er noodwendig byzondere Oorzaaken zyn, die dezelve voortbrengen.

T O E V A L L E N.

Men neemt in de *Cataracta* zekere Uitwerkingen waar, van welken sommigen. 1. In 't byzonder een Ontleedkundig Onderzoek behoeven om ontdekt te worden, en de anderen. 2. Zig, zonder het Openen des Lighaams, van zelf, en als een natuurelyk gevolg, openbaaren.

U I T W E R K I N G E N,

Afhangende van de veranderinge des Krystallyns, door de Ontleedkunde bekend geworden.

1. In de Verduistering van 't Krystallyn blyft deszelfs Vlies in zyn geheel; wat hier tegen ook van den Heer *Antoine* ingebracht worde, dewelke vaststelt, dat dit Vlies in de vorminge der *Cataracta* verdwynt; want hy heeft wel geen oogmerk gehad om anderen te bedriegen, maar bedriegt zig zelve.

2. Dit Vlies behoudt, in dit geval, zyne Doorschynendheid, of vertoont zig ten minsten niet duister; dewyl een zo dun Vlies geene gewaardwordelyke Duisterheid verwekken kan, ten ware 'er eene aanmerkelyke opstoppinge der *Lympha* plaats hadde.

3. Het Vlies van 't Krystallyn kleeft geenszins aan het Krystallyn vast, zynde 'er zelfs, in den gewoonelyken staat, door het Vogt van den Heer *Morgagni* van afgescheiden. Nogthans is deeze Regel niet zonder uitzonderinge te verstaan, want in Oude *Cataracten*, in welken het Krystallyn geheel verdroogd is, vindt men niet alleen het Vlies van 't Krystallyn aan deszelfs Lighaam, maar ook aan 't Druivenvlies, vastgehegt; 't welk maakt dat Verouderde *Cataracten* zelden zonder aanklevinge gevonden worden.

4. Het

4. Het Kryftallyn is van ftyver zelfftandigheid dan gewoonelyk. Daar zyn Menfchen die voorgegeven hebben dat het Kryftallyn eerst zagt en daar na wederom hard wordt: maar deeze zagtwording is een Herfenschim. Denkelyk is 't, dat deeze menfchen gedagt hebben om de Kaas of Melkagtige Staaren; in welken zelfs het Kryftallyn van dikker en ftyver zelfftandigheid is, dan gewoonlyk.

5. De Randen van 't Kryftallyn hebben in de *Cataracta* een minder graad van ftyvigheid, dan 'er in 't midden van deszelfs Lighaam gevonden wordt; welk midden fomtyds by uitstek hard is. Somtyds is deeze hardigheid aan den voorkant aanmerkelyker dan aan den agterkant; en fomtyds heeft wederom 't agterfte deel de grootfte ftyvigheid.

U I T W E R K I N G E N,

Die in de Vliezige Cataracta waargenomen worden.

Alhier heeft. 1. Eene Aankleeving plaats, van het voorfte Vlies des Kryftallyns aan de agterfte vlakke van de *Iris*.

2. Deeze Staar heeft zyn zitplaats agter 't Druivenvlies.

3. Het Kryftallyn vertoont zig nog helder, behalven dat men in hetzelfde eenige kleine Vlakken en Wolkjes bevindt.

U I T W E R K I N G E N,

Die gemeen zyn aan beiderlei foort van Cataracten, en die men zonder behulp der Ontleedkunde ontdekt.

1. De Oogappel vertoont zig niet helder zwart, maar vleckig; en men wordt 'er een Wolkje in gewaar, 't welk allengskens toeneemt, en dik-

wils in weinig tyds, en als in een ogenblik, zeer veel grooter wordt.

2. Het Gezigt vermindert naar maate de Ondoorschynendheid vermeerdert.

3. Men ziet eene min of meer groote uitgebreidheid des Voorwerps, naar de opening des Oogappels in meer of minder volkomenheid van de *Cataracta* geflooten wordt.

4. In de *Cataracta*, waar eene volkomene Ondoorschynendheid plaats heeft, is 'er nog een foort van Glans overig, die men by de nadering des Ligts gewaar wordt; en zo dezelve niet volkomenis, kan men de Voorwerpen nog eenigszins onderscheiden.

5. In de eene, zo wel als in de andere, verwydt zig de Oogappel een weinig, maar de verwyding is niet van zo veel belang, als in de Zwarte Staar (*Gutta Serena*); dewyl de aandoe-ning, die het Licht op 't Netvlies maakt, niet groot genoeg is, om de famentrekkingen der Waterige Vaatjes van den Oogappel te bepaalen.

6. Als het ééne Oog alleen met de Staar bezet is, volgt deszelfs Druivenvlies de beweegingen van 't Druivenvlies des gezonden Oogs na.

7. In het begin der eene en andere *Cataracta* wordt men Vliegen, Pooten van Spinnekoppen, en wat dies meer is, gewaar; 't welk daar uit voortkomt, dat 'er sommige punten zyn, die beginnen verstopt te worden, en die het Licht beletten van tot op het Netvlies door te gaan. *Pitcarnius* en byna alle de Hedendaagschen met hem, geeven voor, dat het Vezels van het Netvlies zyn, lam geworden door de verstikking der Bloedvaatjes, van welken zy gedrukt worden; maar eene oneindige menigte van Waarneemingen bewyft de waarheid van 't Gevoelen van den Heer *Ferrein*.

rein. Men moet geenszins betrouwen op de Toevallen die van de Schryvers zyn uitgeschreeven, maar alleen op de zodanigen, die van Oog-getuigen waargenomen zyn. Deeze beschryven doorgaans de Toevallen, welken 'er zig openbaaren, met veel naauwkeurigheid, en spreekten meest alle van deeze Vliegen en Pooten van Spinnenkoppen, als van Toevallen, die de Staar voorafgegaan hebben.

T O E V A L L E N

Van de Cataracta in 't Krystallyn.

In dezelve neemt men waar. 1. Dat de Ondoorschynendheid aan 't midden van den Oogappel begint, en als zy toeneemt altoos naar den omtrek uitgebreid wordt; daar in tegendeel, in de *Vliezige Cataracta*, de Ondoorschynendheid overal in gelyken graad aanvang neemt. 2. Ziet men eene duidelyke scheiding tusschen den Omtrek van de *Iris* en dien van de Verduistering; waar tegen, in de *Vliezige Cataracta*, de *Iris* aan het Vlies schynt vastgekleeft te zyn. 3. Overdwars kykende wordt men een zwarten Cirkel gewaar, die den omtrek der Ondoorschynendheid bepaalt, 't welk daar uit voortkomt, dat de *Iris* niet aan het Krystallyn raakt, en dat het Gezigt niet door de Randen van 't zelve kan dringen.

K E N T E K E N E N.

't Gene wy tot dus verre gezegd hebben sluit de Kentekenen der *Cataracta* in, en bestaat in drie Hoofdpunten. 1. De bestaanlykheid der *Cataracta*. 2. Derzelve Verschillendheden. 3. Derzelve Oorzaaken

1. De bestaanlykheid van dit Gebrek belan-

gende: men kan dezelve hier aan duidelyk onderkennen, dat men eene Ondoorschynendheid gewaar wordt, die den Oogappel schynt toe te sluiten, en niet zeer diep gelegen is. Men onderscheidtze van het *Glaucoma*, daar in, dat dit laatste ook wel eene Ondoorschynendheid is die den Oogappel toefluit, maar veel dieper gelegen, en zig als in het agterste gedeelte des Oogs vertoonende; en verder ziet men ook, in het *Glaucoma*, een soort van Doorschynend Lighaam, voor deeze Ondoorschynendheid gelegen. Dit alles openbaart zig duidelyker in de Figuren hier agter gevoegd, vooral om dat zy met levendige koleuren getekend zyn.

2. Doch om te onderscheiden, of de *Cataracta* in het Krystallyn plaats hebbe of Vliezig zy, is 't maar noodig, dat men agt geeve op den zwarten Cirkel, die de Staar omringt, op den afstand der *Cataracta* van het Druivenvlies, en op de wyze naar welke dezelve gevormd is; want deeze zyn de byzondere Kentekenen van eene *Cataracta* in 't Krystallyn. In de Operatie zelve kan men ook deeze twee soorten van *Cataracten* onderscheiden, wat 'er de Schryvers mogen tegen zeggen; de Heer *Ferrein* houdt staande dat 'er niets gemakkeliker zy, en het is door my ook dus bevonden. De eerste *Cataracta*, die van dien Heer gestreeken werdt, was eene *Vliezige*; want hy zag geheel duidelyk een dryvend Vlies, 't welk de punt der Naalde bedekte. Het is van veel aangelegenheid hierop te letten, dewyl de Operatie op de eene, van die op de andere, zeer verschillende is; en men door de gewoonlyke Operatie zelfs nooit 'er toekomen zal, om eene *Vliezige Cataracta* te kunnen wegneemen.

De *Cataracta* kan met de Zwarte Staar (*Gutta Serena*) gepaard gaan, om dat de deelen door gebrek

brek van werkzaamheid zwak worden en verlammen. Om hier van zig te verzekeren moet men den Patient ondertasten, of hy op den helderen dag nog eenig Ligt gewaar worde, en zulks zo zynde heeft 'er geene *Gutta Serena* plaats. Men moet ook agt geeven of de Oogappel grootelyks verwyd en of hy beweeglyk is: want wanneer de verwyding groot is, en geene overeenkomst heeft met de grootte der Ondoorschynende Flek, of dat de Appel onbeweegelyk zy, dit alles is een teken van een samengesteld Ongemak.

Wanneer de Ondoorschynendheid den geheelen Oogappel beslaat, zo is zy ryp, en in staat om gestreeken te worden. De Etterige, Streepige, Gekoleurde en Beevende Staar is ligtelyk te kennen: maar de Melkagtige, Kaasagtige en Vezelagtige, wordt dikwils niet gekend dan na de Operatie.

3. De Oorzaaken worden ontdekt, wanneer men agt geeft op het geene eene *Cataracta* kan voortbrengen. De grootste verschillendheid der Oorzaaken van het *Cataracta* en *Glaucoma* bestaat hier in, dat de *Cataracta* tot haaren grond heeft eene Verdrooging of Vermindering, daar het *Glaucoma* eene gevaarlyke verandering is van het Krystallyn, bestaande in verscheidene trappen van vermeerdering in uitgestrektheid en hardigheid; waarby men nog dikwils, in alle deeze trappen van Aangroeiinge, eene gelyke Ondoorschynendheid vindt, en in derzelver hoogsten graad, eene verhooginge en verwydinge van den Oogappel, en eene onbeweeglykheid van denzelven, gepaard met eene *Gutta Serena*. Uit welk alles duidelyk blykt, dat de kennis der deelen van het Lighaam, en van derzelver onderlinge werkinge, een Oculist ten hoogsten noodig is.

GEVOLGEN.

Dit Ongemak is door zig zelf geene oorzaak des Doods, en brengt zelfs geen kwaad aan het Menschelyke Samenstel toe; behalven de moeielykheid, van berooft te zyn van 't Gezigt, of het zelve zeer onvolkomen te hebben. De *Cataracta* is zeer bezwaarlyk door inwendige Middelen te geneezen, en 't geval is ten uitersten zeldzaam, dat dezelve dus geneezen zy; ten ware nog in den aanvang van haaren aangroei zynde. Daar blyft dan niets over, dan de Operatie, om dezelve weg te neemen, en nog zyn 'er veele Omstandigheden van dit Gebrek, waar in dezelve van geen en dienst is.

Men heeft gezien, dat de Staar door eene geweldige Oog-ontsteeking verdreeven werdt, maar dit is een zeer buitengewoon Geval, door den Heer *Ferrein* waargenomen.

De Gevallen in welken de gewoonlyke Operatie weinig te betrouwen is, zyn. 1. In onvolkomene onrype *Cataracten*. 2. In de *Cataracta* van 't Krystallyn en de *Vliezige* te zamen, op den zelden tyd, en wann'er eenige Aankleefing is aan de *Iris*. 3. In de Kaasagtige, Melkagtige, Vezelagtige, Beevende, Vliezige en Etterige Staaren. 4. In de zodanigen, die uit eene Zinkingagtige Gesteldheid komen, of uit zekere Besmetting, of uit een geweldigen Stoot, waar door het binnenste des Oogs buiten orde gebragt zy. 5. In Menschen die oud van dagen zyn. 6. In de *Cataracten*, die zwart zyn, of van een donkergeele koleur; evenwel gelukt de Operatie somtyds in deeze zo wel als in de anderen. 7. Einde-lyk kan 't gebeuren, dat de Operatie het Oog ont-

ontftelle, met het *Choroïdes* van een te fcheuren, waar door eene geweldige Ontfteeking veroorzaakt wordt, en door dezelve komt dikwils eene *Gutta Serena*. Ook valt het wel eens voor, dat de Staar na het doen der Operatie wederom voor 't Oog fchiet, en men dus eene tweede Operatie moet doen. Men heeft ook gezien, dat fchoon de Staar bekwaam was om geftreeken te worden, nogthans de gewoonlyke Operatie van geen gevolg was en fomwylen van een zeer kwaaden na-fleep.

G E N E E Z I N G.

De Geneezinge der *Cataracta* is van tweederlei foort. Voor eerst die men door Geneesmiddelen erlangt, en ten tweeden, die men door de Operatie te weeg brengt. De eerstgemelde manier van Geneezing is algemeen of byzonder, maar geene van beiden heeft plaats dan in eene beginnende *Cataracta*, en zeer zelden in eene die verouderd is.

Algemeene Manier.

't Oogmerk is alhier de *Lympha* te ontbinden, te verdunnen en te verfpreiden; en de Middelen, die men hier toe gebruikt, zyn inwendigen of uitwendigen.

De Inwendige Middelen, hier toe dienftig, zyn de Openende, Mercuriale, Zweetdryvende, en in 't byzonder de *Millepedes*; om kort te gaan, alle Middelen die bekwaam zyn om de *Lympha* te ontbinden. Volgens *Plato* moet men, om 't Oog te helpen, het Hoofd geneezen, en, om het Hoofd te geneezen, het geheele Lighaam zuiveren.

De Uitwendige of Plaatsfelyke Middelen zyn van weinig dienst, en volgens de Woorden van *Plato* hebben wy ze reeds te kennen gegeven. Men gebruikt nog wel de Zuiverende Middelen, als by voorbeeld het Venkel-Water, het Zap van *Chelidonia*, of Snoeken-Gal; maar dewyl de *Cataracta* zig agter de Kamertjes van 't Oog bevindt, zyn deeze Middelen ook om deeze Reden van weinig dienst.

Byzondere Manier.

De bijzondere behandeling is naar de Gesteldheid des Lighaams verschillende. Zo het Lighaam met Scrophuleuse, Veneriale of diergelyke Kwaalen bezet is, moet men de Ontbindende Middelen en die tot deeze Kwaalen in 't byzonder behooren, met aanhoudinge gebruiken; en geenszins uit het oog verliezen, dat men de *Lympha* verdunne. Is de Patient van een heet Temperament, zo moet men het zoeken met Verkoelende Middelen, en de Zuuragtige Mineraale Wateren: doch als hy van eene vogtige Gesteldheid is, zullen de Zweetdryvende en warme Openende Middelen van dienst zyn; en als zyne Gesteldheid Scherp, Zoutig of Jichtig is, moet men Melkvogten en andere Verzagtende Middelen gebruiken; vooral wanneer de *Cataracta* nog in haar beginzel is.

OPERATIE op de CATARACTA.

Wanneer de Geneezing door Geneesmiddelen niet gelukken wil, is de Operatie de eenigste toevlugt, en deeze is zelfs in veele soorten van *Cataracta* geenszins raadzaam, gelyk wy straks zullen aantoonen: en in 't byzonder, als de Patient

eene Jichtige Gesteldheid heeft, of eene besmetting van Pokkige of Scrofuleuse Natuur. Als 'er eene *Gutta Serena* nevens gaat; of als de Persoon ver op zyne dagen is, moet men deeze Operatie niet onderneemen. Daar zyn zelfs Operateurs die ze niet in 't werk stellen, wanneer de Staar van eene geele of zwarte koleur is, maar dezelve gelukt dikwils in deeze twee Gevallen best.

Wanneer men onderzocht heeft of de *Cataracta* ryp zy, en meteen gewaar wordt, dat 'er voordeel van de Operatie te verwagten is, moet men den Patient tot dezelve bereiden door Aderlaatingen, Purgeermiddelen of Koeldranken, en dan doet men gemeenlyk de Operatie op de volgende wyze.

ALGEMEENE MANIER

Om de Operatie te doen.

Men plaatst den Patient op een Stoel, met zyne Oogen naar een sterk Ligt gekeerd, het Hoofd een weinig agter over en ruttende tegen den Borst van een Knecht, die 'er agterstaande het zelve vasthoudt; en bedekt verder het welgestelde Oog met een Drukdoekje. Dan neemt de Operateur, die voor den Patient geplaatst is, het kwalykgestelde Oog met de eene hand in zyn bedwang, en in de andere houdt hy eene Staarnaalde, die met een Handvatzel voorzien is, en brengt dezelve aan den kleinen Hoek van 't Oog, op twee en een halve Lynen afftands van 't doorschynende Hoornvlies, binnenwaards. Hy steektze dus een weinig schuins in het Oog, en maakt met de punt eene beweging van agteren naar vooren, en als hy de punt in 't oog krygt, tilt hy dezelve op,

en brengtse aan den bovensten kant van de Staar; drukkende dezelve verder naar beneden tot dat de Staar los schiet; en als dezelve nu geheel nedergedrukt schynt te zyn, houdt hyze met de Naalde nog eenigen tyd om laag. Vervolgens de Naalde uit het Oog gehaald hebbende, legt hy op hetzelfde een Bewaarmiddel (*Defensiv*) gemaakt uit het Wit van een Ei, met Roofen- of Weegbree-Water ondereen geklopt. Hier over heen legt men een Drukdoek op het Oog, en bezorgt het met een Verband, ten einde de beweging van deszelfs Bol de *Cataracta* niet wederom doe opstyggen.

Indien hier op eene Ontsteeking aan 't Ooge komt, moet men den Patient Aderlaaten, en hem, in 't algemeen, geduurende den tyd van 15 of 20 Dagen een Verkoelenden Levensregel voorschryven. Dus verdwynt eindelyk de Ontsteeking. Men brengt hem verder eenige Voorwerpen voor de Oogen, gelyk een Glas met Wyn, 't welk hy somwylen ziet en dikwils wederom niet wel en ziet; en als hy 'er maar een flauw Gezigt van heeft, laat men hem een Bolronde Bril gebruiken.

Dit is de gewoonlyke Manier der Operatie op de *Cataracta*, van welke men de verdere Byzonderheden in de Schryvers kan nazien. Dezelve heeft veele Gebreken, waar van ik eerst de genen, die op de *Cataracta* in 't algemeen betrekke-lyk zyn, en dan, die tot de *Vliezige Cataracten* in 't byzonder behooren, zal voorstellen.

GEBREKLYKHEID der GEWOONLYKE
OPERATIE,

Op de *Cataracta* in 't algemeen.

1. Wanneer men de *Cataracta* nederdrukt, gebeurt het dikwils dat ze wederom naar boven stygt en fomtyds meer dan eens; weshalven men zeer veel beweginge in 't Oog moet maaken, om dezelve onder te houden; 't welk dikwils vankwaade gevolgen is.

2. Na de Operatie is de *Cataracta*, insgelyks, het weder opstygen onderheevig, 't welk ons noodzaakt van nieuws op te beginnen.

3. Dikwils breekt men de Vaatjes van het *Choroïdes*, door de menigvuldige bewegingen, welken men maakt; en dan wordt het Bloed in het Waterige Vogt uitgestort, maakt hetzelfde troebel en belet dus het Gezigt der Naalde; zodanig dat men van de Operatie moet afstappen.

4. Als de *Cataracta* veel tegenstands biedt, en men daarom veele bewegingen moet maaken omze onder te houden, scheurt men de inwendige Vliezen des Oogs vaneen; waar door gevaarlyke Ontsteekingen veroorzaakt worden, die zeer kwaade gevolgen te weeg brengen, en zelfs fomtyds eene *Gutta Serena* maaken, of eene Verettering in het Oog, enz.

5. De *Cataracta* glipt fomtyds tot in het voorste Oogkamertje over; 't welk ons noodzaakt door de Opening des Oogappels heen te steeken om dezelve wederom in het agterste Kamertje te brengen: en deeze bewerking kan men niet ligt uitvoeren, zonder veele bewegingen te maaken, door welken het Druivenvlies vaneen gescheurd wordt;

wordt; en laat men de *Cataracta* in het voorste Kamertje blyven, zo veroorzaakt zy, door op de Bloedvaten te drukken, eene Verstoppinge en Ontsteeking, die niet gemaklyk te verdryven zyn.

6. Dikwils gebeurt het, dat wel de geheele *Cataracta* niet in het voorste Oogkamertje overgaat, maar eenige Brokken derzelve, die men niet wederom terugbrengen kan, en deeze kunnen het Waterige Vogt troebel maaken, met zig aldaar te ontbinden; waar door derhalven 't Gezicht verhinderd wordt.

7. Als de *Cataracta* aangezet is moet men veel gewelds op de deelen doen en alles van zyn plaats helpen. De Aankleevende *Cataracten* zyn dikwils droog en zeer verouderd; zo dat zy ligtelyk in stukken breeken; zulks de Operatie op dezelve zelden van een gelukkigen uitflag is.

GEBREKLYKHEID DER GEWOONLYKE OPERATIE,

Op *Vliezige Cataracten*.

Dewyl wy om de voorgemelde redenen en bewyzen vaststellen, dat 'er *Vliezige Cataracten* zyn, zo zullen wy de nadeeligheid der gewoonlyke Operatie op dezelve in 't byzonder overweegen. De Vraag is dan in dezen, of men, wanneer men gegronde redenen heeft om te onderstellen dat de *Cataracta* van eene *Vliezige* Natuure zy, de Operatie werkstellig maaken mag of niet. In de eerste plaats komt alhier de Natuurelyke Gesteldheid der Deelen in aanmerkinge, dewelke zodanig is, dat men op de gewoonelyke plaats de Naald in het Oog steekende, dezelve niet tot aan het gemelde *Vlies* voor het Krystallyn brengen kan, zonder

der dit lighaam zelf te kwetzen. Wil iemand hier van een bewys hebben, hy hoore den verstandigen Heere *Petit*, welke waargenomen heeft, dat als men met de Punt van een Lancet, omtrent een derde van een Lyn beneden den rand van het doorschynende Hoornvlies, ter wederzyden, eene Opening maakt, en eene Naalde dwars door het Oog henen steekt, zo dat zy wederzyds buiten het zelve komt, dezelve dan niet voor maar agter het Krystallyn gelegen is. Immers hy opende dit Oog, en alles weggenomen hebbende moest hy ook het Krystallyn met deszelfs *Vlies* uit hunne plaatfen rukken om de Naalde te vinden.

Dit alles wyft aan, dat de gewoonelyke Operatie niet op de *Vliezige Cataracten* in 't werk gesteld kan worden, ten minsten niet met de gebruikelijke Naalden, zonder de deelen die het Krystallyn vast houden, en deszelfs Lighaam zelf, te kwetzen, en vaneen te scheuren, weshalven de Operatie met eene half ronde en niet snydende Naalde veel beter kan geschieden.

NIEUWE MANIER

Van Operatie op de Cataracta.

Wy hebben dus langwylig genoeg geweest omtrent de Onvolkomenheden van eene Operatie, die den Kwakzalveren zo veel eere en voordeels toebrengt. Want zy die eene *Cataracta* hebben worden wysgemaakt met eene *Gutta Serena* bezet te zyn, en als de Operatie van een gelukkig gevolg is, roept men 't aanstonds als een Wonder uit. Nu hebben ons de nadeeligheden deezer Operatie gebragt tot goedkeuringe van een andere Manier, welker Uitvindinge men aan den

Heer

Heer *Ferrein* verschuldigd is. Dog voor en al-
 eer wy dezelve beschryven, zullen wy agt gee-
 ven op eenige weezenlyke Punten; als 1. Op ee-
 nige Ontleedkundige Ontdekkingen. 2. Op eeni-
 ge Zaaken de *Cataracta* zelve betreffende, en ten
 3. Op eenige Aanmerkingen omtrent de gewoo-
 nelyke Operatie.

Ontleedkundige Ontdekkingen.

1. Het Vliesje van 't Krystallyn is in den Na-
 tuurelyken staat ten uitersten doorschynende.

2. Het zelve is niet zo dun als men zig wel
 verbeeldt, en biedt veel meer tegenstands dan
 men denken zou: dewyl hetzelve doorgaans by
 eene Spinnewebbe vergeleeken wordt en onder-
 steld, dat het door de minste drukkinge aan stuk-
 ken breeke.

3. Het Vliesje van 't Krystallyn, waar van wy
 spreekken, is geenszins aan dit Lighaam vastgehegt;
 maar men vindt eene ruimte tusschen dit Vlies-
 je en het Krystallyn, welke vervuld is met eene
 zeer heldere Vogt, door den Heer *Morgagni* waar-
 genomen; noghtans kan het voorvallen, dat dit
 Vliesje, in eene door ouderdom verdroogde *Ca-
 taracta*, aan het Krystallyn vastgehegt gevonden
 worde.

4. Het Krystallyn legt half dryvende in dit
 Vliesje beslooten; en men wordt zelfs in eenige
 Vissen een groote hoeveelheid van Vogt daar in
 gewaar; en aldaar kan het Krystallyn, 't welk 'er
 los in dryft, zig ligtelyk omdraaien.

5. Dit Vliesje is eene verlanging van het Net-
 vlies, gelyk wy reeds aangemerkt hebben.

6. Het zelve is van eene Veeragtige natuur,
 het kan uitgerekt worden en herstelt zig in zy-
 ne plaats, na 'er uitgedrongen te zyn.

7. Wan-

7. Wanneer men 'er in steekt en 'er een weinig opening in maakt, breekt het verder voort open, dewyl het gespannen staat.

8. Het Glasagtige Vogt heeft byna een zo sterk Straalbreekend vermogen, als het Krystallyn.

9. Het agterste Kamertje is ongelyk veel kleiner dan men zig verbeeld. Men zou in den eersten opslag meenen, dat de rand van de *Iris*, die de Opening van den Oogappel maakt, ver van het Krystallyn afgelegen ware, maar hy raakt somtyds aan hetzelfde, zo dat daar tusschen geene andere ruimte overblyft, dan die tusschen de verdunninge van 't Krystallyn, aan deszelfs omtrek, en de vlakke der *Iris* begreepen is, welke ruimte het agterste Kamertje uitmaakt.

Zaaken de Cataracta zelve betreffende.

1. In de meest voorkomende *Cataracta* is de omtrek van het Krystallyn niet verhard, en zy heeft geene hardigheid dan aan het midden. Men vindt geenen dan verouderde, en aan de *Iris* vastkleevende *Cataracten* die in den omtrek verhard zyn.

2. De Ondoorschynendheid van 't Krystallyn is van veel belang, om dat hetzelfde samengesteld is uit veele op elkanderen gevoegde Vlakten, die verduisterd zyn.

3. Het Vlies van 't Krystallyn is in dit geval van meer sterkte en dikte, dan in deszelfs Naturelyken staat.

4. Het zelve Vliesje is met een soort van Vlekigheid bezoedeld; 't is niet meer zo helder als te vooren, en een weinig minder doorschynende; evenwel nog meer dan in een stoukoud Mensch.

5. Men

5. Men kan de *Cataracta* in haaren Rok doen omdraaien , door middel van een Naalde , als men daar mede op derzelve Randen drukt.

A A N M E R K I N G E N ,

Omtrent de gewoonelyke Operatie.

1. De genen die deeze Operatie doen hebben een oogmerk om de *Cataracta* in het agterste Oogkamertje weg te ftuuwen ; doch dit is onmogelyk , dewyl men alhier te weinig ruimte heeft , aange-merkt de voorfte vlakke van 't Kryftallyn byna geheel aan de agterfte vlakke van de *Iris* raakt.

2. Anderen geven voor , dat zy de *Cataracta* tuffchen het Glasagtige Vogt en het *Choroïdes* doen infchieten ; maar alhier is 't ook niet mogelyk dezelve te plaatzen ; en de Ondervinding leert het tegendeel : dewyl men dezelve nooit aldaar , maar in het Glasagtige Vogt zelf , gevonden heeft.

3. Wanneer men de *Cataracta* ftrykt , brengt men ze nooit regt naar omlaag , nog naar 't voorfte gedeelte der Holte , maar naar agteren toe nederwaards , en men drukt ze in het Lighaam van 't Glazen Vogt zelf , en wel tot eene taamelyke diepte . Dit wordt beweezen uit de Ontleeding van Oogen , welker Staaren geftreeken zyn ; en men kan nooit de *Cataracta* nederdrukken met dezelve regt naar om laag te ftryken , want haare vlakke ftaat Loodregt op het *Choroïdes* , en dit Vlies wordt onderfchraagd van de *Sclerotica* , welke zo ligt niet medegeeft.

4. De Ervaarendheid kan den Operateur de handeling eigen gemaakt hebben , van regt anders te doen dan hy zig voorftelde.

5. Als

5. Als men de *Cataracta* ftrykt , fchiet zy niet tegelyk met het Vliesje naar beneden: ik wil zeggen; dat het Huisje van 't Kryftallyn zyne plaats behoudt. De Heer *Ferrein* is de eerfte die deeze waarheid ontdekt heeft, en dezelve betoogd door Proefneemingen, en door het openen van Oogen, die met *Cataracten* bezet waren geweest: daar in tegendeel de Heer *Petit* van gevoelen was, dat het Kryftallyn geene Vliezen hadt.

6. Onder het ftryken der *Cataracta* brengt men de Naalde agter het voorfte Vliesje van 't Kryftallyn en niet in het Agterkamertje van 't Oog. Dit blykt uit de plaats waar men ze infteekt, en 't is de Doorschynendheid van dat Vliesje, welke den Operateur misleidt.

7. Het Kryftallyn breekt uit zyn Huisje door het laagfte gedeelte, naar agteren toe gelegen, wanneer de Operatie gelukt.

8. Indien het onder het ftryken der *Cataracta* gebeurt, dat dezelve eerst weggeweeken zynde onder of na de Operatie, wederom naar boven ftygt, dit is een teken dat zy nog niet uit haar Huisje gebroken zy. Het Vliesje moet zig hebben laten uitrekken, en uit zyn plaats geweeken zyn; en zig door zyne Veeragtigheid herftellende, brengt het de *Cataracta* wederom op zyne plaats. Eene *Cataracta* die wederom opfhygt, is derhalven in een hoek van haar Huisje geplaatst geweest, en niet gestreeken of ten minften niet buiten het Huisje gebragt geworden.

9. Het is de wederftand van het Vliesje van 't Kryftallyn, waar door de *Cataracta* belet wordt uit haar Huisje te fchieten. Men verbeeldt zig gemeenlyk dat het aangroeiingen zyn, dieze beletten daar uit te gaan, maar het is de gemelde wederftand van het Beursje; 't welk men dus door

Proeven bewyzen kan. Neem twee Oogen, en het voorste gedcelte van de *Sclerotica*, en van het Hoornvlies, uit het eene Oog weggenomen hebbende, druk op hetzelve, dan zal het Kryftallyn met weinig drukkens binnen het Glasagtige Vogt fchieten; terwyl men in het andere Oog, in welk het agterfte Vliesje geheel is gebleeven, het Kryftallyn door deeze drukking niet uit zyn Huisje zal krygen. Dit dus vastgesteld zynde, zo zie hier verder de manier om de Operatie te doen, gelyk zy van den Heer *Ferrein* is voorgesteld.

OPERATIE van den Heer FERREIN.

Eerst steekt men de Naald op omtrent twee en een halve Lyne afftands van het Doorschynende Hoornvlies regt naar binnen, waar door men dezelve tuffchen het Kryftallyn en deszelfs agterfte Vliesje brengt. Dan steekt men ze nog zo veel dieper, dat de punt regt tegenover den Oogappel is, om dezelve te kunnen zien, en dus het werk in 't gewis te neemen. Hier op moet men de punt nederwaards drukken, met dezelve fchuins naar agteren te brengen, om dus het agterfte Vliesje van 't Kryftallyn, in zyn laagfte gedeelte, door te breeken. Eindelyk brengt men wederom de punt der Naalde naar vooren toe en een weinig naar om hoog, en drukt verder het Kryftallyn naar agteren, doende hetzelve door de gemaakte Opening in het Glasagtige Vogt fchieten.

VOORDEELIGHEID van deeze MANIER.

1. Zy is op de Ondervindinge gegrondvest, en alles wat wy 'er tot hier toe van gezegd hebben

ben , toont haare zekerheid ten duidelyksten aan.

2. Daar zyn in dezelve maar twee drukkingen van de Naalde noodig om de Staar weg te krygen; welker eerste een opening in het agterste Vliesje maakt, om ze door te laten, en de andere dit Lighaam uit zyne plaats stoot, door het van vooren naar agteren te drukken.

3. Men is niet verpligt den Patient lang te vermoeien, met de Naalde een poos al drukkende in het Oog te beweegen om de *Cataracta* onder te houden, gelyk men anders gewoon is te doen.

4. Men loopt geen gevaar om de deelen uit hunne plaats te helpen of de Vaatjes van het Drui-venvlies vaneen te scheuren; 't welk anders zo dikwils tot eene uitstorting van Bloed in 't Waterige Vogt gelegenheid geeft, waar door men verhinderd wordt de Operatie te volvoeren; en 't welk ook zwaare Ontsteekingen verwekt, die den Patient somtyds zyn Gezigt geheel en al doen verliezen.

5. De *Cataracta* is het overgaan in het voorste Kamertje niet onderheevig, 't zy in 't geheel of by brokken; 't zy dezelve Melkagtig zy of Kaasagtig; om dat men 't voorste Vliesje van 't Krystallyn in zyn geheel houdt; waar tegen zy in de gewoonlyke Operatie 'er somtyds in overgaat.

6. Na de gewoonlyke Operatie gebeurt het dikwils dat de Patient met dat Oog evenwel geen Gezigt heeft, om dat het Glasagtige Vogt door het voorste Vliesje niet tegengehouden wordt, en, geene verheevenrondheid hebbende, niet in staat is om het Gezigt-penseel te maaken, ten minsten niet zo naauwkeurig als 't behoort. In beide de Operatien vervult dit Vogt de plaats van 't Krystallyn, maar in de laatste maakt het over-

geblevene Vliesje aan hetzelfde eene Verheeven-
 rondheid, die byna een zo sterk Straalbrekend
 vermogen heeft, als het Kryftallyn te vooren
 hadt. En deeze Verheevenrondheid dus van veel
 belang zynde, is het een weezenlyk punt, om de
 Operatie van een goed gevolg te doenzyn, dat het
 voorste Vliesje van 't Kryftallyn niet moet gebro-
 ken worden; dewyl hetzelfde 't Glasagtige Vogt
 moet tegenhouden, om de vereifchte Verhee-
 venrondheid tot de Straalbrekingen te maaken,
 en dus de Straalen in de Gezigtpunten te doen
 famenloopen. Men moet derhalven dit Vliesje,
 wanneer het welgesteld is, met al zyn vermogen
 tragten te behouden, want dat het in de *Vliezige*
Cataracten fomtyds gebroken moet worden, is
 ons door Ondervindinge gebleeken, gelyk wy te
 vooren gezien hebben. Wy spreekken alhier van
 de eigenlyke *Cataracta* van 't Kryftallyn, die ver-
 uit de gemeenste is, en in dezelve moet dit Vlies-
 je zo veel mogelyk gespaard en in zyn geheel
 behouden worden. Derhalven moet men in dee-
 ze de Punt der Naalde naar 't midden van den
 Oogappel en niet naar vooren brengen, gelyk de
 Operateurs doorgaans onbeschroomdelyk doen,
 om dat zy zig verbeelden dat de Naald in 't ag-
 terste Kamertje is, en niet agter het voorste Vlies-
 je van 't Kryftallyn tusschen deszelfs Vliesje en
 deszelfs Lighaam in de Vogtigheid van *Morgagni*.
 Om deeze onvolkomenheid te vermyden, moet
 men het handvatzel van de Naalde niet te sterk
 naar den Slaap van 't Hoofd, of naar den klei-
 nen Hoek drukken: want op deeze manier zal de
 Punt der Naalde, zig niet zo schuins ten opzigt
 van 't Druivenvlies geplaatst bevindende, min-
 der gevaar loopen van 't gedagte Vliesje te bree-
 ken; zo dat het zeer gemaklyk is zig hier voor
 te

te wagten, wanneer men 't handvatzel der Naalde altoos op eenen bekwaamen afstand van den kleinen Ooghoek houdt, en minder schuins dan gewoonlyk.

7. In de gewoonlyke Manier van Opereeren, is men genoodzaakt de Rypheid der *Cataracta* af te wagten, om dat dezelve als dan van een styvere zelfstandigheid zynde, meer tegenstands biedt aan de poogingen die men moet aanwenden om ze naar beneden te krygen, en niet zo ligtelyk aan stukken breekt; gelyk gebeurt wanneer zy onryp of week is. In tegendeel heeft men in de Operatie van den Heer *Ferrein* het Vliesje, 't welk de nederdrukkinge van 't Krystallyn zou verhinderen, vooraf gebroken; waar door 't gebeurt, dat de minste drukkinge het Krystallyn daar uit doet schieten; weshalven deeze Operatie ook op onvolkomene, onrype en weeke *Cataracten* gedaan kan worden. Zelfs toont de Ondervindinge, dat men dezelve dus aan Krystallynen, die niet verduisterd zyn, in 't werk kan stellen; waar van de Proef genomen kan worden, met de Operatie aan Beesten te verrigten.

8. Men is met reden in de gewoonlyke Operatie beschroomd, dezelve te doen aan Menschen die met Zinkingen gekweld zyn; om dat de beweegingen, die men genoodzaakt is in 't Oog te maaken, oorzaak zyn van Prikkelingen, dewelken, gepaard met deeze Gesteldheid der Oogen, eene aanmerkelyke Ontfteeking verwekken; doch naar de Manier van den Heer *Ferrein* kan de Operatie ook aan de zodanigen gedaan worden, dewyl tot dezelve weinig beweeging noodig is.

9. In de gewoonlyke Operatie is men dikwils verpligt verscheidene Jaaren te wagten, tot dat de *Cataracta* ryp zy, 't welk veel Onvolkomenheden

den in zig heeft: dewyl hier uit eene Aanzetting of een geheel verlies van het Gezigt kan gebooren worden. De *Iris* niet bewoogen wordende kan aan het Kryftallyn vastkleeven, en hier door worden derzelve *Vezels* onbuigzaam, en buiten ſtaat gebragt van zig te kunnen ſamentrekken. Daar kan ook eene *Gutta Serena* uit gebooren worden, om dat de *Vezels* van het Netvlies niet meer bewoogen en aangedaan wordende van het Ligt, haare Spanning en Aandoenlykheid verliezen, en zelfs geheel *Lam* worden; om even de zelfde reden, om welke de deelen die weinig werkzaam zyn, hoe langer hoe traager worden om zig te beweegen, en hier door zelfs dikwils onbeweegelyk worden. Dit zyn derhalven ook Onvolkomenheden, dewelken men in de Operatie van den Heer *Ferrein* niet te vreezen heeft, om dat men in dezelve naar de rypheid der *Cataracta* niet behoeft te wagten.

Nu zou men mogen verwagten dat ik een Beſchryving en Afbeelding gave van de Inſtrumenten die men op deeze Manier tot het ſtryken der *Cataracta* gebruikt. Men weet dat de Naalden die men Staarnaalden noemt, van zeer verſchillende Gedaante opgegeven worden; weshalven ik ook oneindig veel moeite gehad heb om 'er te vinden, die volkomen tot myn oogmerk dienſtig waren. Eindelyk heb ik ontdekt, dat de Naald hoe dunner hoe beter is; dat zy niet plat moet zyn en aan de punt niet ſcherp of ſnydende, maar van eene ſtompe agtkante gedaante: met welke Naalden de Operatie het allerbeſt verrigt kan worden. De Steel, of 't Handvatzel, neemt ieder naar zyn believen, zo kort of lang als hy begeert, mids dat de Naalde handelbaar zy.

BYZONDERE WAARNEEMING

Benevens de

BESCHRYVING en AFBEELDING

VAN DE OOG-ONTSTEEKINGE

genaamd

C H E M O S I S.

WAnneer ik in dit Jaar 1751 den 19 Mey
gehaald werd by zeker Perfoon genaamd
Markus Magn. Heymans, bevond ik beide zyne Oo-
gen in dien ſtaat, gelyk zy op de volgende Plaat,
in de Figuren K, K, afgebeeld worden; zynde
het eene van vooren te zien, zodanig als het zig
toen bevondt, en het andere van ter zyden, om
de verheevenheid der Zwellinge in den Witten
Rok van 't Oog klaar te verbeelden. Beiden zyn
zy gelyk de overigen met natuurelyke Koleuren
getekend. Dit Gebrek behoort eigenlyk onder
de negende foort van Oog-Ontſteekingen; alzo in 't
zelve de Witte Rok van 't Oog, of de (*Conjunctiva*),
vervaarlyk en byna tot eens Vingers dikte was
opgezwollen; de Doorschynendheid van 't Hoorn-
vlies is in hetzelve naauwlyks zichtbaar, en wan-
neer den Lyder geene ſpoedige hulpe toegebracht
wordt, verandert hetzelve in eene Verſtikkinge
of Verſtervinge, gelyk alhier te zien is aan de
Figuur K*, by de Letters a, a, a; alwaar het
duidelyk verſtoond wordt, hoe verre de Verſtik-

king reeds gevorderd was. Deeze Verftikking niet gefluit wordende, gaat tot aan het Hoornvlies voort, en als zy dan niet fchielyk verdreeven wordt, begint het Hoornvlies zig af te fcheiden van de *Sclerotica*, en valt eindelyk door Veretteringe geheelenal van dezelve af. Door deeze Opening loopt het Waterige Vogt buiten 't Oog, en vervolgens ook het Glasagtige, 't welk het Kryftallyn mede naar buiten dryft, en dus wordt het Oog in weinige dagen geheel vernietigd.

Deeze Oog-Ontfteekinge is vergezeld van de allerafgryzelykfte Pynen, die iemand hebben kan, in het Hoofd en de Oogen, zo dat men de grootfte deernis moet hebben met zodanige Patienten; en bovendien hebben zy het gevoel van zekere zwaarte, op den Oogbol drukkende, door welke, benevens de zwaare Koorts, en de Kloppingen in het Hoofd en de Oogen, hun alle Slaap benomen wordt.

Dit foort van Oog-Ontfteekinge wordt dikwils veroorzaakt door een Slag op het Oog of de omleggende deelen; doch zy ontftaat ook fomtyds zonder zodanige Toevallen, en zonder dat hun eenig uiterlyk geweld aangedaan zy. Ook kan zy voortkomen uit eene plaatselyke Verzameling van zekere Vogtigheden, die uit het Lighaam naar het Oog fchieten, en dikwils op het einde van eene Kwaadaardige Koorts (*Febris Maligna*). Somtyds zyn deeze Vogtigheden met de fcherpte van een Pokkig Venyn befmet, en van dat foort zyn my verfcheidene Voorbeelden, die zeer merkwaardig waren, voorgekomen, en deeze zullen van my, in 't vervolg, onder het Geflagt der Oog-Ontfteekingen verhandeld worden. Zodanige Voorbeelden zoude ik,
in.

indien 't my geoorlofd ware, meer dan dertig met naam en toenaam kunnen bybrengen; en onder dezelve veele gewigtigen; welker Beschryvinge en Afbeeldinge van veel dienst zal kunnen zyn, om aan het Algemeen een klaar denkbeeld te geeven van dit Gebrek, en hoe hetdezelve kan onderscheiden worden van de enkelvoudige Oog-Ontsteekingen, alzo by de genen die uit eene Venerifche besmetting spruiten, altoos iets gepaard gaat; 't welk in de anderen niet gevonden wordt.

De Heer *Saint Yves* haalt in zyn Tractaat over de Oog-Ziekten (pag. 185 in den Franschen Druk) een Voorbeeld aan van een diergelyk Gebrek, *Chemosis* genaamd. Zyne Beschryving komt hier op uit. „ Hy zegt een Dame onder handen „ gehad te hebben, welke onder het te Paard „ ryden schielyk van een Slagregen overvallen, „ hier door de Pleuris kreeg, en niet Aderge- „ laaten zynde, bezet werdt met deeze Oog-Ont- „ steeking en van de Pleuris verlost. Hieruit „ besluit hy dat de Ontsteeking uit de Zyde *per* „ *metastasin* op de Oogen is gevallen, en dat de- „ zelve byblyvende en met eene geduurige Koorts „ gepaard in Verettering overgegaan zy. Den „ twintigsten Dag daar na werdt ook het ande- „ re Oog aangetast, weshalven zy eindelyk by „ *Saint Yves* kwam; die bevondt, dat het eerste „ Oog volkomen verlooren was, en het andere „ reeds met een *Cicatrix* bedekt. Dit laatste kwam „ evenwel door het gebruik zyner Middelen „ (zynde de *Lapis Divinus* enz. Ziet den Franschen „ Druk over de *Albugo*) in zo verre tot herstel- „ linge dat deeze Vrouw zig voor Vuur en Wa- „ ter kon wagten, enz.

Hoewel nu de Heer *Saint Yves* myn Leermee-

ster is geweest, en ik aan hem veel Verpligting hebbe, moet ik egter betuigen, dat al wie dit gebrek op de ordinaire manier wil helpen, zelden of nooit daar in slaagen zal. Byna altoos zal men zien, als de Oogen die zo ontstoken en Gezwollen zyn, met Oogwatertjes, Pappen of Pleisters behandeld worden, dat 'er de Blindheid schielyk op volgt. Waarom volgt men dan in deezzen niet het Voorbeeld der Ervaarene Praktizyns, die immers een zwaare Pleuris met verscheidene rykelyke Aderlaatingen, en somtyds wel twee drie of vier maalen op eenen Dag zullen behandelen; waar door meest altoos de Patienten gered worden. In dit Gebrek ('t welk in de Figuren K, K, met leevendige Koleuren afgebeeld wordt) verzuimd men dit alles, en stelt op zyn hoogst maar eene Laating in 't werk, en dan appliceert men Middelen op het Oog, die niet by 't Ongemak kunnen komen: maar dit is de weg nier om het te geneezen. Myne manier is in deeze Oog-ontsteeking geheel anders. Ik doe eene rykelyke Aderlaating op den Arm, en in den omtrek van het Oog zelve open ik verscheidene Aders te gelyk, door een byzonder Werktuig, om de opgevulde Bloedvaten te ontlasten. Dan geef ik een zeer zagt Olijetje, zonder eenige Poeders daar in, 't welk ik alle Kwartieren Uurs in 't Oog laat stryken om de Zwelling te doen bedaaen, en de Spanning te verminderen. Ook moet men de Pynstillende Middelen niet vergeeten. Dus gelukt het, gemeenlyk, binnen vier of vyf dagen zo wel, dat ik my durf beroemen, schoon dit Jaar meer dan 10 zodanige Patienten gehad hebbende, dat zy allen gelukkig gered zyn, zonder eenige de minste Gebreklykheid aan hun Gezigt te behouden: waar van men zig by den

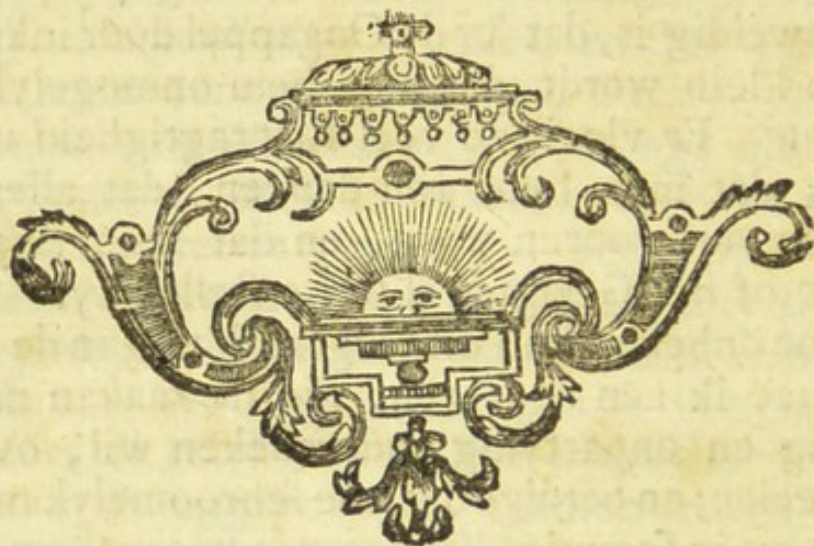
voornoemden *Marcus Magn. Heimans*, thans in de Joode *Houttuinen* alhier woonagtig, en by Mr. *Woesthooven*, woonende in de *Laurierstraat*, zal kunnen laten onderrigten. By deezen laatsten hebben twee voornaame Heeren myne manier van Operatie bygewoond.

Wat de overige Behandeling van dit Ongemak aangaat, die ben ik voorneemens in het Stukje, 't welk over de Oog-Ontsteekingen handelen zal, aan te wyzen. Ik zal onder dezelve ook spreken van een Ongemak, 't welk nog weinig bekend is: naamelyk dat Kinderen die met gezonde Oog-appels gebooren zyn, binnen twee Etmaal na hunne Geboorte, in de binnenzide der Oogleden een Ontsteeking krygen, die zo geweldig is, dat 'er de Oogappel door inkrimpt en zo klein wordt, dat men hem onmogelyk kan vinden. Er vloeit zo veel Etteragtigheid uit het Oog, dat men byna zou denken, dat alles van binnen verzworeen ware, en dat men twyfelen zoude of het Gezigt wel te herstellen zy.

Hoe onbekend nu dit Ongemak nog in de Konst is, laat ik aan iedereen, die de zaaken naauwkeurig en onpartydig onderzoeken wil, over te oordeelen; en betuige dat hoe schroomelyk my ook hetzelve in sommige Kinderen is voorgekomen, ik nogthans dezelve met Gods hulpe altoos, zonder verlies van 't Gezigt, heb kunnen redden. Het eerste Kind, hier in *Amsterdam*, waarin ik deeze Ontsteeking behandelde, was een Zoontje van *Abraham de Veer*. Naderhand zyn my wel 10 andere Voorbeelden, van dit slag, voorgekomen, en nu nog tegenwoordig heb ik twee aanmerkelijke Voorvallen, hier toe behoorende, in een zeer fatzoenlyk Huis, alwaar de Oogen van zeker Kind door 't gebruik van de bekende Schulp-

Schulp-Zalve zo weinig gebeterd waren, dat ik in het Slinker het Hoornvlies door dezelve geheel verbeeten vond, en byna van zyne Doorschynendheid beroofd; doch door Gods goedheid heb ik dezelve mogen herstellen en tot volkomenheid brengen.

Ik hoop de Leezer voor tegenwoordig genoeg zal neemen met deeze eene Afbeelding der Oog Ontsteeking by K, K, naar 't leeven getekend, tot dat ik ook de andere soorten in print gebragt en uitgegeven zal hebben.

UITLEGGING DER FIGUUREN

Die op de volgende Plaat verbeeld worden.

EEn iegelyk die de volgende Figuren met aandacht beschouwt, zal uit dezelveu ligtelyk begrypen, dat wy daar mede niets anders bedoelen, dan de byzondere soorten van Cataracten in zulker voegen te verbeelden, dat men 'er door het Gezigt een duidelyk denkbeeld van hebben kan. Om dat nu derzelver Kentekenen voornaamelyk in de verscheide Koleuren bestaan, heeft zulks niet dan onvolkomelyk op eene andere manier kunnen geschieden dan met levendige Koleuren, waar aan ik geen moeite nog kosten gespaard hebbe, om zulks wel te laten uitvoeren. Ik bekenne, wel is waar, tot deeze gedagten gekomen te zyn, door het zien van de keurlyke Verzameling van Geschilderde Ooggebreken, door den Heer Taylor byeen gebragt, en die ik magtig geworden zynde, door myn eigene Ondervindinge meen te vergrooten, en dus 'er den Leezer in vervolg van tyd mede te dienen. Maar ik heb zelfs nog verder reden om te hopen, door de vaste verzekering van den Heer Taylor aan my gegeven, dat hy zyne geheele Verzameling zal laten naschilderen en even als de volgende Figuren getekend zyn in Print brengen; waar door ik meen dat de Geleerde Weereid nog meer ligts zal ontvangen. Het was te wenschen dat zyn Ed. zo veel kennis hadde aan de Manier van Geneezinge, als hy aan de Gebreken der Oogen heeft; en dat zyn Geest meer lust hadde om zig aan één Plaats te bepaalen; als wanneer ik my verbeelde dat zyne Ongelukken niet zo

me-

menigvuldig zouden zyn. Dog 't is hier de plaats niet om ons verder over dit stuk uit te breiden, weshalven wy thans tot de Verklaaringe van de Figuren overgaan.

Wy behoeven naauwlyks in 't algemeen vooraf te zeggen dat wy altoos twee Figuren by den anderen gevoegd hebben, naamelyk die met de zelfde Letters getekend zyn; en meestal dezelfde betekenis hebben, behalven dat in eene derzelven de uitwendige gedaante van het geheele Oog van vooren en in de andere dikwils alleenlyk die van 't Doorschynende Hoornvlies wordt afgebeeld; om dat deeze dingen van zelve blyken.

FIGUUR, A, A.

Het Gebrek, 't welk in deeze twee eerste Figuren verbeeld wordt, heeft plaats wanneer het Krystallyn zyne Doorschynendheid verliest, en kleiner van omtrek wordt. Men zou van dit soort wel tien onderscheidene Afbeeldingen kunnen opgeeven, maar deeze genoegzaam geagt hebbende hoop ik dat 'er de Lezer zig mede vergenoegen zal. Deeze Aftekening is gemaakt naar een Oog, op 't welke ik in den Jaare 1746 de Operatie gedaan heb aan zekeren Kruidlezer van de Oostindische Compagnie in deeze Stad; by welke Operatie de Heeren Doctoren Meza, Dias, en meer anderen, tegenwoordig zyn geweest. Deeze Cataracta, in Fig. A, A, verbeeld, hadt reeds eenige Jaaren geduurd, en vertoonde zig redelyk wel van koleur; maar wanneer ik de Operatie verrigtte bevond ik dat zy in haar onderste gedeelte aan de Iris vastkleefde; en wanneer zy los raakte hadt ik veel moeite om ze geheelenal weg te drukken; dog het gelukte eindelyk en de Patient bevondt zig zeer wel. Na verloop van 8 dagen merkte ik dat een klein stukje van de Staar, de gedaante hebbende van Wit Papier, aan den bovenkant der inwendige zyde van de Iris zig aan-

ge-

gezet hadt; weshalven ik de Naalde voor de tweedemaal binnen 't Oog bragt om dit weg te neemen. Dit gelukte my ook, en ik bevond, dat het inderdaad zo dun was als Papier, zo dat het zekerlyk een stukje van het Vliesje des Krystallyns zal geweest zyn. Deeze Man leeft nog, is zeer welvaarende en omtrent 65 Jaaren oud. Men moet wel opletten, dat in dit soort van Cataracta het Krystallyn zo klein is, dat de doorgang der Ligtstraalen door den Oogappel van het zelve niet verhinderd kan worden. Zy is byna rond van omtrek, en schynt, door de geduurige verandering van den As des Gezigts, in eene geduurige beweeginge te zyn. Men noemt dit Gebrek Katastata & Opacitas movens vel Cataracta, of Witte beweegende Cataracta.

FIGUUR, B, B.

Dit is een ander soort van deeze tegennatuurlyke veranderinge des Krystallyns, waar in hetzelfde ten opzigt van zyne grootte zeer verminderd bevonden wordt, dog het Huisje behoudt zyne natuurlyke doorschynendheid, en het Krystallyn, schoon veel verkleind zynde behoudt zyne legging agter het onderste deel van den Oogappel. In dit Gebrek is het Oog ongevoelig voor het Ligt: men noemt hetzelfde Atrophia alba & Opacitas vel Cataracta, of eerste soort van Uitgedroogde Cataracta.

FIGUUR, C, C.

Dit Gebrek is een soort van Melkagtige Cataracta, in welke het Vlies ook ondoorschynende is, en wanneer men 't zelve breekt wordt den Lyder aanstonds het Gezicht wederom gegeven. Zulks is van my waargenomen onder

der de Operatie op het eene Oog van den Heer Abraham Affebi Cardoso , welk Oog by Figuur C naar 't leven is afgetekend, eer ik de Operatie ondernam, welker Omstandigheden hier voor op bladz. 10 beschreeven zyn. De andere Figuur C* verbeeldt het andere Oog van denzelven, waar in men reeds duidelyk de beginzels bespeurt van de Verduisteringe van het Vlies, gelyk het zig toen ter tyd, naamelyk den 30 April van dit Jaar, wanneer ik de Operatie aan 't andere verrigtte, bevondt. Sedert is de Cataracta in dit Oog reeds volkomen gevormd en ryp geworden, zo dat 'er eerstdaags de Operatie opgedaan zal worden. Men kan dit Gebrek daarom met regt noemen Cataracta Membranosa Lactinosa, prima species, of eerste soort van Vliezige Melkagtige Cataracta.

FIGUUR, D, D.

Dit Gebrek verschilt hier in voornaamelyk van het eerste soort der Uitgedroogde Cataracta, dat in deeze het Krystallyn nog veel meer ingekrompen, veel harder en ondoorschynender is, dan in die der Figuuren B, B; hoewel 'er nog een derde soort is waar in de Staar nog veel harder en ondoorschynender bevonden wordt. In dit Gebrek is het Huisje of Capsula van 't Krystallyn ook ondoorschynende, en hier of daar zonder eenigen vasten Regel aan den Oogappel vastgehegt. Op dit Oog is in de Maand September laatstleden de Operatie door my gedaan aan de Weduwe Bont, woonende in de Krom-Elleboogsteeg.

Het wordt genoemd Atrophiae altera species & Opacitas Lapidosa vel Cataracta, of tweede soort van Uitgedroogde, of Steenagtige Cataracta.

FIGUUR, E, E.

Het tweede foort van Melkagtige Staaren heb ik laa-
 ten afbeelden in deeze Figuren, gelyk het door my in
 den Jaare 1748, aan een Arm Man, Dirk Sanders
 genaamd, geopereerd is. In dit Gebrek, waar in de
 omtrek van 't Krystallyn ook verminderd wordt, maar
 niet zo veel als in de voorigen, vindt men behalven dat
 eene ontbindinge van den samenhang in eenige of alle
 deszelfs deelen. In dit tweede foort behoudt het Huisje
 van 't Krystallyn zyne Doorschynendheid, met weinig
 of geene verandering in Gedaante en Grootte. De voor-
 naamste verandering bestaat derhalven in de Kolor, *welke*
naar die van gestremde Melk gelykt, en in de
Operatie ook van zodanige zelfstandigheid bevonden
wordt. Dit niettegenstaande behoudt het Oog in dit
Gebrek zyne Aandoening van de Ligtstraalen en de Oog-
Appel zyne beweeging. Men noemt het Aichicinos
prima species, & Opacitas Lapidosa vel Catarac-
ta, of tweede foort van Melkagtige Cataracta.

FIGUUR, F, F.

Dit andere foort van 't zelfde Ongemak, waarop door
 my de Operatie gedaan is aan zeker Man, genaamd Dirk
 Goude Leeuw, in de Roosenstraat woonagtig, gelyk
 hetzelfde in deeze Figuren, F, F, naar 't leeven is
 afgetekend, heeft ook meest al de zelfde Eigenschappen
 als het naastvoorgaande; naamelyk weinig verminde-
 ring in Grootte en weinig verandering van Gedaante,

D

dan

dan dat de Kolor naar die van Melk gelykt. Ook behoudt de Oogappel in deeze Staar zyne natuurelyke beweging, en de aandoenelykheid voor het Ligt blyft in volkomenheid gelyk in de voorige. Ik heb de zelfstandigheid van deeze Cataracta ook als gestremde Melk bevonden, wanneer ik derzelver Huisje opende; en in het andere Oog was even een zodanig beginzet van eene Melkagtige Cataracta als in de Figuur C*, verbeeld wordt, welke laatste sedert ryp geworden is, zo dat zy in 't korte staat geopereerd te worden. Het voornaamste verschil, tusschen dit soort en het voorige, bestaat in de meer volkomenheid en ondoorschynendheid van dit laatste. Het wordt genoemd *Aichicinos, altera species, & Opacitas Lactinosa vel Cataracta*, of derde soort van Melkagtige Cataracta.

FIGUUR, G, G.

Deeze Figuren, verbeelden het zevende soort van dit Gebrek, Cataracta genaamd, waarin het Krystallyn kleiner van middellyn wordt. Deszelfs Kentekenen zyn, dat het onmiddelyke Werktuig van 't Gezigt de aandoening van het Ligt gevoelt, en de Oogappel zyne beweginge behoudt, gelyk te vooren: maar de Kolor van de Cataracta is niet Wit gelyk de voorgaanden, maar Geel en Etteragtig. Het Krystallyn is in dezelve zelden veel in Grootte verminderd, maar deszelfs Huisje of Capsula is altoos ondoorschynende. In sommige Gevallen is de zelfstandigheid van dit Lighaam zodanig bedorven, dat menze by de opening van het Huisje als harde Vuiligheid van eene donker geele Verwe bevindt. By de toeneeming van dit Gebrek vertoont zig de Oogappel, tot den tyd der Rypwordinge toe, altoos onbeweeglyk,
dik.

dikwils ook *samengetrokken*; somtyds bevindt men een deel en somtyds den geheelen omtrek der *Cataracta* aan de *Iris* vastgegroeid. Het wordt genoemd *Empyosfis & Opacitas flava*, vel *Cataractæ septima species*, of *Geele Cataracta*.

FIGUUR, H, H.

Dit soort van *Cataracta*, eigenlyk tot de *Vliezigen* behoorende, in de *Figuren*, H, H, naar 't *leven* afgetekend, is het gene zig thans bevindt in het eene *Oog* van zeker *Jongetje*, zynde het *Zoontje* van *Mr. Hesseling*, woonagtig op de *Princen-Graft* over de *Tapytmaakery*, waar van ik hier voor, op *bladz. 8 en 9*, gesproken heb. Ik zal 'er daarom niet meer van zeggen, dan dat men zeer voorzigtig moet zyn in dit *Gebrek* te behandelen: want my is door *Ondervindinge* bekend, dat hetzelfde dikwils van de *Kinderen* mede ter *weerd* wordt gebragt. Alsdan ver-
toont het zig onder de gedaante van een *Blaauwagtigen Ring* of *Schylf*, die den *Oogappel* schynt toe te sluiten en het *Gezigt* te verhinderen. In tegendeel blykt het uit dit *Voorbeeld*, dat de *Verduistering* van het *Gezigt* geen weezenlyk gevolg is van dit *Gebrek*; 't welk men wel moet onderzoeken voor en aeer men tot de *Operatie* overgaa; dewyl men anderszins door dezelve dikwils meer nadeel dan hulpe toe zal brengen.

Wat de *Kentekenen* van dit *Gebrek* belangt: het *Krystallyn* wordt in hetzelfde weinig of niet, in *Grootte* of *Gedaante*, verminderd of veranderd; deszelfs *Huisje* behoudt zyne *Doorschynendheid*, en het onmiddelyke *Werktuig* van 't *Gezigt* zyne volkomenheid, gelijk ook de *Oogappel* zyne beweeginge. De grootste

verandering bestaat derhalven in de Kolor van den Oogappel, die zig niet zwart, gelyk naturelyk maar witagtig vertoont, en men bespeurt dikwils verscheidene, kleine, ongelyke, graauwe of aschverwige Vlakjes op dit witagtige Veld; waar van de Naam van dit Gebrek is afgeleid. Men noemt het Biaposis & Opacitas alba cum Maculis Glaucis, vel Cataracta transparentis Membranosa, of Vliezige Doorschynende Cataracta.

FIGUUR, I, I.

Dit Gebrek Glaucoma genoemd, 't welk in de Figuren, I, I, afgebeeld is, wordt door een duidelyk Kenteken van de agt voorige Gebreken of van de Cataracta in 't algemeen onderscheiden; dat in hetzelfde de middellyn en omtrek van het Krystallyn vergroot wordt, daar hetzelfde in de anderen verminderde. Ook heeft in hetzelfde eene Vergrooting en Ondoorschynendheid van het Huisje des Krystallyns, zo wel als van dit Lig, haam zelve plaats, en door alle derzelver deelen in volkomenheid. Anderszins bespeurt men in dezelve geene verandering van zelfstandigheid, dan dat de Kolor naar maate der meer of mindere Ondoorschynendheid ook verschillende is. In den hoogsten trap van het Glaucoma is het onmiddelbaare Werktuig des Gezichts ook ongevoelig voor het Ligt. In 't algemeen verwydt zig de Oogappel in dit Gebrek gelyk de Figuren, I, I, aanwyzen, en blyft onbeweegelyk staan. In dit eerste soort van Glaucoma is het Krystallyn zo zeer vergroot, dat het de agterste Kamer van het Waterige Vogt geheel opvult, en zig van rondsomme aan 't Druivenvlies vasthegt; de

op.

oppervlakte is glad en van eene Hemelschblauwe Kolor; de Oogappel is onbeweeglyk en zeer verwyd, en het Oog heeft geene aandoening van het Ligt. Het wordt genaamd, *Glaucoma prima species*, of eerste soort van *Glaucoma*.

Het tweede soort van dit Gebrek, *Figuur, I**, is my hier te *Amsteldam* in veele *Menschen* voorgekomen. Behalven de *Kentekenen* van het vorige soort, vindt men daar in eene zo aanmerkelyke *Vergrooting* van het *Krystallyn*, dat het niet alleen het agterste *Oogkamertje* geheel en al opvult, maar zelfs het *Druivenvlies* naar 't *Hoornvlies* drukt; en somtyds baant het zig een weg door den *Oogappel* heen en vervult het geheele voorste *Oogkamertje*.

In den voortgang en de toeneeminge van dit Gebrek, 't zy het *Krystallyn* meer of minder uitgezwoollen zy, heeft eene bestendige *Hemelschblauwe Kolor* plaats; evenwel is deeze *Kolor* naar den toestand van het *Ongemak* meer of minder helder. In het ergste soort is de *Kolor* graauw of *Barnsteenverwig*, en somtyds doch zeer zelden *Donkerblauw*; maar heel dikwils uit eene vermenging deezer *Koleuren* bestaande. Dit laatste soort wordt onder het getal der *Gebreken* van het onmiddelyke *Werktuig* des *Gezigts* geteld, of onder de *Kwaalen* van het *Netvlies*; die ik voornemens ben op haare tyd en plaats te verhandelen. Men noemt dit Gebrek, *Glaucoma altera species*, of tweede soort van *Glaucoma*.

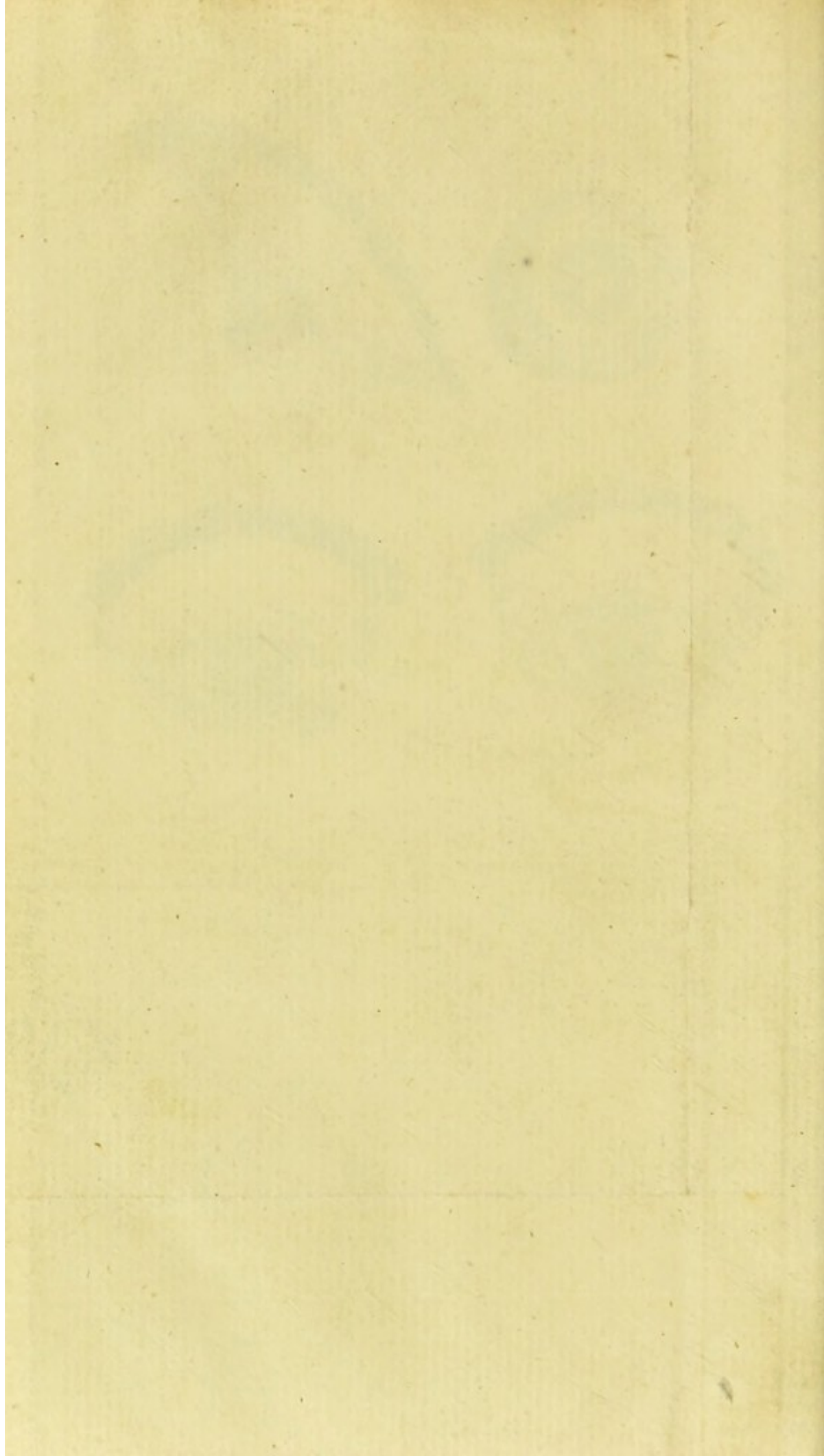
FIGUUR, K, K,

Deze *Figuuren, K, K*, die eene zwaare *Oog-*
D 3 Ont-

Ontsteeking Chemosis genaamd afbeelden zyn van my hier voor op bladz. 39, enz. verklaard, zo dat ik voor tegenwoordig eindige, hopen de de Genegene Leezer zig voor dit maal met het gene ik gezegt heb vergenoegen zal.

VERHANDELING

OVER DE

VOORTREFFELIJKHEID

VAN DE

OPERATIE

DER

CATARACT,

VOLGENS DE MANIER DER OUDEN

*Op nieuws in gebruik gebragt en verbeterd door den uit-
muntenden Engelschen Heelmeester P. POTT.*

DOOR

F. BUCHEIJNER,

HEELMEESTER.

Te AMSTELDAM,

Bij H. KEIJZER,

In de Kalverstraat op den hoek van de Gapersteeg 1790.

AAN ALLE EERLIJKE ONPAARLIJDE
EN VERSTANDIGE KUNST-RECH-
TERS. MANNEN, WELKEN HET
AAN GORDEEL NIET MANGELT,
DOOR VOORBODDELEN ZICH
NIET LAATEN WEGSLETTEN,
NOCH MET HET ENODE RICH-
BELANG, EIT WELK LEIGINSEL
OOK, RAADTEGEM.

IN DIT WERK

OPGEVAREN

DOOR

DR. S. H. J. VAN DER

BERIGT AAN DE LEZER!

Niemand denke, dat ik met dit werkje nu te voorschijn koome, om een ander te verhinderen in den opgang, dien hij maakt door zijne publieke aanstelling, met de beoeffening van de manier van DAVIEL of de WENCEL; edoch niets minder was, of is mijne drijfveer — lang'voor zulks de Regering goed dacht, had ik het zelve meestal gereed, ten bewijze hier van: onder zijne werkzaamheid ter verkrijging van dien Post, sprak ik, zonder toen nog iets van zijn Request te weten, met zeker Heer, die mij ook onkundig liet, — over dit werkje, mogelijk in die vooronderstelling, dat ik zijn voornemen wist, en hem hier mede dacht te willen benadelen, — een en andere aanmerking hielden mij veertien dagen bezig met die Heer zonder voorttegaan, in welchen tijd ik van alles onderrigting bekwam, door een mijner eerlijke vrienden, wanneer hij een

† I BERIGT AAN DE LEZER.

gunstig fiat kreeg; en mijne onderhandeling met zijn Ed. afgebrooken wierd. —

Dezelve reden derhalven, die mij aangespoord had, om het te beginnen, doet mij eindelijk besluiten het zelve in het licht te geeven, uit aanmerking van de eenvouwigheid en van het nut, dat en de Kunst en het Menschdom kan worden aangebragt, door de beoeffening en weder invoering van deze manier van opereren: Het is dezelfde beweegoorzaak, die mijn geschrijf regelde in mijne prijsverh. over de spreuk van BOERH: Simplex veri Sigillum: Hem, wien de zorg over zijne evennaasten is toevertrouwt, moet geen monopolist zijn, moet door zijne openhartige eerlijkheid zig verpligten bij zijne tijdgenooten; en deze is de reden van mijne mededeeling.

VERHANDELING

OVER D

VOORTREFFELIJKHEID

VAN DE

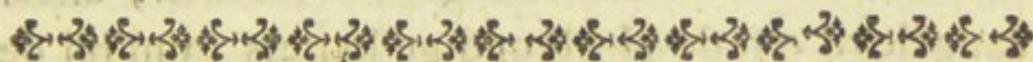
OPERATIE

DER

CATARACT,

VOLGENS DE MANIER DER OUDEN

Verbeterd door POTT.

Dat de Heelkunst bij de oude Arabieren en Grieken een der voortreffelijkste bezigheden was, kan door niemand, die eenigzints met hun bekend is, door hunne Schriften, ook in onze taal overgebracht, met grond worden tegengesproken; daar men dezelve berekende na den onmiddelijken invloed, dien zy op het welzijn der geheele menschelijke maatschappij had: geen wonder daarom, dat zij de voornaamste beoefenaars derzelve vergoonden: Welk eene aanmoediging! het juiste middel ter uitbreiding eener kunst — geen wonder dus, dat in die overoude tijden de grootste en aanzienlijkste mannen zig onledig hielden met

deze kunst; het was eene eer, dezelve te oefenen, hierdoor aangevutrd, hebben zij het zo verre gebragt, dat zij in verscheiden gevallen nog de vraagbakens zijn zo van de hedendaagfche Geneeskunst, in Theorie als Practijk dus zijn door hun de Gronden ter genezing van de meeste hun bekende gebreken zodanig gelegd, dat het te bejammeren is, dat men in plaats van hun eenvoudig te volgen, andere wegen is ingeslagen, deze om wat nieuws voor den dag te brengen, geene om bijzonder te wezen; en eindelijk de tijd het een en ander als wettigende, heeft men 't voor een inbreuk gehouden als men flegts een weinig afweek; had men de verbeteringen, die de Ontleed en Natuurkunde allengskens leerden, alleen aangelegd om de Heelkundige kennis (om bij deze nu te blijven) uit te breiden, men was reeds verder geweest.

Onder vele, als daar zijn onkunde, lust ter navolging en nieuwheid, is het vooroordeel, dat monster in alle kunsten en wetenschappen, de voornaamste oorzaak hier van; gelukkig derhalven zij, die het zelve hebben leeren kennen, en door het rigtsnoer der zuivere reden geleid der waarheid hulde deeden.

Een paar voorbeelden, dewelke mij tevens ter zaake zullen leiden, zullen genoeg zijn, om dit te bevestigen.

Het gebrek de Aars-fistul (*Fistula ani*) werd door HIPPOCRATES en CELSUS lang voor
of

of omtrend het begin van de jaartelling der Christenen levende, op eene zeer eenvoudige manier genezen; deze wijs, de Binding namelijk, zeide men reeds voor lange vaarwel (*), tot dat de, in de Heelkunst zo beroemde Hoogl. CAMPER, dit geschenk der Godheid aan de weereld weder-gaf — de naam van dezen; in 't vak der Heelkunde waarlijk grooten man en bevorderaar dezer edele wetenschap, was genoeg, om er proeven van te neemen; en er is geen twijffel aan, of de ervaring heeft aan allen, zoo wel als aan mij geleerd, dat wij hier in eene groote verpligting hebben aan dien Hoogl. ja maar ook dat de sneiseizen zeer wel gemist; en dat al waaren de beide manieren even goed in haare uitwerking, dan nog de manier der Ouden de voorkeur hebben moet, om derzelver eenvoudigheid, min pijnlijkheid en gemakkelijheid voor de lijders; voorname zaken in de daad voor een eerlijk en gemoedelijk Heelmeester.

Zie daar een uitsteekend voorbeeld van de vroegste tijden, waaruit aan den eenen kant het oordeel der Ouden en de bekwaamheid van den Heelmeester van dien tijd blijkt en aan den anderen kant de veronachtzaaming van hunne voorschriften, maar bijzonder de onpartijdigheid, een egt voortbrengfel der gezonde reden, van een uitmuntend Heelkundige.

De-

(*) Men vind er overblyffels van in Frankrijk, in de 16de eeuw; en LE BLANC handelt er mede van, in zijn Heelk. Operatie.

Deze en andere zaaken zullen in 't tweede voorbeeld, 't geen ik wilde aanvoeren, klaarer als het ligt op den middag, blijken, in de Operatie der *Cataract*.

Hoe zeer de Ouden doolden, en hunne dwaaling voortgedwaald heeft tot op onzen leeftijd, ten aanzien hunner bepaaling over den aart van 't gebrek, onder dezen naam bekend, zo is 't egter allerzekerst, dat het middel, om door de Handwerk-kunst deze ziekte van 't Gezicht te herstellen, hun wel degelijk bekend waare niet alleen, maar zelfs, dat wij dezelve van hun hebben overgenomen.

Tot op den tijd van DAVIEL, een zeer handig Fransch Heelmeester, bediende men zig van de manier der Ouden, zeker niet met dien gewenschten uitslag, als wanneer men het gebrek zelf in haar aart en zitplaats, gekend had zoo wel als in onderscheid van andere oogziektens.

Het een en ander en misfchien meer zaaken gaven aanleiding tot de Operatie door DAVIEL in 't jaar 1745. te werk gesteld (*), in dit geval is 't gegaan, als in zeer veel andere gebeurtenis

(*) Hoe men tot deze methode gekomen is, is gemakkelijk te verstaan, men zag somtijds de *Lens* bij de depressie door de Pupill in de voorste Kamer vallen: PETIT & MERI waagden de *Cornea* te openen, om zo de *Lens* te ontlasten; dit wierd door DAVIEL, mede ondervonden,

nissen, men verandert geheel van denkbeeld, van gedrag enz. zonder het een of ander over te houden, dat wezentlijke waarheden waaren — de Operatie in de manier der Ouden raakte verlooren, en men besloot tot de nieuwe geheel; de Mode speelde dus ook haare rol in de Heelkunst?

Een uitmuntend Man, niet minder als in 't eerste voorbeeld, werd er gevorderd, om ook dit vooroordeel te geneesen; de groote P. P O T T Heelmeester te London trad met zijn mannelijk oordeel en onpartijdigheid voor, in 't jaar 1775., te Londen. De beminnaar der Heelkunst, de zeer geleerde D U P U I (*) deelde in het 21ste deel der Haarl. Maatschappij eene verhandeling daar over mede, en maakte dus, de wederherstelde manier der Ouden door dien uitmuntenden Heelmeester in Neêrland ruchtbaarer.

Deze Methode is mij proefondervindelijk zo gunstig voorgekomen, dat het mij toeschijnt, dat ik mijnen arbeid tot voordeel mijner natuurge-

noo-

ook beproeft, en door de laatste voorgenomen, de operatie weder voorkomende, op deze wijs altijd de *Lens* te verplaatsen, en hier aan is zijn manier zijn oorsprong schuldig, zie Bibl. S A N T I F. 3de deel. Pag. 150. en Uitgezogte verh. 4de deel. Pag. 75.

(*) *A. L. M. & Phil. Doctor, Anat. Chir. & Art. Obst. Lector. te Campen, thans te Alkmaar.*

nooten besteden kan met (*) „ te bewijzen;
 „ dat deze manier van bewerking minder gevaar-
 „ ren met zig sleept, dan de uitbrenging der Ca-
 „ taract, door het openen van 't hoornvlies, en
 „ dat dierhalven deze, verre weg boven de an-
 „ dere, de voorkeur verdient.”

Eer ik hiertoe overgaa, moet ik, om niet de-
 zelfde fout te begaan van hun, die van het eene
 uiterste tot het andere overgaan, vooraf zeggen,
 dat de tegenwoordige manier haar waarde be-
 hout, en wel in dat geval, ja zelfs dan kan de
 Heelmeester dezelve niet ontbeeren; wanneer de
Lens bij de depressie of anderzints in de voorste Ka-
 mer valt; en als men met volle zekerheid, (schoon
 het echter ook dan nog niet toegestaan word door
 P. POTT,) vooraf konde bepaalen, dat de *Lens*
 van zulk een hard soort waare, dat dezelve voor
 geene ontbinding van het *Hum. aqueus* vatbaar
 waare, b. v. indien het een *Cataracta Calcareæ*
 of steenagtige *Cataract* waare, van welk soort

PAL-

(*) Dit zijn de eige woorden des Heeren DU PUI in 't
 gemelde 20ste deel der Maatschappij — zijn Ed. voor-
 onderstelde „ wanneer eenmaal de ontbinding des Cristal-
 „ vogts, door meerdere waarneemingen, als een bevestigd
 „ leerstuk in de geneeskunde zou aangenomen zijn, de
 „ voordeelen dezer bewerking geene bepleiting zouden no-
 „ dig hebben, en dat de eenvoudigheid van deze wijs,
 „ met die, waarin de *Lens* weggenomen word, vergeleken,
 „ den Stempel der Waarheid hier op drukken zou.”

PALLAS gewag maakt, en dan alleen de extractie noodzaakelijk keurt.

Alleen wil ik dezelve over het geheel beschouwd hebben, als overtreffende de nieuwe manier, en dusdanig aanprijzen: om hier in met orde te werk te gaan en tevens algemene nuttig te zijn, zal ik

- I. Een korte beschrijving van het oog doen, zo veel tot mijn oogmerk, en beter verstand van zaaken voor min geoëffenden nodig is
- II. Het gebrek de *Cataract* zelve beschrijven en de onderscheiden, soorten derzelve bepalen, zo veel als tot mijn oogmerk dient
- III. De beide manieren van Opereren, zo die der Hedendaagfchen als die der Ouden, zoo als die door de bekwaamste handen of naar de beste voorschriften zijn in 't werk gesteld, opgeven daar na
- IV. De toevallen, die onder of na de Operatie zig somtijds voordoen, met elkaër vergelijken, besluiten en dat de Oude manier, thans verbeterd, de nieuwe verre overtreft, en ten slotte van het geheel, iets naders van de Operatie zelve ter neêrstellen.

Voor ik mijn eerste stuk beginne, wil ik de Lezer errinnerd hebben, dat ik mij in de beschrijving van het Oog niet zal inlaaten met den gantschen toestel van Spieren, Zenuwen, Vaten, en de
bee-

beenige Kas, welke het Oog bevat: alleen zal ik kort de samenstelling van den Oogbol zelf, van deszelfs Vliezen en de Vogten, welke de Vliezen bevatten, affchetsen, volgens de beschrijving van ervaren en beroemde ontleeders en natuurkenners, welkers gezag ik in dit stuk betrouwe.

De *Bulbus Oculi*, bol van 't Oog, wordt zamengefeld uit Vliezen en Vogten.

De Vliezen worden door sommigen verdeeld in volkomen en onvolkomen

De volkomen zijn

de *Slerotica* hard of Hoornvlies;
Choroidea; Vaatagtig Vlies
en *Retina*, Netvlies,

De onvolkomen zijn

de *Conjunctiva*, of *Adnata*,
zaamvereenigend Vlies;
de *Albuginea* of *Tendinea*
wit of peesagtig Vlies;
deze beiden omkleeden geheel
of ten deele de *Slerotica*.

De *Slerotica* wordt verdeeld in een doorschijnend

en ondoorschijnend gedeelte

Cornea Transparens

en — *Opaca* genaamd

makende saamen de geheele uitwendige bol uit; zijnde een uit verscheide *Lamellen* bestaande taai Vlies.

Onmiddelijk onder het ondoorschijnend gedeelte ligt het tweede Vlies, de *Choroidea* genaamd; het zelve is van een donker roode kleur; aan de binnenste en buitenste oppervlakte, als met een zwarte verwe overdekt; neemt zijn begin in de omtrek der gezicht-zenuw, zich voorwaarts uitbreidende, tot aan den oorsprong van het hoornvlies, alwaar hetzelfde zeer naauw met de *Sclerotica* verenigd wordt; deze ronde vasthegting wordt *orbiculus ciliaris* bij de Ontleders genaamd; van hier breidt zig in die zelve ronde omtrek dit Vlies uit, en verkrijgt dan den naam van *Uvea* (druivevlies):

In deze *Uvea*, worden eenige plooien en streepen gevonden, die men *procesus ciliares* noemt, deze zijn van slagader- en aderlijke Vaten voorzien, welke te zamen *ligamenta ciliaria* genaamd, gehegt zijn op het *humor vitreus* en aldaar de *Lens* als een Kroon omringen en van hier den naam van de zogenaamde *corona ciliaris* verkrijgen; deze *procesus ciliares* hebben, volgens de Heer J. G. ZINN (*) geen spierachtig vermogen. Deze *Uvea* draagt aan haare voorzijde, om derzelve verscheide Koleuren, den naam van *Iris* of Regenboog, zijnde die bijna in elk mensch verschillende gekleurde boog, agter de *cornea transparens* zo duidelyk kenbaar, hebbende, als de *Uvea*, veele bloedvaten, doch zo min als deze spiervezelen;

eg-

(*) *Descriptio oculi humani* pag. 61.

egter zegt ZINN pag. 80. „, ofschoon deze
 „ met geen Microscop zelf kunnen getoond
 „ worden, scheidt het weinig of ik worde ge-
 „ noopt, te moeten gelooven, dat zij er zijn uit
 „ de verschijnsels, Vaten, Zenuwen, die naar
 „ de *Iris* gaan, en derzelve overeenkomst met
 „ andere spieragtige deelen van 't menschelijk
 „ Lichaam.” De tusschen wijde tusschen dit
 Vliesen deze *cornea transparens* noemt men *camera*
anterior oculi voorste Kamer van 't Oog, de ag-
 terste Kamer wordt genoemd dien, kleinen afstand
 die tusschen de *Lens Crijstallina* & *Uvea* gevon-
 den wordt.

Dit Vlies *Uvea* of *Iris*, welk dan het zelve
 Vlies is en alleen haar tweërlei naam heeft naar
 haare voor of agterste vlakke, heeft, na genoeg in
 haar midden, in den Mensch een ronde opening,
Pupilla genaamd; welke men ziet, dat zig ver-
 wijdt en vernauwt na de mindere of meerdere
 lichtstraalen, die het Oog^m ontvangt; de reden de-
 zer beweging, wijl zij na de gewoone wijs, zo als
 gezegd is, niet stellig bepaald kan worden, te be-
 staan, is dan naast denklijk alleen te zoeken in
 de aandoening, die het ligt maakt op de zenuwen,
 door welke, als door een wrijving de vogten ge-
 lokt worden, naar een gegeven deel, hier ter plaats
 na de gemelde bloedvaten, zie TROSCHEL *Dis-*
sert. in aug. medica de Cataracta omni tempore de-
ponenda pag. 18 -- naar het gevoelen van HALLER.

Deze *Pupil* heeft een zwarte koleur en is de
 weg

weg , door welke de lichtstraalen door de *Cornea* , van buiten ingekomen , gaan naar de *Retina* ; het welk ik nu moet beschrijven.

Het derde Vlies , *Retina* , Netvlies genaamd , is tegen de *Choroidea* aangelegen , uitgebreid tot aan de *Cornea transparens* ; zijnde een waar vervolg en vliezige uitbreiding van het mergachtig deel der *Nervus opticus* , en is voorzien van zeer veele bloedvaten.

De vogten van het Oog zijn drie

Humor aqueus , waterachtig vogt ,

— *cristallinus* , of *Lens cristallina* ,
krijstal - vogt ,

— *vitreus* , glasachtig vogt.

Het eerste vogt vervult de beide Kamers te vooren genoemd , en houdt de *Cornea* uitgespannen.

Het tweede vogt is in het midden , tegen het derde aangelegen , volgens sommige in een verdubbeling van het Vlies , dat het derde omvat , deze verdubbeling wordt *Capsa Lentis* , krijstal beursje genaamd ; anderen daar en tegen meenen , dat dit een Vlies op zich zelf is ; deze *Lens* is een van vooren en van agteren platachtige helder koleurige *Linse* gelijk , van binnen harder dan aan de buiten-omtrek , uit op ééngevoegde schubben of platen bestaande.

Het derde vogt vult het agterste en grootste deel van den Oogbol , is omkleed door een zeer dun Vlies , *membrana hijoloidea* genaamd , bestaande uit

een zuiver water en dun *celluleus* weeffel, deszelfs agterfte vlakke is bol, de voorfte naar de grootte der *Lens*, hol.

Deze drie vogten hebben haare af en aanvoerende Vaten.

Na dus een korte, en zo ik mij niet bedrieg, genoegzaame verklaring van het oog gegeven te hebben, gaa ik over tot mijn tweede deel, wat de *Cataract* is, enz.

II. De *Cataract* is eene geheele of gedeeltelijke verduistering der *Lens cristallina*, of van deszelfs *Capsa*, of van beide, door verbreeking, verftopping of vernietiging van haare Vaten en famenstellende deelen van de *Capsa* of *Lens*, of deszelfs laagen of schubben, waar uit een ontaarting, ja geheele smelting der *Lens* geboren wordt.

Men kent het zelve aan eene geheele of gedeeltelijke afwijking van den natuurlijken staat der *Pupil* in wit, geel enz. met of zonder beweging, *contractie* of *dilatatie*. Naar maate van de geheele of gedeeltelijke afwijking; naar maate de *Pupil* al of niet bij dit gebrek bewoogen wordt, men kan hierbij voegen, naar maate de mindere of meerdere hardheid van de ontaarting, naar mate van dit alles, is de mindere of meerdere toelating der lichtstraalen naar de *Retina*, om de beelden op dezelve te tekenen, sterker of flauwer Ziening genaamd; een volstrekt onderscheidend vereischte

bij dit gebrek van haare enkelvoudigheid, en gunstige voorzegging.

Zederd de laatste vijftig jaar zegt P. POTT (*) heeft men deze bepaling eerst leeren maaken: en zo zeer men dwaalde in het eigenlijke van 't gebrek, zo had dit ook plaats aangaande de oorzaken.

De afgelegen oorzaken worden door den Hoogl. PLENCK (†) dus opgegeven;

eene niet opgeloste ontsteking der *Lens* of van deszelfs *Capfa*

eene verplaatfing van eene Jigtige, Catarrhale, Podagrifche, Venerifche, Koningszerige ftof; enz.

misbruik van fterken drank

de wafem van fterk water

zij worden aldaar tot 13 gebragt; doch dit is genoeg tot mijn oogmerk.

Wat aangaat de onderscheiden foorten der *Cata-*

(*) P. P. *Chirurgical Works*, in de hoogduitsche overzetting p. 415. het Engelsch werk konde ik niet magtig worden.

(†) *De Morbis Oculorum*; dit uitmuntend werkje, ook in een Neêrlandsch kleet gestooken, heb ik verkoozen, daar het te pas komt, te volgen: wijl hier in 't kort alles bij den ander is, en hetzelfde denkelyk wel in ieders handen zal wesen, voor wien dit geschrijf meestal geschikt is.

taract zij worden verdeeld door dien zelve Hoogl. ten aanzien van deszelfs

Zitplaats,
 Vastheid,
 Koleur,
 Grootte,
 Rijpheid,
 Tijd van bestaan,
 Samenstelling, en
 Oorsprong.

De *Zitplaats* van 't gebrek blijkt uit de gegeven bepaling, en hier na is haare verdeeling.

Wanneer men in de gelegenheid is, om een aantal van deze gebreken te zien en te *Opereren*, leert men hoogst waarschijnlijk, zo niet zeker vooraf bepalen of de *Consistentie*, hard of zagt is, en in 't laatste, of het een Kaasachtige of Vloeibaare, of Melkachtige zagtheid is.

Ten aanzien van de *Koleur* kan men zeggen, dat de bepaling dies aangaande vooraf bedrieglijk is; een zilverglanfige b. v. levert bij de *Extractie* een geeltaanige, gelijk ik er zodanig een bewaare; een witte en een heldere bijna doorzigtige (*) houdt een stof in, meestal de eene als melk, de ont-

(*) De lijders, die dit soort, bijzonder het laatste hebben, zien en onderscheiden veele zaaken; ten minsten al wat blinkt, duidelijk.

andere als water (*) zijnde in beide gevallen een ontbinding der *Lens*; deze beide foorten ver-
toonen eene uitgebreide vlakke.

Wat aangaat de *Groote* der *Cataract*; het is bij mij afgedaan, dat een groote *Cataract* meest altoos een van de zachte foort is, hier bij ziet men altoos eene verwijdde *Pupil*, hebbende soms flegts een geringe *Contractie* (†), en hier van is de reden klaar; de ontbonden *Lens* vergroot de uitgebreidheid der *Capsa*, doet dus dezelve vooruit puilen, en drukt of belet de werking der *Uvea* (§); en niet minder zeker is het dat een kleine tot de harde foort behoort; het is waarschijnlijk, het geen POTT zegt, dat bij een harde *Cataract* een kleine *Lens* zich ver-
toont, om dat zij in uitgebreidheid vermindert, wijl de deeltjes der *Lens* zich samen trekken.

Wat

(*) Ik *Opereerde* eens een waterachtige; de *Cornea* geopend zijnde, sprong de dus ontbonden *Lens* uit 't oog, en was helder.

(†) Dit is ook de stelling en ervarenis der Heeren PLENCK en POTT.

(§) Indien deze aannadering der *Capsa* ten laaste in aanraking komt met de *Uvea*, wordt er een wrijving gemaakt tusfchen derzelve vaatjes en op deze wijs een aangroeiing van de *Uvea* met de *Capsa Lentis*, *Sijnechia* genaamd — mogelijk brengt tot deze aangroeiing veel toe, dat de lijders met de beginsels der *Cataract* bezocht, hunne Oogen veel wrijven, om de voorwerpen beter te zien en te onderkennen.

Wat betreft de *rijpheid* of *onrijpheid*, waar mede de Ouden zo veel ophadden; de ondervinding heeft zedert het in 't werk stellen der *Extractie* geleerd, dat het denkbeeld hier van een harschenschim is; sommige *Cataracten* verkreegen haare ondoorscheinendheid, zo dat de Lijders niet meer, dan licht van donker konden onderkennen: dit noemt men dan een rijpe *Cataract*, binnen eenige weeken, ja dagen, durf ik zeggen — en sommige verkreegen dit nooit: zommige zijn en blijven vloeibaaren, dat zijn dan zagten of onrijpen: de eerste wording is als nog een raadfel; edoch hier is, mijns erachtens, de reden te zoeken, waarom de eene dus en de andere zo gesteld is; behalven die algemeene waarheid; dat een *Cataract*, die alleen haar zitplaats heeft in de *Capfa* der *Lens*, met geen mogelijkheid gebragt kan worden tot die vooronderstelde *rijp- of onrijpheid*, deze onderscheiding is derhalven denkbeeldig en heeft geen grond. —

De *Langheid van 't bestaan* eener *Cataract*, doet mede weinig af, wijl gelijk gezien is, sommige vroeg, andere geheel niet rijp worden; alleen kan men zeggen, dat, wanneer wij de eerste tekenen der *Cataract* zien, en de oorzaak derzelve kunnen ontdekken, dezelve door inwendige, en uitwendige plaats-middelen somtijds kunnen hersteld worden, gelijk ik dusdanig één *ex venere* herstelde, en anderen haare voortgang van verduistering belette, anders kan men

zeg;

zeggen dat, zonder het zo even gemelde, de *Cataracta* onaangeroerd blijvende of het gebrek kunnen maaken, zo gemeld, of dat, in het eene Oog de *Cataract* aanwezen gekregen hebbende, het andere door hetzelfde gebrek uit verzuim mede zal aangedaan worden.

Wat aangaat de *saamenstelling* of vereniging met andere Ooggebreken, behalven het bovengemelde gebrek, zijn er, die alle oplettenheid verdienen; somtijds gaat met de *Cataract* gepaard, de *Amaurosis* of *Glaucoma* of *Sijnchijsis*, gebreken alle in of van de *Nervus Opticus*, *Retina* of *Humor Vitreus*; men onderzoekt, of de *Cataract* ook met een van dezelve gepaart gaat, en men weet of besluit dit, zo de Patient licht van donker al of niet onderscheiden kan.

De *Oorsprong* is aangebooren of verkreëgen; is plaatselijk of een gevolg van eenig gebrek in de Vloeibaare deelen (zie de afgelegen oorzaken.)

Zie daar dit deel afgehandeld laat mij nu

III. De beide manieren om dezelve te *Opereren*, zo die der Hedendaagschen als die der Ouden, gelijk dezelve door de bekwaamste handen of naar de beste voorschriften zijn in 't werk gesteld, opgeven.

Eer ik hiertoe overgaa, zal ik deze aanmerking vooraf geeven.

De manier, die hier als die van DAVIEL zou schijnen voortekomen, zal die niet van hem zijn; dien Heelm. heeft men wel de eer der in train bringing van eene andere manier, dan der Ouden, niet kunnen weigeren; maar dezelve is ras eenvoudiger en beter uitgevoerd door PALUCCI, LA FAIJE, ten HAFF en de WENCEL, en in deze en naar de manier der Ouden zal ik de beste handelwijs trachten optegeeven: het geschil, wiens mes het beste is, zal mij niet onledig houden; dat van RICHTER of van de WENCEL verdient wel de meeste voorpraak, maar men kan naar waarheid zeggen; dat een scherp mes, van welk fatsoen ook, in de hand des bestierders zijn waarde krijgt.

Wat aangaat de eerste manier, de *Extractie* namelijk, om dezelve wel te verrichten, plaatst men den Lijder in een helder licht, het zij dat het regt in 't oog valle (het eene toch is digt gebonden) het zij, het welk ik beter keure, schuinsch in hetzelfde: de *Operateur* laat door een bekwaam helper het boven Ooglid opgeligt vast bepalen tegen den bovenrand des Oogkuils, hij vat zijn mes, even als men een schrijfpenn houdt, met de eene hand, met de andere bepaald hij het onderste Ooglid, hij voert zijn mes een halve lijn van de *Sclerotica* door de *Cornea* van de buiten en bovenkant schuinsch neder en voorwaarts, zo dat het in die zefdle *directie* aan den tegenovergestelden onderkant uitkomt en omtrend twee derde der

Cornea geopend is (*); nu laat men het Oog een weinig in rust, door het zelve te sluiten; na eenige oogenblikken opent men het zelve, van 't licht afdraijende, op dat zich de Oogappel verwijdde, dan tracht men door een zagte drukking op de bol, de *Lens* te doen te voorschijn komen; gelukt dit niet, dan bediend men zich met vrugt van het Lepeltje van DAVIEL, en dit te meêr, als een mindere of meerdere vereeniging van de *Lens* met de *Uvea* plaats vindt, om langs dezen weg, in het eerste geval, de *Capsa Lentis*, 't welke toch meestal *muceus* is, te openen, en 't geen door dit stompe werktuig wel te verrichten is; in het andere geval de vereeniging los te maaken (†) een

(*) De WENCEL bragt wel eer zijn mes in, *horizontaal* van den buiten naar den binnenhoek van 'toog, openende dus de helft der *Cornea*. Zie kweekschool 3de deel tegenwoordig meen ik wel onderregt te wezen, dat die Heer boven opgegeven *sectie* doet.

(†) De Heer SANDIFORT zegt, dat DAVIEL aan de Zweedsche Academie der Wetenschappen had berigt gezonden, dat door hem geopereerd waaren, twee aangewasfen Staaren naar zijne manier. Zie ACREL Heelk. waarnem. p. 88. — Ik zal in mijn waarnem. hier agter gevoegd aantoonen, dat in de *depressie* (nu onlangs maakte ik met mijne naald dusdanig eene aanhegting los; en de patient zag met de 8ste dag door een voor haargeschikte bril,) zo wel die aanhegting kan worden los gemaakt, als bij de *extractie*, ik heb daar geene toevallen bij gehad; maar niemand kan ontkennen dat deze losmaking de *Operatie* merkelyk vertraagd, en dat hier door te meer gelegenheid tot toevallen gegeven

een geringe poging doet soms dezelve spoedig ontlasten, en als dat niet gebeurt, bedient men zich van de *Kistotome* van LA FAIJE, (ook dit werktuig gebruikt men, zonder het eerste vooraf te hebben gebezigd), men opent met deszelfs verborgen lancet de *Capsa Lentis* en men ontlast dezelve; en niet terstond volgende door die gemaakte opening in de *Capsa*, voegt men er eene zachte drukking op de *Bulbus Oculi* bij: breekt de *Lens* in stukken, dan neemt men dezelve weg met het meêrgenoemde Lepeltje.

De Manier, om de *Cataract* te Opereren naar die der Ouden is deze: men plaatst den Lijder als boven, men voert zijn werktuig, zijnde een naald (*), (naar de uitvinding van BRISSEAU) met een sleuf op zijn mijthwijze uiteinde, twee lijn van de *Cornea*, door het witte Vlies in 't oog, als men geen tegenstand in het inbrengen, (de Vliesen doorboord zijnde,) meer ontmoet, bevindt men zich met de naald in 't Oog, als dan draait men zyn naald tusfchen de vingers, en brengt deszelfs holle sleuf op de *Cataract*, dan tracht men

wordt bij de *Exiractie*; dit in 't voorbijgaan, hier van meerder. CASTEN RONNOW *Opereerde* door *depresie* een been of steenachtige aangewasfen Staar met het gewenschte gevolg. Zie meergenoemde Biblioth. 7. D. p. 146.

(*) De Ouden bedienden zich ook van priemswijze naalden; in enkele gevallen kan men er ook wel het werk mede verrichten. doch zij zijn niet stevig genoeg, en vooral niet geschikt voor aangewasfen Staaren.

men de *Lens* neêr te drukken, en op den grond van 't oog te houden: Dit is de manier ook van St. YVES: tusfchen deze en FERREIN (*) ontftond gefchil, zeggende FERREIN, dat de manier van St. YVES dikwils vrugteloos wordt te werk gefield, en geen wonder, de *Lens* bleef meefttijds ten minfte dikmaals in zijn *Capsa* beflooten, dus voor geen ontbinding vatbaar gemaakt, nam dezelve dikwerf zijne oude plaats weêr in, en de *Operatie* was vrugteloos; dit is de ervarenis ook van den tegenwoordigen tijd, men zag dezelve zomtjids wel weder verdwijnen, om reden ftraks te melden; doch zeldzaam en deze is ook eene der waarfchijnlijke oorzaaken van het verlaten van deze manier en het volgen van de manier van DAVIEL.

De reden, waarom dikwijls de *Lens* na de *Deprefie* weder opkwam, en niet gelijk foms verdween, begreep men niet; zij was en is nog meeftal eenvouwig deze, dat de *Capsa Lentis* geheel blijvende, het *Humor Aqueus* dezelve niet kan ontbinden, en zo ook bij tegenftelling: en deze is de reden, dat de uitmuntende POTT aanraadt de *Capsa* te openen, zo veel maar als genoeg is, om toegang tot het waterig vogt te verfchaffen, en voorts dezelve neer te drukken:

Zie daar met een de verbeterde en van alle tegen-

(*) Zie Biblioth. van SANDIF. 50. deel p. 367.

genspraak gezuiverde manier: POTT brengt zijn naald naar die van BRISSEAU of een ander door de *Sclerotica* in het Oog, maakt in de *Capfa* eenige opening (*) om toegang aan 't *Hum. aq.* te geeven, en de *Lens* wordt neêrgedrukt.

Laat mij nu

IV. De toevallen, die onder of na de *Operatie* zich soms voordoen met elkaêr vergelijken.

In beide manieren gebeurt het, dat men met het instrument naauwelijks het oog aanraakt, of er ontstaan *Convulsive* bewegingen van de *Bulbus Oculi*, en men moet toestaan, dat dit meerder mogelijk is bij de *Depresfie*, dan bij de *Extractie*; in het laatste geval is 't dikwils enkel door schrik, in het eerste kan het behalven dit, ook zijn door het kwetsen van een fijn Zenuwdraadje: Ik heb het nimmer gezien, en geloof ook, dat het zeer weinig voorvalt; en wat betreft deze meerdere gevoeligheid van het witte Vlies, zij moest hier door meêr ontsteking verwekken, maar ik kan betuigen, nog niet eens zo zwaare ont-

(*) FERREIN (zie Bibl. van SANDIFORT 3de D. p. 146.) opende ook de *Capfa*, doch niet, om dat oogmerk te bereiken, immers dit blijkt daar niet; en dus mag men opmaken, dat, om dat er die noodzakeijkheid niet ingezien wierd, ook die vlijt, om het altoos te werkstellen, niet zal plaats gehad hebben.

ontsteeking te hebben zien volgen op de *Operatie* door *Depresfie*, dan op de *Extractie*: op de *Operatie* als *Operatie* namentlijk; want na dezelve kunnen wel zwaare toevallen ontstaan, maar deze zijn aan de *Operatie* niet dank te wijten; eenmaal zag ik dit in een Lijderes aan de *Phtisis Pulmonalis* tevens *laborerende*, die mij ernstig verzocht haar te willen *Opereren*, ik zeide haar dat de hoest nadelige gevolgen kon maken, doch zij hield aan; ik nam een gunstigen tijd bij haar waar —, de *Depresfie* herstelde het gezicht, zij zach terstond na de *Operatie*, maar een geweldige hoest enz. gaf een noodlottige uitkomst.

Hier na nog iets van de gevoeligheid van 't witte Vlies —

Dat soms met de naald een bloedvaatje gewond wordt, beduit niets, zo min als een kwetsing der *Uvea*, waar door eenig bloed in 't Oog, wordt uitgestort; maar als de *Iris* door het mes of de *Kistotome* van LA FAIJE van vooren gewond wordt, heeft dit dikwerf wat meer in (*); de reden ook hier van bespaare ik tot straks.

Het kwetsen van de *Retina* geschiedt, ik erken-

(*) Niemand denke, dat het vooroordeel mij dit doet schrijven; de ondervinding heeft mij meer als eens dit doen zien, bij de *Depresfie*; ik zal op het einde van dit werkje een waarneming van gewigt mededelen, die dit bevestigt, bij de *Extractie* maak ik dit slegts op, uit voorbeelden van anderen, de toevallen zijn egter mogelijk: het blijfd dan alleen de vraag waar die het meeste gezien worden?

kenne het, bij de *Depressie* zeer dikwils; maar hierna zal ik aantonen, waarom de belediging van een zo gevoelig deel schier nooit toevallen maakt.

Dat somtijds het *Cristallijn* geheel of verdeeld door de *Pupil* in de voorste Kamer vallen kan, is zeker, maar dat dit veele toevallen zou veroorzaken, ontkenne ik; een *Fragment* van een *Lens* bij een Lijder, door mij *geopereerd*, wiens beide oogen ik *deprimeerde*, en die ik nog kortst zeer wel ziende ontmoette, drijft nog in het *Humor Aqueus*, zonder eenig ongemak (*); bij dezen lijder, laat ik er dit hier bij zeggen, kwam een bloed-oog (*Hypoema*), zeker door het kwetsen der *Uvea*; doch dit herstelde binnen korte dagen. Het is egter mogelijk, dat een harde *Cataract* in de voorste Kamer, drukking kan verwekken, en hier door toevallen.

Het weder opklimmen van de *Cataract* zegt niets, het herhaald nêerdrukken kan gemakkelijk geschieden —

Ja maar, als men de *Lens* nêerdrukt, brengt men een ontaart lichaam op den bodem van het Oog, deze drukt het *Humor Vitreus* of de *Retina* of wel beide, ook wel de *Uvea*, en hier uit toe-
val-

(*) SHARP verhaalt, dat de geheele *Lens* in de voorste Kamer gevallen, door hem daar gelaten werd, zonder toevallen, binnen 10 weken was dezelve verteerd. H. M. 21ste deel.

vallen, dit is minder als men denkt; want waarlijk als dit zodanig bevonden wierd, als dit zich in de verbeelding voordoet, moesten geweldige toevallen zich opdoen; maar de ondervinding wêerspreekt dit; en de reden is waarschijnlijk, om dat de *Cataracten* méest al van de zachte soort zijn.

Indien de Opening in de *Cornea* te klein is, blijft de *Lens*, bij de *Extractie*, soms bekneld in de gemaakte Opening, hier van is 't, dat de WENZEL thans eene zo groote lapwond maakt — maar hoe grooter deze, hoe meer toegang van de lucht tot het binnenste van het oog; en deze zal ik zo trachten te bewijzen, dat de oorzaak zij, van 't zo dikwerf ongelukkig slaagen langs de manier van *Extractie*.

Een te groote (*) ontvloeiing van het *Humor Vitreus* sleept met zich het verlies van 't gezicht: hoesten, niezen enz. en een *Convulsive* beweging van het Oog (†) staande en kort na de

Ope-

(*) Een te groote hoeveelheid; want een gering deel na de *Extractie* wegvloeiende geeft een sterker gezicht, zegt RICHTER meergem. Bibl. 6de Deel p. 870 — althans geen nadeel, dit weet ik bij ervaring. —

(†) RICHTER in het 5de D. van SANDIF. Bibl. p. 380. zegt, men moet in dit geval terstond het Oog sluiten — maar! en al is deze raad goed, de gevolgen moeten akelig wezen meesttijds.

Het hoesten en niezen heeft bij het denkbeeld van POTT over de *Solutie* der *Lens* dat geducht voorkömen niet meer!

Operatie, kan dit en andere toevallen veroorzaken in de *Extractie*, te meer bij een zo ruim geopend Oog.

Eene ontijdige plaats-verlating van de *Lens* bij de *Extractie* doet somtijds de *Iris* scheuren; dit kan ook gebeuren als de *Cataract* groot is; dit toeval geeft een niet zo schoon Oog.

Somtijds duurt het zeer lang, eer de wond in de *Cornea* geneest.

Dikwils houdt, na de *Extractie*, de *Inflammatie* nog zeer lange aan.

Hoe dikmaals valt niet de best gedaane *Operatie* in de beide manieren, maar zeer zeker, meest in de manier der hedendaagschen, verkeerd uit? en dit moet ik nader doen blijken.

Wat is de reden, dat er minder ontsteking volgt op de *Depresie*, dan op de *Extractie*?

Welke is de reden dat 'er minder toevallen volgen op een gewonde *Uvea* bij de *Depresie*, dan op een gekwete *Iris* bij de *Extractie*?

Welke mag de reden wezen, dat de zo tedere uitbreiding van de *Nervus Opticus*, de *Retina*, dat zo ongemeen gevoelig wezen, geene geduchte gevolgen heeft, bij eene kwetsing door de naald; eene aanraking, eene kwetsing, als men derzelve uitgebreide strekking in 't oog houdt, die buiten twijfel zeer dikwerf gebeuren moet? ten zij men deze gevoeligheid mogt in twijfel trekken: zie ter bevestiging echter SANDIF. Bibl. 5de D. pag. 370.

Wat mag de reden wezen dat de Operatie bij de *Extractie* zo rampzalig in de gevolgen zij; daar zich alles zo uitmuntend straks na de Operatie voordeed; welke zijn van dit alles de oorzaken? Is het niet voordeelig voor de Lijders, als zij spoedig zijn verlost van hun kwaal en deszelfs gevolgen? en is het niet zeldzaam? ik heb het nooit gehoord of gelezen, dat men zijnen lijder binnen de 14 dagen geheel hersteld zag naar de manier van de WENCEL geopereerd — en ik verklaare op mijn woord van Eer, meer als eens, met de 8, 10 en 14 dagen mijn lijder zo wel bevonden te hebben, dat ik hem van een bril voorzag, met welke hij mij op dien tijd alles voorlas — na rijp beraad, is het mij voorgekomen, dat het hoogst waarschijnlijk is, dat, wijl de lucht geen toegang tot het binnenste van het Oog krijgt naar de manier der Ouden; maar wel degelijk naar de manier der Hedendaagschen; het aan dezelve als de naaste oorzaak, alle andere redgevende oorzaken in het midden latende, is toeteschrijven — de drukking der lucht, de *Rarefactie* en andere schadelijke eigenschappen derzelve, welke door duizenderlij zo genaamde toevalligheden kunnen gebooren worden of nadeelig wezen, zijn dan bij mij de eenige, ten minste dikmaals, de voornaamste oorzaken van alle de opgenoemde zaaken (*): en het gemis hier van

(*) Dit schijnt door de ondervinding reeds als zodanig

bijde *Depresfie* de oorzaak van den goeden uitflag — de toegang der lucht door den naaldsteek komt in geene aanmerking — trouwens de ervaring leert het, en in dien deze manier weder in gebruik kwaame, zij zou het bevestigen, dat de toevallen door de lucht schier onmogelijk zijn in de manier der Ouden.

Ik besluit dan en dit is mijn

Vde Stuk dat de manier der Ouden (verbeterd door, of dadelijk de raad van POTT in 't oog houdende) overtreft verre de manier der Hedendaagschen.

Behalven dat de *Depresfie* in hun, wiens ooggen diep in het hoofd staan, door de kundigste het beste gekeurd wordt; behalven dat men, vreezende om de kleinheid der *Pupil* de *Lens* niet te zullen kunnen ontlasten (*), en daarom de oude manier aanprijst. — Behalven dat men met COLOMBIER (†) kan zeggen, dat wanneer in de *Pars porterior Capsae Lentis* de verduistering zit, alleen de *Depresfie* moet geschieden. — Behalven dat, 't geen ik niet weet, dat proefhoudt

ingewikkeld erkend te zijn, wijl men de *Extractie* in de voor of na tijd, meestal bepaald te moeten geschieden.

(*) Zie Gen. Biblioth. 5de D. p. 381.

(†) ————— 3de D p. 160.

houdt gezegd wordt (*) de Patienten naar de manier der Ouden behandeld beter zien konden; van 't welk, indien waar bevonden wierd, wel reden kon gegeven worden. — Behalven dit alles, durf ik zeggen, deze manier kan by allerlei lijdens worden geoefend, zij is de minst pijnlijkste, althansch, wijl zij het spoedigste gedaan is; zij heeft de minste kwaade toevallen, — en de Patient is veel eer, als in de andere Methode, hersteld, zy is dus de eenvoudigste en alzo de gemakkelijkste voor de Lijders en den Operateur.

Alle *Cataracten* zijn (†) naar deze manier te Opereren, groote of kleine, vaste of vloeibare, zo genaamde rijpe of onrijpe, aangegroeide of vrije;

(*) Zie Gen. Biblioth. 4de D. p. 588, SCHAEFFER, zegt de Heer SANDIFORT, oordeelt, dat het uitchalen van het *Cristallijn* een meer volkomen en zekere Operatie is dan het neerdrukken, staande egter toe dat — echter de Lijders niet zo goed en ver zien, als wanneer de Operatie volgens de gemeene manier gelukt is.

(†) Uitgenomen, waarbij zekere aanhoudende pijn in het voorhoofd vergezeld gaat, wanneer er eenig ander gebrek bij plaats heeft, dat de Operatie vrugteloos zou maken; deze moet eerst overwonnen worden; ook niet, doch dit spreekt van zelfs, als de Lijder geheel geen licht heeft; dit moet zo mogelijk is! ook eerst hersteld worden.

vrjie ; geheele of gedeeltelijke , en hierom raade ik elk aan , zo dra als zich eenig Lijder met de *Cataract* bezocht voordoet , dat men naauwkeurig onderzoekte de oorzaak van deze zijne kwaal , die al of niet gevonden hebbende , de *Specifica* , of de zodanige , die daar tegen worden voorgeschreeven , eenigen tijd te gebruiken , en dan vijlig zonder te wagten na rijpheid , dat het andere oog ook eerst aangedaan is of iets dergelijks , terstond Opereren ; hier toe moeten ons twee zaken noodzaken , voor eerst , dat de Patient door te wagten , niet beter , maar integendeel , dat door de *Cataract* te lang te laten zitten , dezelve vastgehegt kan worden aan de *Uvea* , en dus een nieuw gebrek gemaakt , het geen de Operatie verzwaart , 2de (*) en gebeurt dit niet , is des Lijders eene Oog nog maar aangedaan , het is door de ervarenis zeker , dat het andere mede zal besmet worden — alle verzuim hier in is schadelijk , derhalven moet men terstond hoe eer hoe beter opereren — de tijd van het jaar maakt geene verandering , in alle de saisoenen doet men dezelve met het gewenscht gevolg.

De tegenbedenkingen , die nog mogten gemaakt worden , tegen deze manier , laten zich gemakkelijk oplossen ; en blijft er al het een of ander over , geen nood , in de manier der Heden-
daag-

(*) Dewijl de oudste *Cat.* dikwijls de hardste zijn , en gevolgelyk het bezwaarlykst ontbonden worden.

daaglichen, naar de sterkste vooringenomenheid zal een onzijdige zeggen, heeft het zelfde plaats, en welke bewerking is er, die geheel volkomen is? genóeg, dat deze manier de naaste daar aan komt, met reden zegt de Heelmeester de WIT (*) in zijne oordeelk. verhand. over de onderscheiden manier van *Extrahéren*: „Dewijl alle de beschreeven Methoden, ieder haare bijzondere voordeelen hebben, zou men ook kunnen vraagen, of er geene omstandigheden kunnen plaats hebben, waar door deze of geene manier in dit of dat bijzonder geval, de voorkeuze boven alle de andere verdient? wel is waar, men ziet, dat zommige schoon min volmaakte manieren door haar uitvinders, en door zommige hunner navolgers dikwijls met de gelukkigste uitkomsten zijn in 't werk gesteld geworden, 't geen men eerder aan hunne handigheid, als aan de Methode zelve kan toeschrijven. Dan, men moet de voorkeur aan zodanig eene manier geeven, welke het gemakkelijkst te verrichten is; welke het schielijkst volbragt wordt; het minst pijnlijk is, en de minste toevallen veroorzaakt. Indien nu een Methode alle deze vereischte hoedanigheden bezit, zo geloove ik, dat er geene omstandigheden zijn kunnen, waarin zij niet kan te werk gesteld worden.”

Dit

(*) Zie Zeeuwsche Maatschappij I. D. p. 135.

Dit gezeg als eene algemeene waarheid aangenomen zijnde, is er niets meer nodig om de schaal door de evenaar te doen slaan ten voordeele der *Depresfie*, gelijk ik overvloedig meen getoond te hebben.

Maar laat ik het onpartijdige oordeel van den uitmuntenden van GESSCHER, over de *Extractie* en *Depresfie*, dat niet minder zal afdoen, hier bij voegen, zie het 3de D. pag. 189 en 190.

„ De uitneming van de ST AAR, op welk eene wijze, en met hoe veel behendigheit dezelve ook geschiede, en hoe zeer men haar de voorrang geeft boven de Nederdrukking, is niet minder dan deze, onderhevig aan toevallen, welke voor altoos het volstrekt bederf bewerken des Gezichts. Dat heeft veele Heelmeesters doen denken, dat het onverschillig was, of men de Operatie deed op de eene of op de andere wijs, sommige zelfs, verklaaren zig ten sterksten ten voordeele der Nederdrukking; uit hoofde inzonderheit, dat de wederoprijzing der Staar, het voornaamste soort-onderscheidend toeval van deze, van veel minder belang is, dan men dezelve doorgaans beschouwt, vermits het eens Ontkaste Krijstalvogt, waar ook geplaat, schoon op een langzaame wijs, van zelve verlooren gaat. Ik moet bekennen, dat het een en ander dezer gevoelens, gantsch niet verwerpelijk zijn, als gegrond op beginsels, welke zonder de waarheid

„ te

„ te kort te doen, niet kunnen worden tegen-
 „ gesproken. Ik ben zelfs verplicht er bij te
 „ voegen, dat het mij gantsch niet verwonde-
 „ ren zou, wanneer men in vervolg van tijd,
 „ zig dan van de Nederdrukking, dan eens van
 „ de uitneming bediende, na dat of de gesteld-
 „ heid van 't Oog, of de vermoedelijke staat der
 „ Staar, of eenige nevensgaande toevallige om-
 „ standigheden, de eene of andere dezer handel-
 „ wijzen zullen schijnen te begunstigen.”

Zie daar Lezers! de onzijdigheid en ervaring
 beslisse, of niet deze manier verre overtreft de
 manier der Hedendaagschen. Ik zal dezelve om
 algemener nuttig te wezen een weinig uitvoeri-
 ger behandelen, als een toevoegsel op het geen
 ik boven gezegd heb.

Eer men tot de Operatie overgaat, moet men
 de Patient nauwkeurig onderzoeken, of er ook
 iets in de dierlijke Huishouding van zijn gestel
 plaats heeft, waarom de Operatie moet worden
 uitgesteld; of dat vooraf verbeterd diende te
 worden, hierin behoort alle oplettenheid ge-
 bruikt te worden — bijzonder is het nodig te
 onderzoeken, of de maag en ingewanden (*primae
 viae*) met bedorven stoffen bezet zijn (*); en —
 al

(*) De ondervinding heeft mij geleerd, hoe bedagtzaam
 men hier in ook zij, egter nog te leur gesteld kan wor-
 den — ik had bij zekere Lijderesje om meer als eene re-
 den wel degelijk het darmkanaal doen zuiveren van de be-

al heeftj dit geen plaats, behoort er altoos een buikzuiverend middel vooraf te gaan.

Men moet zich van een Naald voorzien in de Manier van BRISSEAU, zijnde een werktuig met een MIRTHSCHWIJZE gesleufde punt (de naald bij PLATNER pl. 3. fig. 30. b. c. is voldoende) de sleuf of Guts (bij deze niet verbeeld) beantwoorde dus aan deszelfs groote — ik maak deze aanmerking, alzo de Engelsche naalden, van welke ik een gebruikt heb, mij hoe net anders gemaakt, veel te breed en te lang van sleuf voorkwam, en dit was reden, dat er veel meer *humor aqueus* wegvloeide, als ik anders gewoon was; dit is zeker in zich zelf niets, wijl het spoedig weer is aangegroeid; edoch, het Oog en wel deszelfs voorste Kamer verliest, geschied dit, als het werk nog niet verrigt is, zijne bolheid, hier door eene ontspanning der *Iris* of *Uvea*, en daar uit een verwonding derzelve; deze is wel, als getoond is, bij de *Depressie* van dat belang niet; egter moet men 't
trach-

dorven stoffe; zij zag dadelijk na de *Extractie*; doch er ontstond een galachtige uitslag met de 2 of 3de dag, die het Oog in een geweldige ontsteking bragt, zij genas hier van; doch daar na door een purper uitslag bezogt, verloor zij buiten mijn opzicht, het gezicht — dit kind was van een zeer Galachtig gestel — dit soort van gestellen behoorde men eenigen tijd te vooren wel onder een schraal dieet te brengen.

trachten te vermijden — de Breedte van deze naald maakt ook een te groote wond in 't Bindvlies, en deze breedte verhindert die subtiële werking, als daar is het openen der *Capsa*; de draaijing, die men met de naald doen moet, als men door het Bindvlies met dezelve gekomen is, om, in de *Capsa* de *incisie* gedaan zijnde, de *Lens* neêrtedrukken; dit heeft met deze naald te veel plaats nodig, en in alle gevallen, een van beide zijden wel snijdende gegroefde naald, de grootte hebbende, als boven gezegd is, is voldoende, zij heeft de vereischten in de bedoeling, en is niet onderhevig aan de zo gemelde gebreken; de ondervinding heeft het mij meer dan eens doen zien, jammer is maar, dat wij in ons land zulke bekwaame instrument-makers niet hebben, als elders, bijzonder in *Frankrijk* en *Engeland*; konde men van daar één naar dit land lokken, het zou ons wezenlijk voordelig zijn: niet alleen in 't vervaardigen van naalden, maar ook van zeer veel andere werktuigen in onze kunst.

Een Oogspiegel heeft men niet nodig, offchoon zommige van de grootste Oog-meesters zich er van bedienden, en dit nog doen: men kan van dezelve zeggen, dat men met geene mogelijkheid voor alle Oogbollen *specula* kunnende nahouden, door er zig aan gewend te hebben, verlegen soms staan zal; Een te nauwe of te rond gemaakte voor de een of andere Oogbol, zal eene drukking maaken op dezelve en daaruit

toevallen ; en al bedient men zich van die van *LE CAT*, de welke men eenigzints kan veranderen naar welgevallen, dan nog heeft het zwaarigheden in, het inbrengen tusfchen de Oogleden wordt moeilijk en gevoelig voor lijders naar de gesteldheid van het oog is; vooruitpuilende en ingetrokken Oogen, laaten het bezwaarlijk toe; maar zij zijn overbodig, zo ras als de naald is ingebragt, ftaat het Oog onbeweeglijk, en — in de enkelvoorkomende convulfive beweging der Oog-bol, zouden dezelve meer fchade dan voordeel doen, en wie zou ook als dan de Operatie voordzetten! —

Om voor te komen, dat men door geene onbekwaame helpers in het opligten van 't bovenfte Ooglid te leur gefield worde, kan men zich met vrugt bedienen van de tegenwoordige Ooglid — opligter — bij de Engelschen vooral in gebruik, het is een ftuk platgeflagen zilver, 2 duim lang, $\frac{1}{2}$ duim breed, breeder na het handvast, van onderen rondagtig omgebogen, na de gedaante van de boven buiten rand der *Orbita*; hier mede wordt het Ooglid onderschept, en door een kundig of onkundig helper even goed bepaald, tegen de boven buiten rand des Oogkuils.

Laat ik hier eene aanmerking maaken, die ik reeds lange had behooren te doen: deze Operatie evenaart nagenoeg de oude manier, maar verfchild alleen in het opzettelijk verfcheuren van of opening maaken in de *Capsa lentis*, men kan neêr drukken, om terftond de ziening te bewerken,
ja

ja dit herhaalen; maar al rijst de neergedrukte Lens weêr op, dit geschied zijnde, zij zal vroeg of laat verdwijnen.

Het is niet nodig, na de Operatie, iets op 't Oog te leggen, het zij stooving enz. evenwel, indien er bloed in het Oog is uitgestort, kan men zich van 't Goulardswater bedienen: anders is een dubbele lap linnen, of iets, dat detoegang van 't licht belet, rondom het voorhoofd gespeld, en tot bovengemelde einde breed genoeg afhangende, genoegzaam; alle drukking op het Oog, hoe gering ook, is schadelijk.

Terstond doe men den Patient te bedde gaan, en geeve, uit aanmerking van de braaking, meer bij de *Depressie*, als bij de *Extractie* voorkomende, door de *Consensus* van de Oogzenuwen met de *Nervus Intercostalis*, bijzonder van deze met de *Uvea*, terstond ter verhoeding van dezelve en andere toevallen —, 20 droppels *Tr. Opii*, en dit laat ik, na het Oog in de Operatie veel of weinig geleden heeft, alle 2; 3; of 4 uur herhalen, 2 a 3 dagen lang. — Eenige dagen onthoude zich de Patient van zien, en binnen 14 is dezelve meestal geheel hersteld.

Zie daar, dit had ik te zeggen van de meerderre voortreffelijkheid van der Ouden, boven de manier der Hedendaagfche, het gezag van den Groote P. POTT was mijn drijfveer, en het geen de uitmuntende van GESSCHER er van zeide, mijne aanmoediging — geene waarnemingen,

gen, hoe groot ook in getal, van mij zouden voldingen; ik zal daarom dezelve bespaaren — ik heb ook van zommige reeds hier en daar in deze Verhandeling dat gebruik gemaakt, dat ik in dit werkje er van nodig keurde, één enkele wil ik ter verdere staaving, dat een aangewasfche Staar door de naald zo wel, ja beter, ten minsten in zo verre een mindere bedugtheid voor de gevolgen betreft, kan weggenomen worden: als ook dat men in deze manier vrij meer kan ondernemen, zonder zo groot gevaar te vreezen, als bij de *Extractie*, hier aanvoeren.

In de maand Junij van 't jaar 1788., kreeg ik onder mijne bezorging zekere weduwe, oud 34 jaar, met het *labes venerea* besmet geweest zijnde, hebbende twee aangewasfche Staaren, hoogstwaarschijnlijk uit die ziekte gebooren — zij zag bijna niets, zeker door de naauwe verëning van de *Capsa Lentis* met de *Uvea*, zo als van agteren ook bleek; onzeker dus, hoe de *Retina* gesteld waare, gepaard met de verdacht-heid, die ik althansch uit haar voorkomen, ten aanzien van de geheele ontworteling van deze kwaadaartige en dikwils zo hardnekkige ziekte, mij voorstelde, deed zulks geen goeds voorspellen; waarom ik haar errinnerde, dat zij dat weinig licht, dat haar nog over was gebleven, aan de gevolgen der Operatie zou kunnen verliezen, en dus geheel blind worden; doch van een werkzaam aart zijnde, wilde zij liever alles beproe-ven,

ven, als zulk een ongelukkig leven te lijden.

Naauwelijks had ik de Naald in het Oog gebracht, of ik trof de *Lens*, die tot een soort van Etter ontbonden scheen; want wij zagen duidelijk een vloeïing, als van eene zodanige stof uit eene onzichtbaare Opening in de *Capsa*, in het *humor aqueus*; onder de bewerking begrijpende, dat dan de *Lens* verteerd ware, en dus de *Capsa* ontledigd, trachte ik de vasthechting van de *Capsa* met de *Uvea* los te maaken, met mijn naald; dit niet spoedig gelukkende, poogde ik dezelve te stooten door dat voorhangsel, om zo een soort van *Pupil* te maaken; maar ik konde mijn naald zo verre niet ombuigen; dus was dit vrugteloos; voortgaande dierhalven met de losmaking, kweste ik de *Iris*, waar door een bloed-oog ontstond, en dit deed mij de voortgang staa-ken — ondertuschen verklaarde zij te zien; en dit was te begrijpen als de *Retina* wel gesteld was, dat dan dezelve kon aangedaan worden, wijl het grootste beletsel, de Etterzak, ontledigd was, en de lichtstralen, alleen door de aangewasfche *Capsa* hadden te gaan; trouwens na eenige dagen toevens bleek het, dat zij in de daad blinkende voorwerpen onderkende. — Ik deed het zelve aan het andere Oog — doch hier van kan ik niets bijzonders melden, als alleen, dat ook dit oog na de bewerking wel gesteld, zich vertoonde, wijl zij ook hier mede iets onderkende.

Na 14 dagen beproefde ik andermaal, wat ik zoude vermogen door eene tweede bewerking — ik bracht mijn naald ten minste 4 lijn van de *Cornea* door de *Sclerotica* in het Oog, met oogmerk om, als ik de aangewasfchen *Capsa* niet kon wegftrijken, meer ruimte te hebben om mijn naald voorwaards te draaijen, en te voeren door dat beletfel, en dus de ziening te bezorgen — ik trachte dan dit oogmerk te bereiken, doch, na ééne en andere poging hiertoe, gebeurde dit volgende: de punt van mijn naald voelde ik dat haakte, of vast bleef zitten in de *Capsa*, ik bewoog, dit bemerkende, de naald nederwaards, en het vastgroeifel volgde de naald. Even gelijk mij dit toevallig gelukte, gebeurde mij nu onlangs met opzet, ik vatte met mijn naald een klein draadje van de vast gegroeide *Capsa* en ftreek die weg, deze dus na beneden gebragt zijnde, was de *Pupil* fchoon, maar wel dra rees vlak voor de *Pupil*, op een vast gebleven deel dier aanhegting, dat als een dwarsbalkje voor de opening der *Pupil*, die volkome ziening belette; Ik moest niet vergeten te melden, dat bij dit Ooggebrek, *Mijofis* (vernaauwde *Pupil*) plaats had; uit een voorafgegane Venerische *Inflammatie*, waarfchijnlijk geboren, want anderzints zou na de opgegeven gedagten het ook hier waar geweest zijn, dat daar het een zagte *Cataract* was, ook dezelve zich met een verwijde *Pupil* vertoond zou hebben, en dan

dan had dit opgerezen *filament* geen hinder van belang gedaan, blijkens dat zij, na de geringe *Infl.* over was, mij verhaalde, de groote letters op een tabaksvat gelezen te hebben, de zeer kundige Heer Doctor v. D. EEM, deed mij de eer, bij deze bewerkingen te adfisteren.

Door een hartelijke zucht altoos gedreeven, om mijne ongelukkige Lijders, zo veel in mij is, alle mogelijke hulp te verschaffen; en — aangevuurd door die wel geplaste kitteling tot waare roem en verdiensten; konde ik het van mij niet verkrijgen het hier bij te laten berusten — ik dacht uit een instrumentje, met welke ik, na een Opening in de *Sclerotica* gemaakt te hebben, als met een tangetje dat weder opgerezen deel der *Capsa* dacht weg te neemen; ik voerde myn besluit uit — maar, ik heb mijn oogmerk niet kunne bereiken.

Edoch ter bevestiging, dat men met de naald vrij wat kan onderneemen, of, in deze manier vrij veel kan gebeuren, en dit enkel aan de gezegde reden moet dank geweeten worden — mijn nieuw werktuigje had ik laten maken van Zilver in de vorm van een Koorntangetje met een omgeboogte punt als een Pelikaan; om dit te gebruiken moest ik een grooter wond, als die met een naald gemaakt wordt, in de *Sclerotica* hebben, ter inbrenging van mijn Tangetje; deze maakte ik met een Lancet, en brogt toen het zelve tot bovengemelde einde in, maar de bek of bogt van het

Tangetje te stomphoekig zijnde, was ik bij mijne intrede in het oog, ook terstond in aanraaking met de *Uva*, ik zag het zilver blinken door dezelve, en weinig verscheelde het of ik had de knop van mijn werktuigje 'er door heen gestooten; hier om haalde ik het zelve te rug, en niet tegenstaande deze belediging, ontstonden 'er gene toevallen — ik had mijn oogmerk met hetzelfde denkelijk wel bereikt, als ik mijn Lancetsteek slegts twee lijnen agterwaarts gedaan had — maar men ziet altijd de gebreken van de Instrumenten of de behandeling met dezelve best, onder het gebruik.

Ik blijf nu in die billijke hoop, dat daar een geheele *Lens* met zijn *Capsa* zo dikwerf onzichtbaar wierd, ook dit geringe gedeelte wel zal opgelost worden (*), het heeft mij na de laatste be-

(*) En waarom niet; RICHTER zegt, dat de ervaring aan SCHARP geleerd heeft, dat diergelijke overblijffels allenskens verminderen, tot dat ze geheel verdwijnen; RICHTER zegt van zich zelf p. 40. er is alle hoop, dat dezelve door het *humor aq.* zullen opgelost worden, — en pag. 53, dikwils heb ik waargenomen, dat dat verduisterende, het zij het slijmachtig, het zij het een gedeelte der *Lens* is, allenskens van zelfs nu vroeger dan later geheel verdween (†), en dit wordt bevestigd door 2 waarnem., in de eerste wordt gezegd, dat een klein verduisterd wit vlakje aan de *Pupil* vast zittende na 5 maanden geheel verdwenen was: de 2de; obs. VI, heeft zeer veel overeenkomst met de mijne; zij nam langzaam af; en er was een billijke hoop, zegt RICHTER, dat dezelve geheel zou verdwijnen.

{(*) *Obs. Chir. Fasc. I. p. 39.* (†) *Obsery. I.* van dat zelve wer.

bewerking, toegescheenen, dat de *Pupil* nog meer vernauwd is; evenwel worden nu haar de voorwerpen klaarer en zij loopt waar ze wil — het ander Oog ondergong ook de tweede bewerking, doch zonder meerder vrugt.

Zie daar eene waarneeming mijns erachtens van gewigt — in de welke ik niet gaarne, al had ik de handen van DAVIEL gehad (zie *Acrol*) de *Extractie* zou gedaan hebben, en om de oorzaak, waar uit het gebrek ontsproot, als om de andere Oogkwalen, die zich bij elkaër vertoonden, en de *Extractie* lang van duur, moeilijk zo niet ondoenlijk, maaken moest, bijzonder als mijn vooronderstelling waar is, dat de *Rarefactie* der lucht meesttijds de oorzaak is, van den kwaaden uitslag na de best gedaane *Extractie*.

Eer ik deze Verhandeling befluite, lust het mij op het voetspoor des Heeren SCHAEFFER (*) „ alle Heelmeesters aan te spooren, zich op deze „ *Operatie* toe te leggen, om dus de vreemden „ uit het land te houden.”

SCHAEFFER 't is waar, verdedigde de *Extractie*, ik de *Depresfie*, maar hier in zijn wij gelijk, dat liefde voor ons zelve, en onze Natie; en naijver omtrend onze kunst ons beiden bezielen — des waag ik het mijne Land- en Kunst-ge-
noten dus aan te spreken.

„ Wie

(*) Zie de Bibl. van SANDIFORT 4de D. pag. 518.

„ Wie uwer is laag genoeg van Ziel, om on-
„ gevoelig te zien of te hooren, dat de onbe-
„ kwaamheid der Nederlanders zo groot is, zelfs
„ ook in onze Waereldstad, dat, om dezelve te
„ gemoet te komen, dezulken, die meestal avan-
„ turiers, en in de Ontleedkunde geheel onbedree-
„ vene zijn, moeten komen, om Lijders van het
„ een of ander gebrek te genezen? gevoelt gij
„ uw eigen waarde? of bezit gij geene . . . be-
„ hoort gij tot die Clasfe, die de Heelkunst
„ geleerd hebben en oefenen, zo veel als genoeg
„ was, om als de eene of andere geringe Am-
„ bachtsman zijn kostje te winnen? tot de zulken
„ spreek ik niet: gij, mijne nuttige leden der Maat-
„ schappij, die de Heelkunst hoe langs hoe méer
„ waardeert, die de Ontleedkunst ten grond-
„ slag derzelve voor uw gelegd hebt — tot
„ u, die behalven het voordeel, dat u uwe
„ meerdere geoefenheid aanbrengt; die, omdat
„ gij u zo dikwerf dankbaare eerzuilen zaagt
„ stichten in de harten van uwe medemenschen
„ en daarom een genoeg en gevoelt, daarom
„ ook u meer nuttig tracht te maaken, tot u is mij-
„ ne reden, tot u, die het schoone van uwe weten-
„ schap kent; die uw zelve dus een niet te ont-
„ beeren of noodzakelijk lid der Maatschappij re-
„ kent; tot u, die juist geene aandoening ge-
„ voelt, om het jaarlijks wegvoeren van zo
„ veel schats door den eenen of anderen Heel-
„ kundigen bewerker; maar eerst, omdat gij u
„ be-

» beklaagt met den Koning in de fabel van PHAE-
 » DRUS, (waar in de schoenmaker de Doctor speelt)
 » dat de zulke , die voor hunne kostwinning
 » dikwerf onbekwaam een gedeelte van uwe
 » heerlijke kunst bestaan te oefenen ; gij beklaagt u
 » over de dwaasheid der menschen , aan welken ,
 » daar men : om bij de Fabel te blijven , hun
 » geen paar schoenen te maken , zou toever-
 » trouwd hebben , nu echter zijn lichaam over-
 » geeft ; en hoe groot is 't getal van deze men-
 » schen en van die Schoenmakers ! gij beklaagt u ,
 » als liefhebber van uwe kunst , en als beminnaar
 » van uw Vaderland , en gij behoeft het niet te
 » ontveinzen , om dat u het brood wordt uit den
 » mond gestooten ; verontrust u hier over niet al
 » te zeer , en vergunt mij , u aan te moedigen , u op
 » deze *Operatie* toe te leggen , zij is thands nog
 » het eenige stuk , dat vreemdelingen hier komen
 » oefenen (*), doch meestal in de manier van
 » DAVIEL, gelijk bekend is ; geen wonder , dat
 » een zo gewigtig gebrek , als dat van de *Ca-*
 » *taract* , hun uitlokt , en telkens nieuwe ver-
 » schijnsels oplevert ; legt u op dezelve toe : laat
 » ook in dit vak der Heelkunde , de toegangen
 tot

(*) Behalven het groot , het verbaazend getal van Kwak-
 zalvers en Kwakzalveressen in onze Stad , waartegen geene
 genoegzame voorziening schijnt plaats te hebben : ik vraage
 mij zelf wel eens af , waare het niet beter , dat men zonder
 Guild was ? zonder verpligting aan 't zelve ?

„ tot de Oogen en Geldzakken der Lijders ge-
 „ slooten worden door eene algemeene naijver,
 „ om dezelve te oefenen, voor allerlei veradel-
 „ de en andere kwakzalvers (†), niet voor uwe
 „ Medebroeders, wordt nooit *Monopolisten*; laat
 „ intusfchen de hoop op zulke groove beloonin-
 „ gen, als welke zij kunnen krijgen, u niet ver-
 „ lokken; neen; der Néerlanderen aart is niet
 „ zo natielievend; de kunst ook heeft hier die
 „ waarde niet; een kwakzalver betaalt men (toch
 „ afgeperst) 10, 20, 100 en meer ducaten, en
 „ hoe dikwerf, zonder vrugt genoten te heb-
 „ ben, althands niet meer, als wanneer men
 „ met naauw dingen de helpt en minder aan ie-
 „ mand zijner Stad of Landgenoten gegeven had;
 „ trouwens het een en ander hoort bij de titul
 „ van zulke *Operateurs*; wierden er geen beursen
 „ gesneden, zij zouden uitsterven; Gij hebt een
 „ edeler bedoeling, uw oogmerk is de Eer der
 „ Natie, de luister der kunst, de voldoening en
 „ 't genoeg en ellendelingen dienstbaar geweest
 „ te zijn; dit is het edelaartige, dat een welge-
 „ plaast hart streelt; dat een hoogschatter zijner
 „ kunst, boven die Geldzugtigen verheven
 „ „ maakt.

(†) *Circumforaneus* in 't Latijn; het welk eigenlijk zegt,
 rondreizer, van de eene naar de andere plaats trekker —
 beschouwt men dit Volkje van hun eerste begin, dan ont-
 dekt men er mischien wel dezulken onder, die voor een
 tijd een zeker verblijf op de wekelijkse markten hadden.

„ maakt. Vergunt mij u aan temoedigen, tot de-
 „ ze *Operatie* naar de manier der Ouden, proef-
 „ ondervindelijk zal het u blijken, het geen ik
 „ ter aanprijzing 'er van gezegd heb en ik
 „ kan voor u 'er dit nog bijvoegen, dat de-
 „ ze *Operatie* op de wijze van P O R T, alleen in
 „ uwe handen voegt, die het oog Ontleed- en
 „ Natuurkundig hebt leeren kennen: — — —
 „ Kendet gij het zelve niet? Schriktet gij, als men
 „ u het Oog ontleeddede, zo als men verhaalt,
 „ dat dit gebeurde in eene *conversatie* van den
 „ onsterflijken ALBINUS en den heer de W E N -
 „ C E L, in de Perfoon des Laasten, ik zou mij
 „ onthouden u dezelve aan te prijzen, wijl dezelve
 „ mijns erachtens alleen kan toevertrouwd wor-
 „ den aan hun, die met het Ontleedmes in de
 „ hand, zelf het oog onderzocht, en alle der-
 „ zelve deelen nagespoord hebben; voor een
 „ *Empiricus*, voor een, die mannetje naar mannet-
 „ je weet te maaken, is over het geheel de ma-
 „ nier der Hedendaagschen; verdrijft dan, door
 „ dezelve in trein te brengen en te oefenen,
 „ die weetnieten, Goud - dorstigen en onbe-
 „ schaamde woekeraars.

„ Laaten wij ons zo verheffen in dit vak boven
 „ de verachting, die de Heelkunst der Neder-
 „ landeren nog treft — — en laaten wij op dezen
 „ voet voordgaande, onze heerlijke kunst in al-
 „ le haare deelen dat eerwaardige en grootfche
 „ trachten te beschikken, waar mede zij in an-
 „ dere

» Idere landen zo ruimschootig en naar verdien-
 » sten bewijrookt wordt.

Indien ik dit oogmerk door deze Verhandeling
 geheel of ten deele bereiken mag, zal ik mij
 gelukkig rekenen

D R U K F O U T E N.

Pag. 6. reg. 13. staat Hem lees Hij

— *9. in de Noot staat Operatie. lees Operatien.*

— *13. reg. 13. onderscheiden, lees onderscheiden*

— *— 22. vergelijken, besluiten en dat
 lees vergelijken, eindelijk besluiten dat*

— *14. reg. 12. staat Slerotica lees Sclerotica*

— *16. reg. 9. staat vliessen lees vlies en*

